

ഉള്ളടക്കാ സന്ദേശം

പാർക്ക് വലിയകോയിത്തവുരാൻ

മയ്യരസന്തശം

title

mayoorasandesam

poem

author:

keralavarma valiyakoyithampuran

language:

malayalam

edited with notes by sandeepani

third edition : 1999

cover : srihari

price : rs : 35.00

right reserved

type setting : edlin dtp

printing KTC Offset Printers, Azchavattam, Calicut - 7.

isbn 81-7180-66-x

1729 (1-99) 15 III M

publishers

poorna publications

tbs building, g.h. road, calicut - 1

മയുരസന്ദേശം

കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്പുരാൻ

വ്യാഖ്യാതാ:
സാമൈപനി

വില 35.00

പുർണ്ണ പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കോഴിക്കോട്

അവതാരിക

മൺപ്രവാള കാലഘട്ടത്തിലെ മികവുറ്റ ഒരു സാഹിത്യപ്രസ്ഥാനമാണ് സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾ. പദ്യ സാഹിത്യത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠം കിട്ടികഴിഞ്ഞ പ്രസ്ഥാനങ്ങളിൽ സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾക്കു പ്രധാനമായ ഒരു സ്ഥാനം തന്നെയുണ്ട്. രാമാധാരാത്രിയെ ഹനുമാൻ ശ്രീരാമൻറെ സന്ദേശവുമായി സീതയെ സമീപച്ച ആ സംഭവം സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾ വിരചിക്കാൻ കവികളെ പ്രേരിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി എന്നു പലരും വിശ്വസിക്കുന്നു. സംസ്കൃത സാഹിത്യത്തിൽ പ്രസിദ്ധമായ, കാളിഭാസൻറെ മോഹസന്ദേശത്തിന് രാമാധാരാത്രിയെ ഹനുമദ്വീത് പ്രേരകമായിരുന്നു വെന്ന് മല്ലിനാമൻ തുടങ്ങിയ പണ്ഡിതരും ചുണ്ടിക്കാട്ടുകയും ചെയ്തു. രഘുവംശം മഹാകാവ്യമേഖുതി രാമാധാരകമയോട് സുദൃശമായ ആഭിമുഖ്യം പുലർത്തിയ കാളിഭാസൻ ഹനുമദ്വീതിൽ നിന്ന് ആവേശം കൊണ്ട് സന്ദേശകാവ്യം രചിച്ചുവെന്ന് അനുവാചകർക്ക് അനുമാനിക്കാൻ വിഷമമില്ല. യക്ഷൻ രാമഗിരുംഗമപ്രദേശത്തിൽ താമസിച്ചതും സീതകുളിച്ച നീരുറവകൾ അയാളിൽ വികാരവിജ്ഞംഞം ഉണ്ടത്തിയതും മനസ്സിലാക്കുവോൾ പരോക്ഷമായെങ്കിലും മോഹസന്ദേശകർത്താവിനു രാമാധാരതോട് ആധർമ്മണ്യം ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്നു കരുതണം.

ഈന്നു പ്രചാരത്തിലെള്ള സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾക്ക് മാതൃക കാളിഭാസൻറെ മോഹസന്ദേശം തന്നെയാണ്. വിരഹിയായ കാമുകൻ പ്രിയതമരയെ സമാധാനിപ്പിക്കുന്നതിന് ഒരു സന്ദേശവാഹകനെ കണ്ണംതി മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശം നല്കി പ്രിയതമയ്ക്കു സന്ദേശം കൊടുത്തയയ്ക്കുക എന്നതാണ് മിക്ക സന്ദേശകാവ്യങ്ങളിലേയും അടിസ്ഥാനപ്രമേയം. കാളിഭാസ മഹാകവിയുടെ കാൽനവേന്നുമരീചികൾ പിന്തുടർന്ന് ശുകസന്ദേശവും, ഉണ്ണുനീലിസന്ദേശവും, കോകസന്ദേശവും, ഫ്രെരിസന്ദേശവും. മയുരദുതവും മയുരസന്ദേശവും മറ്റും വിരചിതമായി.

മിക്ക സന്ദേശകാവ്യങ്ങളും കാളിഭാസമഹാകവി ഉപയോഗിച്ച മന്ത്രക്രാന്താ എന്ന വൃത്തത്തിൽ വിരചിതമാണ്. വിരഹാവസ്ഥയിൽ അതിശക്തിമത്തായി മാറിയ വിപ്രലംബ്യുംഗാരമാണ് ആ കൃതികളിലെല്ലാം അംഗിയായ രസമായി വർത്തിക്കുന്നത്. വിപ്രലംബം എത്താണ് ഉംബാവാസമയിൽ എത്തുവോൾ സന്ദേശവാഹകൻറെ ചേതനാചേതനതെന്തപ്പറ്റി സന്ദേശമയയ്ക്കുന്ന ആൾ (നായകൻ) മറന്നുപോകുന്നു. അപഹൃതയായ സീതയെ അനോഷ്ടിച്ച് ശ്രീരാമൻ വുക്ഷങ്ങളോടും പക്ഷികളോടും മറ്റും അനോഷ്ടിക്കുന്നതു വായിച്ചാൽ വിരഹിയായ

നായകനുണ്ടാകുന്ന മനസ്മിതിയെന്തെന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ ഒടും വിഷമമില്ല. സന്ദേശവാഹകനെ കണ്ണടത്തിയശ്രദ്ധം നായികാസമീപത്ത് എത്തുന്നതിന് അധ്യാർഥക്കു മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നല്കുകയാണ് സാധാരണ പതിവ്. പിന്നീട് വിരഹാതൃരയായ നായികയുടെ അവസ്ഥ വിവരിച്ച ശ്രദ്ധം അടയാളവാക്കുങ്ങൾ പറഞ്ഞ് സന്ദേശവഹനെ കൃത്യനിർവ്വഹണ തിന്ന് പ്രേരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മോഹസന്ദേശത്തെ മാതൃകയാക്കി തുടങ്ങിയ ശുക്രസന്ദേശവും ഉള്ളുനീലി സന്ദേശവും കോകസന്ദേശവും മറ്റും വേണ്ടതെ ഉൽക്കുഴച്ച ഞങ്ങളായ കൃതികളായിത്തൊർന്നില്ല എന്ന് നിരുപകരാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. കാളിഭാസമഹാകവിയോളം കല്പനാവൈഭവവും ഡിഷണാശാലിത്രവും ഇല്ലായ്കയാലും മോഹസന്ദേശത്തെ അനുകരിക്കാനുള്ള അഭിനിവേശം കാണികയെയാലും മിക്ക സന്ദേശകൃതികളും കാളിഭാസകവിയുടെ നിലവാരത്തിലേയ്ക്ക് ഉയരാതെ പോവുകയാണുണ്ടായത്. എന്നാൽ കാളിഭാസമഹാകവി ഗുപ്തചക്രവർത്തിമാരുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ പ്രത്യേകതകളെ ഉയർത്തിക്കാണിച്ചുവെക്കിൽ മലയാളാഷയിലെ മിക്ക സന്ദേശകാവ്യരചയിതാക്കളും പതിനാലും പതിനെഞ്ചും നൂറ്റാണ്ടുകളിലെ സന്ധാരയങ്ങളെ പൊന്തിച്ചു കാട്ടി കോകസന്ദേശം വായിക്കുന്ന ഒരാൾക്ക് പതിമുന്നാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഏറാൾപ്പാടിന്റെ (സാമുതിരിപ്പാടിന്റെ) കാലഘട്ടത്തപ്പറ്റി ഒരു സാമാന്യ വിവരം ലഭിക്കുമെങ്കിൽ ഉള്ളുനീലി സന്ദേശത്തിൽ നിന്ന് ശണികകളുടെ സ്വാധീനത്തപ്പറ്റിയും ഭരണാധികാരികളും ശണികകളും തമിലുള്ള ബന്ധത്തപ്പറ്റിയും ഒരു സാമാന്യ അവബോധം വായനക്കാരനു ലഭിക്കും. എന്നാൽ മലയാളത്തിലെ സന്ദേശകാവ്യങ്ങളിൽ അധികവും പതിനാല് - പതിനെഞ്ച് നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ഉള്ളതപ്പെട്ടവയായതുകൊണ്ട് അവയിൽ ആ കാലഘട്ടത്തിന്റെ പ്രഖ്യാതകളെ ത്രാജ്യഗ്രാഹ്യവിവേചനം കൂടാതെ ചിത്രീകരിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടാം.

ഭാര്യമായി വേർപെട്ട് കഴിഞ്ഞുകുടേണ്ടിവന കേരളവർഷ വലിയകോയിത്തന്നുരാൻ കാളിഭാസന്റെ മോഹസന്ദേശത്തിന്റെ ചുവടു പിടിച്ച് ഉള്ളുനീലിസന്ദേശത്തിന്റെയും കോകസന്ദേശത്തിന്റെയും ശൈലിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് മയ്യരസന്ദേശമെന്ന കാവ്യം എഴുതി. കാളിഭാസന്റെ യക്ഷൻ ഗ്രോഭാവരിതനങ്ങളിലെ പ്രകൃതിഭംഗിയിൽ ആകൃഷ്ടനായി സന്ദേശ വാഹകനെ കണ്ണടത്തിയപ്പോൾ, ഹരിപ്പാട്ടു കൊട്ടാരത്തിൽ വിശ്രമിക്കുവെ, വലിയ കോയിത്തന്നുരാൻ തന്റെ സന്ദേശവാഹകനെ തിരഞ്ഞെടുത്തു.

സെന്റ് ശക്കാവുങ്ങൾ തത്തൻകർത്താക്കളുടെ ആരമ്പകമാ പ്രധാനങ്ങളായ കൃതികളാണെന്ന് വാദിക്കുന്നവരുമുണ്ട്. മേലസന്ദേശ തിലെ ശാപഗ്രാമപ്പായ യക്ഷൻ കാളിഭാസൻ തന്നെയാണെന്നും അതിലെ നായിക വിക്രമാദിത്യരാജാവിന്റെ സഹോദരിയായി രൂന്നുവെന്നും പറഞ്ഞു കേരളക്കുന്നു. മിക്ക സന്ദേശകാവുങ്ങളിലും നായകനാണ് സന്ദേശ കർത്താവായി വർത്തിക്കുന്നത്.

പത്രതാൻപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ പകുതി മുതൽ ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആദ്യഘട്ടം വരെ, കൃത്യമായി പറഞ്ഞതാൽ 1845 മുതൽ 1916 വരെ ഒരു വർഷം ജീവിച്ച കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്പുരാനെ ശുതിയ പ്രശസ്ത കൃതിയാണ് മയുരസന്ദേശം. തന്റെ അമ്മാവനും ശ്രീമുലം തിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ അച്ചനും മഹാപണ്ഡിതനുമായി രൂന രാജരാജവർമ്മ കോയിത്തന്പുരാനെന്റെ സംരക്ഷണയിൽ സംസ്കൃതവും മറ്റും അഭ്യസിച്ച് കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്പുരാനെ ഒരു പ്രശസ്ത കവിയും പണ്ഡിതനുമായിത്തീർന്നു. ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിലും സാഹിത്യം, സംഗീതം, കായികവിദ്യകൾ തുടങ്ങിയവയിലുമുള്ള പ്രാവിണ്യം മുലം അദ്ദേഹം എല്ലാവരുടേയും ആരംഭിന്നു പാതിവെച്ചു. തിരുവിതാംകൂരിൽ ആയില്ലെങ്കിലും തിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ കാലത്ത് മലയാളഭാഷാഭ്യസനത്തിനു വേണ്ട പാംപുസ്തകങ്ങൾ എഴുതിയത് കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്പുരാനായിരുന്നു. കോയിത്തന്പുരാൻ പതിനാല് വയസ്സായപ്പോൾ, രാജകൂടുംബത്തിലേക്ക് ദൈത്യക്കപ്പെട്ടി രൂന രാജകുമാരിമാരിൽ ജേപ്പംതിയായ ലക്ഷ്മിബാധിയെ വിശ്വാസിച്ചു. സംഗീതത്തിലുള്ള അഭിരുചി കാരണം ലക്ഷ്മിബാധി തന്പുരാട്ടിയാണ് കേരളവർമ്മ തന്പുരാനെ ആദ്യമായി പിണ വായന അഭ്യസിപ്പിച്ചത്. അങ്ങനെ ഒരു വ്യാഴവട്ടക്കാലത്തെ സുവമായ ദാസത്യജീവിതത്തിനുശേഷം 1872ൽ തിരുവിതാംകൂരിലെ ആയില്ലും തിരുനാൾ മഹാരാജാവിന് കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്പുരാനെന്റെ നേരെ ചില തെറ്റിഭാരണകൾ ഉണ്ടായി. കേരളവർമ്മ രാജഭരാഹ കുറ്റം ചുമതലപ്പെട്ട് ആലപ്പുഴ കൊട്ടാരത്തിൽ തടവുകാരനായി കഴിയേണ്ടി വന്നു. അന്നത്തെ ദിവാനായ ശേഷയുശാസ്ത്രികൾ ഉംക്കത്ത് എഴുതിയത് കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്പുരാനാണെന്നും മഹാരാജാവ് ധരിച്ചിരുന്നത്.

ഒരു വർഷത്തിലെയികകം ആലപ്പുഴ കൊട്ടാരത്തിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയപ്പോൾ കേരളവർമ്മയെ അരിപ്പാട്ടുള്ള അനന്തപുരത്തു കൊട്ടാരത്തിൽ ചില നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് വിധേയനായി അധിവസിച്ചുകൊള്ളാൻ മഹാരാജാവ്

അനുവദിച്ചു. ഇതിനിടയ്ക്ക് കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്യുരാനു മായുള്ള വിവാഹബന്ധം വേർപെടുത്താൻ ലക്ഷ്മീബാധിത്തന്യുരാട്ടിയെ പ്രേരിപ്പിച്ചുവെക്കിലൂം അവർ അതിനു വഴിയുകയുണ്ടായില്ല. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ പ്രണയിനിക്ക് സന്ദേശമയ്ക്കുന്നതായി സകൽപിച്ചു പിന്നീട് മയുരസന്ദേശം രചിക്കുകയുണ്ടായി.

ഹരിപ്പാട്ടുകൊട്ടാരത്തിൽ താമസിക്കുന്ന കാലത്ത് കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്യുരാൻ സുഖേഹമണ്ണക്ഷത്തിൽ തൊഴാൻ പോയപ്പോൾ കണ്ണ ഒരു മയിലിനെയാണ് സന്ദേശഹരിനായി സീക്കൽ കുകയുണ്ടായത്. തിരുവനന്തപുരത്ത് താമസിക്കുന്ന പ്രേയസിക്ക് ആ മയിൽ മുവേനയാണ് അദ്ദേഹം സന്ദേശം എത്തിക്കുന്നത്. കാവ്യ തതിന്റെ പ്രസ്ത്രവാഗ്രത് ഹരിപ്പാട്ടു മുതൽ തിരുവനന്തപുരം വരെയുള്ള പ്രധാനസ്ഥലങ്ങളുടെ സുവ്യക്ത ചിത്രമാണ്. ഉത്തരഭാഗത്ത് തിരുവനന്തപുരം നഗരം, നായികയുടെ കൊട്ടാരം, ദിനചര്യ മുതലായവ വിശദീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈഞ്ഞൻ സംസ്കൃതത്തിലും മലയാളത്തിലുമുള്ള മറ്റു സന്ദേശ കാവ്യങ്ങളെ ഉപജീവിച്ച് സ്വാനുഭവത്തിന്റെ വികാരത്തിന്റെ ചേർത്ത് കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്യുരാൻ രചിച്ച മയുരസന്ദേശം ഇപ്പോഴും വരിഷ്ഠമായ ഒരു സന്ദേശകൃതിയായിത്തന്നെ വിരാജിക്കുന്നു.

മയുരസന്ദേശം

പുർവ്വഭാഗം

[നായികാനായകനാരുടെ വിരഹം അവതരിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് തുടങ്ങുന്നു]

ശ്രീമാൻ വഞ്ചിക്ഷിതിപതി ഭൂജംഗർക്കഷജൻ ലക്ഷ്മിയാകും
സാമാന്യംവിട്ടഴുമുരുഗുണാഭോഗയാം ഭാഗിനേയിം
പ്രേമാവാസപ്രിയതമവിയോഗത്തിനാലാർത്ഥയാക്കി-
സ്മീമാതീതേ കദമ്പജലധ്യം കേരളം തളളിവിട്ടാൻ.

1

ശ്രീമാൻ എഴുവരുപ്പർജ്ജന്യനായ. ഭൂജംഗർക്കഷജൻ ആയില്യം
നക്ഷത്രത്തിൽ ജനിച്ചയാൾ. (സർപ്പമാണ് ആയില്യം നക്ഷത്രത്തിലെൻ്റെ
ദേവത) വഞ്ചിക്ഷിതിപതി വഞ്ചിനാട്ടിലെ രാജാവ്, തിരുവിതാംകൂർ
മഹാരാജാവ്. ലക്ഷ്മിയാകും ലക്ഷ്മിബാധി എന്നു പേരുള്ള,
മഹാലക്ഷ്മിയെന്നും. സാമാന്യം വിട്ടഴും ഉരുഗുണാഭോഗയാം
അസാധാരണമായി വർദ്ധിച്ച ഗുണങ്ങളുള്ളവളും. ഭാഗിനേയിം
സഹോദരീപുത്രിയെ, അനന്തരവബളേ. പ്രേമാവാസപ്രിയതമവിയോഗ
ത്തിനാൽ = പ്രേമത്തിനേൻ ഇരിപ്പിടമായ പ്രിയതമനേൻ വേർപാടിനാൽ.
ആർത്ഥയാക്കി ദൃഢമുള്ളവളാക്കികൊണ്ട്. സ്മീമാതീതേ അതിരു
കവിഞ്ഞ. കദമ്പജലധ്യം ദൃഢവസാഗരത്തിൽ. കേരളം കേരളനെ,
കേരളവർമ്മയെ.

സാരം എഴുവരും തികഞ്ഞവനായ ആയില്യംതിരുനാൾ മഹാരാജാവ്
ലക്ഷ്മിബാധി എന്നു പേരുള്ള അസാധുഗുണസമ്പത്തുള്ളവളായ
അനന്തരവബൾക്ക്, പ്രേമത്തിനേൻ ഇരിപ്പിടമായ പ്രിയതമനേൻ
വേർപാടിനിടവരുത്തി ദൃഢവിതയാക്കിത്തീർത്തുകൊണ്ട് കേരള
വർമ്മയെ അതിരില്ലാത്ത ദൃഢവസമുദ്രത്തിലേക്ക് തളളിവിട്ടു.
(സദ്ഗുണങ്ങൾ തികഞ്ഞവളായ അനന്തരവബളപ്പോലും ദൃഢവിപ്പിച്ച
എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ അനന്തരവബളാടുള്ള വാസല്യ
തത്തപ്പോലും കണക്കാക്കാതിരിക്കത്തക്കവിധം അത്യും വർദ്ധിച്ച
തോതിലുള്ള രാജകോപം ഇവിടെ ധനിക്കുന്നു. കേരളമെന്ന വാക്കിന്
കേരളനാട്ടെ ശ്രേഷ്ഠാർത്ഥമവുമുണ്ട്. അതിനാൽ കേരളവർമ്മയെ
തടവിലാക്കിയത് കേരളനാട്ടിനെ ദൃഢവിപ്പിച്ച എന്നും സുചിപ്പിക്കുന്നു.)

ഇഷ്ടപ്രണോശരിയുടെ വിയോഗത്തിനാലും നരേന്ദ്ര-
വിഷ്ടത്താത്താലോരുവനുള്ളവാം മാനനഷ്ടത്തിനാലും
കഷ്ടപ്പേരിപ്പുരുഷങ്ങനാരു നാലഞ്ചുകൊള്ളം കഴിച്ചാൻ
ബിഷ്ടക്കേണാൽ വരുവതു പരീഹാരമില്ലാത്തതല്ലോ 2

ഇഷ്ടപ്രാണോശരി സ്നേഹസന്ധ്യാർഖ്യയായ പ്രാണനാമ. വിയോഗ
ത്തിനാലും വേർപാടിനാലും. നരേന്ദ്രവിഷ്ടത്താൽ രാജാവിശ്വർ
ശത്രുതയാൽ. ഏവനുള്ളവാം = ഒരുവനുണ്ടാകുന്ന. മാനനഷ്ടത്തിനാലും
മാനഹാനിയാലും. കഴിച്ചാൻ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ബിഷ്ടക്കേണാൽ
ഭാഗ്യദോഷത്താൽ. വരുവത് = വരുന്നത്. പരീഹാരം പരീഹാരം.

സാരം: സ്നേഹസന്ധ്യാർഖ്യയായ പ്രണോശരിയുടെ വേർപാടിനാലും
രാജശത്രുതയാൽ ഉണ്ടായ മാനക്കേടിനാലും ആ മനുഷ്യൻ ദ്വാരാവിച്ച്
നാലഞ്ചുവർഷം കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഭാഗ്യദോഷംകൊണ്ട് വരുന്നതിന്
നീക്കുപോകില്ലല്ലോ.

ആവിശ്ചിന്താഭരമവനരിപ്പാട്ടു വാണോരു കാലേ
സേവിക്കാനായ് ഗൃഹനെയാരുന്നാളാംസമയാ പോയനേരം
ഭാവിഗ്രേഡിയീശുനശകുനും കണ്ണുപോൽ നീലകണ്ഠം
കോവിൽക്കെട്ടിൽ കുചന ശ്രവഭാഹനം മോഹനാംഗം. 3

ആവിശ്ചിന്താഭരം ആവിർഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചിന്തകളുടെ
ഭാരത്തോടുകൂട്ടി. ആവിർഭവിക്കുക പുറത്തുവരുക. അതിപ്പാട്ടു
വാണോരു കാലേ അതിപ്പാട്ട് താമസിച്ചിരുന്ന കാലത്ത്. (ആദ്യത്തെ
പതിനഞ്ചുമാസം ആലപ്പുഴ കൊട്ടാരത്തിൽ തടവുകാരനായി
കഴിഞ്ഞുകൂട്ടി. അതിനുശേഷമാത്രെ അനന്തപുരത്തു കൊട്ടാരത്തിലേക്ക്
മാറ്റിപ്പാർപ്പിച്ചത് ശുഹർ = സുഖവഹംബന്ധം. സേവിക്കാനായ് = ഭജിക്കാ
നായി. ഒരുന്നാൾ = ഒരു ദിവസം. ആസ്ഥയാ = താത്പര്യ തേതാടുകൂട്ടി.
ഭാവിഗ്രേഡിയീശുനശകുനും ഭാവിയിൽ ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്ന
ശ്രദ്ധയിനെ സുചിപ്പിക്കുന്ന ശകുനം. (പിശുനം എന്ന വാക്കിന്
പക്ഷിയെന്നും അർത്ഥമുണ്ട്) കോവിൽക്കെട്ടിൽ = ക്ഷേത്രത്തിനുള്ളിൽ.
കുചന ഒരിടത്ത്. മോഹനാംഗം മനോഹരമായ അവധിവഞ്ഞജോട്ടു
കൂടിയ. ശ്രവഭാഹനം = ശ്രവഭാഗർ (സുഖവഹംബന്ധംഗർ) വാഹനമായ.
നീലകണ്ഠം = നീലകണ്ഠനെ, മയിലിനെ. കണ്ണുപോൽ = കണ്ണുവെന്തെ.

സാരം: തുടർച്ചയായി ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചിന്തകളുടെ ഭാരവും
വഹിച്ച് അദ്ദേഹം (കേരളവർമ്മ) അതിപ്പാട്ടു താമസിക്കുന്ന കാലത്ത്
സുഖവഹംബന്ധം താത്പര്യത്തോടെ ഭജിക്കുവാൻ ഒരു ദിവസം
പോയനേരത്ത് ക്ഷേത്രത്തിൽ ഒരിടത്ത്, ഭാവിയിലുണ്ടാകാൻ

പോകുന്ന നമ്മെ സുചിപ്പിക്കുന്നതായ സുന്ദരാംഗത്വം ദേവവാഹന വുമായ മയിലിനെ കാണ്മാൻറീതയായി.

കൊണ്ടൽക്കോളാൽ കലിതകുതുകം പീലിയെല്ലാം പരത്തി-
കൊണ്ടക്കേക്കിപ്പവരന്തുകോടാട്ടമാടുന്ന ഭംഗി
കണ്ടക്കാമീ നിജകമനിയാം നിലവേണ്ണിം നിനച്ചി-
ടിണ്ടൽക്കേരും വഗ്രഗനവിടത്തെന്ന മിണ്ടാതെ നിന്നാൻ. 4

കൊണ്ടൽക്കോളാൽ കാർമ്മോലക്കുട്ടത്താൽ. കലിതകുതുകം ഉണ്ടായ താത്പര്യത്തോടുകൂടി. കേക്കിപ്പവരൻ = മയിലുകളിൽ വെച്ചു ശ്രേഷ്ഠൻ. അഴകോട് = ഭംഗിയായി. ആട്ടമാടുന്ന = നൃത്തം വെക്കുന്ന. അക്കാമീ ആ കാമുകൻ. നിജകമനിയാം തന്റെ കാമിനിയായ. നിലവേണ്ണിം കരുത്തിരുണ്ട മുടിയോടു കൂടിയവളെ. നിനച്ച് വിചാരിച്ച്. ഇണ്ടൽ = ദുഃഖം. വഗ്രൻ = വിധേയൻ. നിന്നാൻ = നിന്നു. സാരം മേഘക്കുട്ടത്തെ കണ്ടതുകൊണ്ടായ ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി പീലിമുഴുകെ പരത്തിക്കൊണ്ട് ആകേക്കിപ്പവരൻ വളരെ മനോഹര മായി നൃത്തം ചെയ്യുന്നതു കണ്ടിട്ട് ആ കാമുകൻ കരുത്തിരുണ്ട തലമുടിയോടുകൂടിയവളായ സ്വന്തം കാമിനിയെക്കുറിച്ചാർത്ത് ഏറ്റവും ദുഃഖിതനായി മിണ്ടാതെ അവിടത്തെന്ന നിന്നു.

സന്താപഘട്ടം സകലജഗതാം സ്കന്ദനേ വദനം ചെ-
യ്ക്കെതിനായാലും വിഷമമിതതിനാലോന്നുമില്ലെന്നുംച്ച്
ചിന്താമഗ്നൻ ചിരമവിടന്നിന്നമയുരത്തോടേവോ
ഹന്താത്യന്തം പരവഗ്രഥയാലന്തരംഗേണ ചൊന്നാൻ. 5

സകലജഗതാം = ലോകത്തിലുള്ള എല്ലാവർക്കും. സന്താപഘട്ടം = ദുഃഖത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവനായ. സ്കന്ദനം = സുഖേമമണ്ണുണ്ടെന്ന. വദനം ചെയ്ത് = വദിച്ച്. ചിന്താമഗ്നൻ = ചിന്തയിൽ മുഴുകിയവൻ. ചിരം = വളരെനേരം. അമ്മയുരത്തോട് = ആ മയിലിനോട്. ഏവം = ഇപ്രകാരം. അത്യന്തം ഏറ്റവും. പരവഗ്രഥയാൽ പാരവഗ്രഥതോടുകൂടി. അന്തരംഗേണ മനസ്സുകൊണ്ട്. ചൊന്നാൻ പറഞ്ഞു.

സാരം: ലോകത്തിലുള്ള എല്ലാവരുടേയും ദുഃഖത്താക്കു നാബനായ സുഖേമമണ്ണുണ്ടെന്ന വദിച്ചശേഷം ഇതിന്റെ ഫലമായി മേഘാൽ ഒരുത്തരത്തിലുള്ള വിഷമവും ഉണ്ടാവുകയില്ലെന്നുംച്ചു കൊണ്ട് നായകൻ കഷ്ടം! ഏറ്റവും പരവഗ്രഥനായി മനസ്സുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

യന്നാത്മാവോ! വഗവര ജയിച്ചാലുമെന്നിൽ പ്രസാദി-
ചുന്നായത്താലശലിലുള്ളെന്നെന്ന നീ താൻ തുണയ്ക്കു
വന്നാവാസേ വിഹശനിവഹേ ബാഹുലേയൻ ശഹിച്ച-
സന്നാസാധാരണ ഗുണഗണം കാണിക്കയാൽത്തെന്ന നിന്നേ 6

യന്നാത്മാവോ = മഹാശ്രഷ്ടംനായുള്ളവനേ. (സുഖേഹമ്മണ്ണവാഹന
മാൺ മയുരം എന്നതിനാൽ ഈ വിശ്രഷ്ടണം അഭിപ്രായഗർഭമാണ്)
വഗവര = പക്ഷിശ്രേഷ്ഠം. എന്നിൽ പ്രസാദിച്ച് = എന്നിൽ സന്തോഷിച്ച്.
അന്നായത്താൽ നൃയമില്ലാത്ത വ്യതിയാൽ. അഴിൽ ഉഴവുന്ന
എന്ന = ദു:ഖത്താൽ കഷ്ടപ്പെടുന്ന എന്നെന്ന. തുണയ്ക്കു
സഹായിക്കുക. ബാഹുലേയൻ സുഖേഹമ്മണ്ണൻ. വന്നാവാസേ
വിഹശനിവഹേ വനവാസികളായ പക്ഷികളുടെ കുടുതിൽ
അന്നാസാധാരണഗുണഗണം അന്നറിൽ കാണാത്ത ഗുണസമുഹം.
കാണിക്കയാൽത്തെന്ന = കണ്ടതുകൊണ്ടുതെന്ന. ശഹിച്ചാൻ = സീകരിച്ചു.
സാരം: ധന്നനായ പക്ഷിശ്രേഷ്ഠം. നീ സർവോൽക്കർഷണ
വിജയിക്കേട്. നൃയമില്ലാത്ത വ്യതികിമിത്തം ദു:ഖത്താൽ
കഷ്ടപ്പെടുന്ന എന്നെന്ന നീ തെന്ന സഹായിക്കണം. വനവാസികളായ
പക്ഷികളുടെ കുടുതിൽ അന്നറിൽ കാണാത്ത ഗുണസമുഹം
നിന്നിൽ കാണുകയാൽത്തെന്നെന്നയാണ് സുഖേഹമ്മണ്ണൻ സ്വന്തം
വാഹനമായി നിന്നെന്ന സീകരിച്ചത്.

പാരിൽ പാർത്താലിഹ ഫണികുലം തന്നിൽ നിന്നോടു തുല്യം
വൈരിതും പുണികാരു പതഗമാം പത്രമേറിച്ചരിക്കും
ശരിക്കും താംപ്രതി മമതയാൽത്തെന്ന നിൻ പുഷ്ടംലഗ്നം
ഭൂരിശീ ചേർന്നൊരു തന്നുരുഹം മുർഖ്യൻ ചുടുന്നു ദേവൻ. 7
പാരിൽ ഭൂമിയിൽ. പാർത്താൽ ആലോചിച്ചുനോക്കിയാൽ.
ഫണികുലം = സർപ്പവംശം. വൈരിതും = ശത്രുതും. പതഗം = പക്ഷി.
പത്രം = വാഹനം, ഇല, ചീറക് എന്നൊക്കെ അർത്ഥമുണ്ട്. പതിക്കും =
സഞ്ചരിക്കുന്നു. ശരി = വിഷ്ണു. താം പ്രതി = നിന്നെന്നുകുറിച്ച്. മമത
എന്നേതെന്ന ഭാവം, സ്നേഹം. പുഷ്ടംലഗ്നം പിൻഡാഗത്തുള്ള.
ഭൂരിശീ ചേർന്ന വലിയ ഭംഗിയോടുകൂടിയ തന്നുരുഹം = പീലിയെ.
മുർഖ്യൻ = ശിരസ്സിൽ. ദേവൻ = ശ്രീകൃഷ്ണൻ. ചുടുന്നു = അണിയുന്നു.
സാരം ഈ ഭൂമിയിൽ സർപ്പവംശത്തോട് നിന്നെപ്പോലെതെന്ന ശത്രുത
യുള്ള ശരൂധനാകുന്ന വാഹനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന
(വിഷ്ണുവിന്റെ അവതാരമായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ) ശ്രീകൃഷ്ണൻ

നിന്നോടുള്ള സ്നേഹം കാരണമാണ് നിന്നെൻ പിൻഡാഗത്തുള്ള വലിയ ഭംഗിയോടുകൂടിയ പീലി ശീരസ്സിൽ അണിയുന്നതെന്ന് ആലോചിച്ചുനോക്കിയാലറിയാം.

ആകാരത്തിൻസുഷ്മയിതുപോലേതു പക്ഷിക്കു പാരിൽ?
കേക്കാരാവം ശ്രവണസുവദം കേൾക്കിലോ തൃപ്പിയാകാ
ലോകാനന്ദപ്രദമസദ്യം നൃത്തവും തെ ശകുനേ!
ശോകാനാം മേ ശുഭ്രണം ! വോനീശനാം നാശനായ 8

ആകാരം ആകൃതി, ശരീരം, സുഷ്മ പരമശോഭ. പാരിൽ ഭൂമിയിൽ. കേക്കാനാം മയിൻനാം. കേക്ക, കുയിൻനാം കാകളി ശ്രവണസുവദം = കാതുകർക്ക് ഇന്പം നൽകുന്നത്. ശകുനേ = അല്ലയോ പക്ഷി. ശകുനി എന്നതിൻ്റെ സംഖ്യാധനാവുപമാണ് ശകുനേ എന്നത്. ശകുനി ആൺഡപക്ഷി. തെ നിന്നെൻ. അസദ്യം അതുല്യമായ. ലോകാനന്ദപ്രദം = ലോകത്തിന് ആനന്ദത്തെ നല്കുന്നത്. ശുഭ്രണം = ശുഭങ്ങളായ ശുണ്ണങ്ങളാടു കൂടിയവനേ. മേ = എൻ്റെ. ശോകാനാം = ദുഃഖങ്ങളുടെ. നാശനായ = നാശത്തിനായിക്കൊണ്ട്. വോൻ = അങ്ങ്. ഇംഗ്ലനാം ശക്തനാകുന്നു.

സാരം: ഈ ലോകത്തിൽ ഇതുപോലെ ശരീരകാനത്തിയുള്ള പക്ഷി വേരെ ഏതാണുള്ളത്. കാതുകർക്ക് ഇന്പം നൽകുന്ന നിന്നെൻ കേക്കാരവമാവട്ട എത്ര കേട്ടാലും തൃപ്പിയാവുകയുമില്ല. നിന്നെൻ അതുല്യമായ നൃത്തവും ലോകത്തിന് ആനന്ദം നല്കുന്നതാണ്. അല്ലയോ സദ്ഗുണസമ്പന്നനായുള്ളവനേ, എൻ്റെ ദുഃഖങ്ങളെ ദൂരീകരിക്കുന്നതിന് അങ്ങ് എല്ലാംകൊണ്ടും സമർത്ഥമനാണ്.

ദുനം ദുരസ്ഥിതഭയിതനായെത്തുമാശാസമില്ലോ-
തേനം ദീനം ജനമനു കനിഞ്ഞതാണു ചെയ്താലുമിപ്പോൾ
സ്വാനന്ദം പുരവരമതിൽ ചെന്നു മർപ്പാണനാമ-
യ്ക്കാനന്ദം നീയരുളുക പരഞ്ഞതെന്നെൻ്റെ സന്ദേശവാക്യം 9

ദുരസ്ഥിതഭയിതനായ് = ദുരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവളായ ഭാര്യയോടു കൂടിയവനായി. ഏതും ആശാസമില്ലാതെ ഒരു തരത്തിലുള്ള സമാധാനവുമില്ലാത്തവനും. ദുനം = ദുഃഖിതനും. ദീനം = പരവരനും ആയ. ഏനും ജനം അനു = ഈ ജനത്തെ (ആളിനെ)കുറിച്ച് സ്വാനന്ദം തിരുവന്നപുരം. പുരവരം = ദ്രേഷ്ഠംമായ പട്ടണം. മർപ്പാണനാമയ്ക്ക് = എൻ്റെ പ്രാണേശരിക്ക്. അരുളുക = നല്കുക.

സാരം: കാമിനി ദുരത്തിൽ കഴിഞ്ഞുകുട്ടാവളായതു നിമിത്തം ഒരുതര ത്തില്ലെങ്കിൽ സമാധാനവുമില്ലാതെ ദുഃഖിതനും പരവർഷനുമായികഴിയുന്ന എന്നിൽ ദയ തോന്നി ഒരു കാര്യം ഇപ്പോൾ ചെയ്തുതന്നേമെ. ദ്രോഷ്ഠപട്ടണമായ തിരുവനന്തപുരത്തു പോയി സന്ദേശം അറിയിച്ച് എൻ്റെ പ്രിയത്മയ്ക്ക് ആനന്ദം നൽകിയാലും.

പക്ഷിഗ്രേഷ്ഠം! സ്വയമവിടെ നീ പോകിലെൻ പ്രാണനാമാം ലക്ഷിച്ചുന്നാദുശസ്വഷമകാണ്ഡാശു ഭുലോകലക്ഷ്മീം അക്ഷിവന്മം തത്വ സഹലമാം കിഞ്ചു തൽ പ്രാണനെന്നും രക്ഷിച്ചുണ്ടാമൊരു ഗുരുതരം പുണ്യവും ശന്യമല്ലോ 10

സ്വയം തന്നതാനെ. അന്നാദുശസ്വഷമ അസാധാരണമായ സ്വന്നരുവിഗ്രേഷം. ഭുലോകലക്ഷ്മീം = ഭുലോകത്തിലെ ലക്ഷ്മിയായ. എൻപ്രാണനാമാം = എൻ്റെ പ്രാണനാമയെ. ലക്ഷിച്ച് = ലക്ഷ്യമാക്കി. ആശ്രൂ ഉടനെ. തവ നിന്റെ. അക്ഷിവന്മം രണ്ടു കണ്ണുകളും. സഹലമാം = ഫലവത്താകും. കിംച = എന്നുതന്നെയുമല്ല. തൽപ്രാണനെ അവളുടെ പ്രാണനെ. സംരക്ഷിച്ചുണ്ടാം സംരക്ഷിച്ചതുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന. ഗുരുതരം = ഏറ്റവും വലിയത്. ശന്യമല്ലോ കണക്കാക്കേണ്ടുന്നതായിരിക്കുമല്ലോ.

സാരം അല്ലയോ പക്ഷിഗ്രേഷ്ഠം! നീ അവിടെ തന്നതാനെ പോകുകയാണെങ്കിൽ അസാധാരണമായ സ്വന്നരുവിഗ്രേഷം നിമിത്തം ഭുലോകലക്ഷ്മിയായ എൻ്റെ പ്രാണനാമയെ കണ്ട് ഉടനെ നിന്റെ കണ്ണുകൾ ഫലവത്തായിത്തീരും. എന്നുതന്നെയുമല്ല, ആ മഹതിയുടെ ജീവനെ സംരക്ഷിക്കുകകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പുണ്യവും വളരെ മഹതായിരിക്കും.

കല്യാവേഷാൽ കല്യാശമതിയാമെൻ്റെ ചാപല്യമുലം കല്യാണാംഗികതെകികറിനമാമല്ലേവോ പിണ്ണഞ്ഞു. കല്യാ ദൈവാൽ കമമഹിസമുള്ളിലിൽ സ്വാന്തശല്യം കല്യാ നിന്നാൽ പരമിഹ മമ ക്ഷേമവാർത്താം നിവേദ്യ. 11

കല്യാവേഷാൽ കലിയുടെ ആവേശത്താൽ. കലി ഭക്തായം. കല്യാശമതിയാം = ബുദ്ധി മന്ത്രപ്രഭായ. ചാപല്യം = ചപലത, അവിവേകം. കല്യാണാംഗിക്ക് = മംഗളാംഗിക്ക്. അല്ലൽ = ദുഃഖം. എവം = ഇപ്പകാരം. പിണ്ണഞ്ഞു = സംഭവിച്ചു. ദൈവാൽ = ഇന്ത്യരക്കാരുണ്ണന്താൽ. കല്യാ രോഗരഹിത. ഇഹി = ഇവിടെ. മമ എൻ്റെ. ക്ഷേമവാർത്താം സുവവാർത്തയെ. നിവേദ്യ അറിയിച്ചിട്ട്. നിന്നാൽ പരം

നിന്നാൽത്തനെ. കമം അപി എങ്ങനെയെക്കിലും. സമുദ്രി ലിതസ്പാനശല്യം = സമുദ്രിലിതമായ മന്ത്രലുംതോടുകൂടിയവളായി. കല്പാ ആക്കിത്തീർക്കേണ്ടവളാണ്.

സാരം ട്രോധാവേദം നിമിത്തം ബുദ്ധി മദ്ദീവിച്ചവനായിത്തീർന്ന എൻ്റെ അവിവേകം കാരണമായി ആ മംഗളാധികൾ അതികർന്നമായ ദുഃഖം സംഭവിച്ചു. ദേവാനുശ്വാസംക്ഷാഞ്ച് രോഗമൊന്നുമില്ലാതെ കഴിയുന്ന അവശ്ലേഷിക്കിലും തുടർന്നുവരുന്നതെന്നും അറിയിച്ച് നീതനെ എങ്ങനെയെക്കിലും മനോദൃഢിക്കില്ലാത്തവളാക്കിത്തീർക്കേണം.

തത്താദ്യക്കാം നരപതിയെംകാണ്ഡു മറ്റാരുമിപ്പോ-
ജ്ഞത്താനും തർപ്പുരുത്തിൽ മഹാരാജണിയെക്കാണുവാനും
വ്യത്താന്തം മേ പറവതിനുമാളല്ല നീ തനെ വേണം
ചിത്താശാസം രൂചിരചികുരയ്ക്കേകുവാൻ കൈകിവരു! 12

തത്താദ്യക്കാം അതുപ്രകാരമുള്ള, പരിഞ്ഞരിയിക്കാൻ വയ്ക്കാതെ. നരപതിയെം = രാജാവിനെപ്പറിയുള്ള യേം. മറ്റാരും = വേരെ ആരും. തർപ്പുരുത്തിൽ = ആ പട്ടണത്തിൽ, തിരുവനന്തപുരത്ത്. മേ = എൻ്റെ വ്യത്താന്തം കേഷമവാർത്ത. പറവതിനും പറയുന്നതിനും. ചിത്താശാസം മനസ്സുമാധാനം. രൂചിരചികുരയ്ക്ക് സുന്ദരമായ തലമുടിക്കേട്ടാടുകൂടിയ അവർക്ക്. ഏകുവാൻ നല്കുവാൻ. കൈകിവരു കൈകികളിൽ ശ്രേഷ്ഠനായിട്ടുള്ളവനേ.

സാരം പരിഞ്ഞരിയിക്കാൻ വയ്ക്കാതെ, രാജാവിനെപ്പറ്റിയുള്ള യെംനിമിത്തം വേരെ ആരുംതനെ തിരുവനന്തപുരത്തു പോകുന്ന തിനും മഹാരാജണിയെ കാണുന്നതിനും എൻ്റെ കേഷമവാർത്ത അറിയിക്കുന്നതിനും കഴിവുള്ളവനാവുകയില്ല. ആ കാരണത്താൽ നീതനെ വേണം സുന്ദരിയായ അവർക്ക് മനസ്സുമാധാനം പകർന്നു കൊടുക്കാൻ.

കോടക്കാർക്കാണ്ടിരുളിയല്ലെന്നീയംബരം കാണവേ മാൻ
പേടക്ക്ലോൾ വിരഹവിധുരീഭാവമാർന്നെന്നെൻ്റെ നാമാ
കുടൈക്കുടൈകരയുമതിനാലാശു നീയനികേ ചെ
നാടൻക്കല്ലാമരുതിയുള്ളവാക്കേണ്ണമെൻ്റെ കേഷമോതി 13

കോടക്കാർ = കാലവർഷമോലം. ഇരുളിയലും = ഇരുട്ടുള്ള. അംബരം ആകാശം. കാണവേ കാണുന്നോൾ. മാൻപേടക്ക്ലോൾ
മാൻപേടയുടെ കല്ലുകൾപ്പോലെയുള്ള കല്ലുകളോടു കൂടിയവൾ,
സുന്ദരി. വിരഹവിധുരീഭാവം = വിരഹംമുലമുള്ള പരവശഭാവം. ആർന്ന്
പ്രാപിച്ച്. ആശു ഉടനെ. * അന്തികേ സമീപത്തിൽ. ആടൽ

ദു:ഖം. അറുതി അവസാനം. ഉള്ളടിക്കേണം ഉണ്ടാക്കേണം. എൻകേഷമം എൻറെ സുവത്രത. ഓതി പറഞ്ഞത്.

സാരം കാലവർഷമോഹംകൊണ്ട് ഇരുട്ടുള്ള ആകാശം കാണുമ്പോൾ എൻറെ സുന്ദരിയായ പ്രാണനാമ വിരഹം മുലമുള്ള പരവശഭാവ തെതാടെ വീണ്ടും വീണ്ടും കണ്ണുനിൽ തുകും. അതിനാൽ യാതൊരു താമസവും കുടാതെ നീ അവളുടെ അടുക്കലെത്തി എൻറെ കേഷമവാർത്തയെ അറിയിച്ച് അവളുടെ ദു:ഖിക്കിക്കേണം.

ഇക്കാലത്തെന്നികുശലമതിനായുശ്രകുരുനിൽ കുമാരൻ-
തൃക്കാലേത്താനൊരു ശരണമായോർത്തു നിത്യം ജേന്തി
മുക്കാലുംനാൾ പ്രതവുമൊരു തിക്കൾക്കു കയ്ക്കാണിതിക്കു-
നനകാർവ്വേണികക്കതളിൽ തണ്ണുപ്പിക ചിക്കേന്നു ചെന്ന് 14

കുശലം = സുവം, ആരോഗ്യം. ഉൾക്കുരുനിൽ = മനസ്സിൽ. കുമാരൻ
തൃക്കാലേത്താൻ = സുഖവഹമണ്ണുണ്ടെന്നു തുപ്പാദങ്ങളെത്തന്നെ. ശരണം
ആശയം. ജേന്തി ജേക്കുനാവല്ലായി. മുക്കാലും നാൾ അധിക
ദിവസവും. പ്രതവുംകൊണ്ട് = പ്രതവും സീകരിച്ച്. അക്കാർവ്വേണിക്ക്
കറുത്തിരുണ്ടെ തലമുടിയുള്ളവർക്ക്. അകതളിൽ = മനസ്സ്. ചിക്കേന്ന്
പെട്ടുന്നു.

സാരം എൻറെ സുവത്തിനുവേണ്ടി ഇപ്പോൾ സുഖവഹമണ്ണുസ്ഥാമിയുടെ
തുച്ഛവടിക്കെല്ല ഒരേ ഒരാഴ്ശയമായി മനസ്സിൽ വിചാരിച്ച് എന്നും
ജീച്ചുകൊണ്ടും മാസത്തിൽ ഒട്ടുമുക്കാലും റിവസം പ്രതം
അനുഷ്ഠിച്ചും കഴിയുന്ന ആ സുന്ദരിയുടെ മനസ്സിന് പെട്ടുന്ന് ചെന്ന്
സമാശാസം നല്കിയാലും.

പ്രേയാനാമൻ ചിരവിരഹമാം പ്രഭാഷചണ്യാതപത്ര-
ലായാസപ്പട്ടിവിവശയായ് പിച്ചിപോൽ വാടിവീഴും
ജായായാ മേ പ്രിയസവ ! വോനെൻ്റെ സന്ദേശമാകും
തോയാസാരാൽ തരിതമരുളീഡേണ മുന്താപശാന്തിം 15

പ്രേയാൻ എറ്റവും പ്രിയമുള്ളവൻ. ചിരവിരഹമാം വളരെ
കാലത്തെ പേര്പാടാകുന്ന. പ്രഭാഷചണ്യാതപത്രാൽ = അത്യുഗ്രമായ
വെയിലിനാൽ. ആയാസപ്പട്ട് സകടപ്പട്ട്. അതിവിവശയായ്
അതിപരവശയായി. പിച്ചി പിച്ചുകവള്ളി. പ്രിയസവ പ്രിയപ്പട്ട
സേപ്പിത. തോയാസാരം ജലവർഷം. മേ എൻറെ. ജായായാ: ജായയ്ക്ക്, ഭാര്യയ്ക്ക്. തരിതം = ഉടനെ. അരുളീഡേണം നല്കണം.
ഉത്താപശാന്തിം മനസ്താപത്രത.

സാരം പ്രിയതമനായ എന്നോടുള്ള വളരെക്കാലതെന്തെ വേർപാടാകുന്ന
അത്യുഗ്രമായ ബഡിൽക്കാണ്ട് കഷ്ടപ്പെട്ട് പിച്ചുകവള്ളിപ്പോലെ
വാടികഴിയുന്ന എൻറീ പ്രാണേശവരിയുടെ മനസ്സാപത്രതെ അല്ലയോ
പ്രിയസ്നേഹിത് എൻറീ സന്ദേശമാകുന്ന മഴ പെയ്റിച്ച് അങ്ങ്
ശമിപ്പിക്കേണമെ.

തന്ദ്രശം ചെന്നാണവതിനു തേ ചൊല്ലുവേൻ മാർഗ്ഗമാഡു
സന്ദേശം ചൊന്നമ സപദി ഞാൻ യാത്രയാക്കാം ഭോനെ
സന്ദേശം വേണ്ട പരന്നുപകാരത്തിനാകാത്തതെങ്കിൽ
കിന്നേഹംകാണാരു ഫലമിഹ പ്രാണിനാം ക്ഷാണിതന്നിൽ¹⁶

തം ദേശം ആ ദേശത്തെ. അണാവതിന് അണയുന്നതിന്,
പ്രാപിക്കുന്നതിന്. തേ = നിന്നക്ക്. ആദ്യ = ആദ്യിയിൽ. മാർഗ്ഗം = വഴി.
ചൊല്ലുവേൻ = ഞാൻ പറഞ്ഞുത്തരാം. അമ = അതിനുശേഷം. സന്ദേശം
ചൊന്ന് = സന്ദേശവാക്യം അറിയിച്ച്. സപദി പെട്ടുന്. ഭോനെ
അങ്ങെയെ. യാത്രയാക്കാം = യാത്രയയ്ക്കാം. സന്ദേശം = സംശയം.
അപരന് = വേണാരുവന്. ഉപകാരത്തിനാകാത്തതെങ്കിൽ = ഉപകരിക്കു
നില്ല എന്നു വരികിൽ. കിം ഫലം എന്ത് ഫലം. പ്രാണിനാം
പ്രാണികൾക്ക്. ഇഹ ഇവിടെ. ക്ഷാണിതന്നിൽ = ഭൂമിയിൽ.

സാരം ആ ദേശത്ത് തിരുവനന്തപുരത്ത് എത്തിച്ചേരുന്നതിന്
ഞാൻ ആദ്യമായി നിന്നകു മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നല്കാം. അതിനുശേഷം
സന്ദേശവാക്യം പറഞ്ഞുതന്ന് ഉടനെന്നതെന്ന നിന്നെന
യാത്രയയ്ക്കാം. മറ്റാരുവന് ഉപകരിക്കുന്നില്ല എന്നു വരികിൽ
ഈ ഭൂമിയിൽ പ്രാണികളുടെ ഭേദങ്കാണ്ട് എന്നാണ് ഫലം ?

പ്രേമം നമ്മോടനുപമി കലർന്നീടുമസ്ത്രിപ്രിയായാഃ
ക്ഷേമം നനായ് വരുവതിനു നീ തെല്ലു കഷ്ടപ്പെടേണം
ആമന്ത്രിച്ചിത്രിദ്ധരപുതനാധിശനാമിശസുനും
നീ മനിക്കാതുടന്നി പുരപ്പട്ടകാണാലുമിപ്പോൾ

നമ്മോട് = എന്നോട്. അനുപമി = നിർവ്വാജമായ. അസ്മത് പ്രിയായാഃ
എൻറീ പ്രിയതമയ്ക്ക്. ക്ഷേമം എഴുശരും, സുഖം. തെല്ലു
അല്ലം. ത്രിഓശപുതനാധിശനാം ത്രിഓശപുതനയുടെ അധീശനായ.
ത്രിഓശപുതന = ത്രിഓശനാരുടെ പുതന. ത്രിഓശനാർ = ഭേദനാർ. പുതന
സെസന്നും അധീശനർ നായകൻ. ഇന്നശസ്ത്രനും ഇന്നശനൻ
(ശിവൻറീ) സുനു (പുത്ര) നോട്, സുഖവർമ്മനുംനോട്. ആമന്ത്രിച്ച് =
യാത്രപരിശ്രദ്ധത്തിനുശേഷം. മനിക്കാതെ അലസത കൂടാതെ.

സാരം എന്നോട് നിർവ്വ്യാജമായ പ്രേമമുള്ള എൻ്റെ പ്രിയതമയ്‌ക്ക് സുഖാദിവ്യഭി വേണ്ടുവോള്ളമുണ്ടാകാനായി നീ അല്ലോ കഷ്ടപ്പെടുക തന്നെ വേണം. ദേവതാസന്മാനത്തിന്റെ നേതാവായ ഈ സുഖവഹംഖ്യനോട് ധാത്രപറഞ്ഞ് നീ ധാതാരു അലസതയും കുടാതെ ഉടനേതനെ പുറപ്പെട്ടാലും.

നാട്ടിൽക്കൂട്ടിക്കരുതി വഴിപോകേണമല്ലകിലാർക്കും
കുട്ടിൽ കൊള്ളിപ്പുതിനു കൊതിയാം കോമളാകാര! നിന്നെ
കാട്ടിൽ പോകുന്നജവു യവളാപാംഗിമാർ കണ്ണുകുടി-
പ്പാട്ടിൽ പാർപ്പിച്ചിട്ടുവരിതവർക്കാകിലുത്സാഹകാലം 18

ധവളാപാംഗിമാർ = വെള്ളത്ത കടക്കണ്ണോടുകൂടിയവർ. മയിലിൻ്റെ കടക്കണ്ണു വെള്ളത്തതാണ്. അതുകൊണ്ട് പെൺമയിലെന്ന് അർത്ഥമം. പാട്ടിൽപ്പാർപ്പിച്ചിട്ടുവർ അവർ അധിനന്തരിൽ പാർപ്പിക്കും. ഉത്സാഹകാലം സന്നോഷകാലം.

സാരം ആർത്തതിരകുള്ള നാട്ടിൻപുരിത്തുകൂടി ധാത്ര പോകുന്നത് വളരെ സുകഷിച്ചുവേണം. കാരണം കോമളാകൃതിയുള്ളവനായ നിന്നെ പിടിച്ച് കുടിലാക്കുന്നതിന് ആർക്കും താത്പര്യമുണ്ടാകും. കാട്ടിൽക്കൂടി പോകുന്ന അവസരത്തിൽ പെൺമയിലുകൾ നിന്നെ കണ്ണാൽ വൾക്കരിച്ച് താമസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ വർഷാകാലം അവർക്ക് സന്നോഷപ്രദാനമാണ്ണോ.

എടാകുടം വളരെയിടനാടോടെ പോകുന്നതാകിൽ
കുടാ, കുടപ്പകൃതികൾ കുടിക്കാൻടയ്ക്കേരയില്ല
വാടാവല്ലും പിടപികളില്ലും പാർത്തു പാരാതെ പോകാം
വാടാവള്ളിക്കുടിലുകളില്ലും വിശ്രമിച്ചശ്രമിന്താൻ 19

ഉടനാട് = അധികം ആർപ്പാർപ്പും വലിയകാടും ഇല്ലാത്ത സ്ഥലം. എടാകുടം = തടസ്സം. പോകുന്നതാകിൽ = പോകുകയാണെങ്കിൽ. കുടാ = ഉണ്ടാകുകയില്ല. കുടപ്പകൃതികൾ = കപടസ്വാവകാർ. കുടിക്കാർ = കുടിപാർപ്പുകാർ. എൻ്റെയില്ല = അധികമില്ല. വാടാവല്ലും = വാടങ്ങളുടെ. ആവലിയിൽ. വാടങ്ങൾ = ഉദ്യാനങ്ങൾ. ആവലി = സമുഹം. പിടപികൾ മരങ്ങൾ. പാർത്തു താമസിച്ചു. പാരാതെ വേഗത്തിൽ. വാടാ വള്ളിക്കുടിലുകൾ = പുതുപുകളും തളിരുകളുമുള്ള വള്ളിക്കുടിലുകൾ. അശ്രമം കഷീണമില്ലാതെ.

സാരം അധികം ആർപ്പാർപ്പും വലിയ കാടും ഇല്ലാത്ത പ്രദേശങ്ങളിൽ കൂടി പോകുകയാണെങ്കിൽ വളരെ തടസ്സമൊന്നും ഉണ്ടാകുകയില്ല. കാരണം കപടസ്വാവകാരായ നാടുകാർ അവിടെ അധികമില്ല.

മാത്രവുമല്ല ഉദ്യാനങ്ങളിലും വൃക്ഷങ്ങളിലും താമസിച്ചു
പുതുപുകളും തജ്ജീവകളും നിന്നെന്ന വള്ളിക്കുടിലുകളിൽ വിശ്രമിച്ചും
കഷിണിമില്ലാതെ യാത്രയും ചെയ്യാം.

സെസറംപോലെ സുരസരണിയിൽ കുടി നേരെ പറന്ന-
ഭുരംപോകുന്നതിനു പണിയുണ്ടാക്കുവോന്നാകിലും തെ
പാരം പിന്നിൽ ഘനമിയല്ലെല്ലാം പിന്നിൽക്കാം സഞ്ചയത്തിന്
ഭാരം പാർക്കിൽ പരമ്പരകരിക്കാതിരിക്കും ചിലപ്പോൾ 20

സെസറംപോലെ = ഇഷ്ടത്തിനുസരിച്ച്. സുരസരണി = ആകാശം.
തെ നിനക്ക് ഘനമിയല്ലും കനമുള്ള. പിന്നെല്ലാം സഞ്ചയത്തിന്
ഭാരം പീലിക്കട്ടിനെൻ്റെ ഭാരം. ബർഹഭാരം.

സാരം ഇഷ്ടാനുസാരം ആകാശമാർഗ്ഗത്തിൽക്കുടി നേരെ തിരുവനന്ത
പുരം വരെയുള്ള ദുരം മുഴുക്കെ പറന്നുപോകുന്നതിന് വിഷമമുണ്ടാണെങ്കിലും നിന്നെൻ്റെ പിന്നിലുള്ള ഇവ ബർഹഭാരം ചിലപ്പോൾ വേരെ
തരത്തിൽ ഉപകാരപ്പെട്ടുകൊണ്ടാണെന്നുണ്ടാക്കും.

കുടിച്ചേർന്നിട്ടോരുവക കളിക്കുടർ നിന്നെപ്പിടിക്കാ-
നോടിച്ചേക്കിൽ പട്ടതയോടു നീ പിന്തിരിഞ്ഞതിക്കത്തിൽ
ചാടിച്ചോന്നിച്ചതുരതയെഴും പീലിയെപ്പാലകമാർ
പേടിച്ചോടുംപടി യടക്കിയെയാനുചൂഡിപ്പിച്ചിട്ടെന്നും 21

കളിക്കുടർ = വിനോദരസികരായ പിച്ചു കുടികൾ. പട്ടതയോടു =
സാമർത്ഥ്യത്തോടെ. അന്തിക്കത്തിൽ = സമീപത്തിൽ. ചതുരതയെഴും =
ഡേഗിയുള്ള. ബാലകമാർ ചെറിയ കുടികൾ. പേടിച്ചോടുംപടി
പേടിച്ചോടുനാവിധത്തിൽ. യടക്കി = പെട്ടുന്. ഉച്ചലിപ്പിക്കുക = ഉയർത്തി
വിറപ്പിക്കുക.

സാരം വിനോദകുതുകികളായ വിക്കുതിക്കുടികൾ ഒന്നിച്ചു ചേരുന്ന്
നിന്നെൻ പിടിക്കുവാനായി പിൻതുടരുന്നപക്ഷം വളരെ സാമർത്ഥ്യ
ത്തോടെ തിരിഞ്ഞ് സമീപത്ത് ചാടിയെത്തി ആ കുടികൾ
പേടിച്ചോടുനാവിധത്തിൽ വളരെ വേഗത്തിൽ പീലിയുയർത്തി
വിറപ്പിക്കുന്നുണ്ടോ.

നിഷ്കാസിച്ചാലകലെരയാഴിയാതുഗ്രനാഗങ്ങളും
മുഷ്കാലെത്തിക്കുടിയിടകളിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതാകിൽ
നിഷ്കാരുണ്ടും വഴിയിലവബയെ നിഗമിച്ചഞ്ഞും നീ
ബുഷ്കാലത്തെകളുകൾ സുമതേ! തത്ര വാഴും ജനാനാം 22

നിഷ്കാസിച്ചാൽ ഓടിച്ചാൽ, തള്ളിപ്പുറത്താക്കിയാൽ. ഒഴിയാതെ ഒഴിഞ്ഞുപോകാതെ. ഉഗ്രനാഗങ്ങൾ മുർവ്വൻപാമ്പുകളും മറ്റും. ഏറും മുഷ്കാൽ വർദ്ധിച്ച ഗർവ്വോടെ. സഖവർക്കുന്നതാകിൽ സഖവർക്കുന്ന പക്ഷം. നിഷ്കാരുണ്ടാം ഒരു ദയയും കുടാതെ. നിഗഹിച്ച് = കൊന്ന്. അഞ്ജസാ = ഉടനെ. ദുഷ്കാലം = കഷ്ടകാലം. സുമത്രേ = സ്നേഹിത. തത്ര = അവിടെ. വാഴും = വസിക്കുന്ന. ജനാനാം ജനങ്ങളുടെ.

സാരം എത്രതനെ അടിച്ച് അകലതേതക്കാക്കിയാലും വിട്ടോഴിഞ്ഞു പോകാതെ മുർവ്വൻ പാമ്പുകളും മറ്റും വർദ്ധിച്ച ഗർവ്വോടെ കൂടിയിടകളിൽ സഖവർക്കുന്ന പക്ഷം ഒരു ദയയും കാണിക്കാതെ അവയെ പഴിയിൽവെച്ചു കൊന്ന് അവിടെ അധിവസിക്കുന്നവരുടെ കഷ്ടകാലത്തെ അല്ലയോ സ്നേഹിത! നീ ഇല്ലാതാക്കിക്കൊടുക്കണം.

രണ്ടും മുന്നും തവണ കൂഷിയേറ്റുന്ന കണ്ണങ്ങളേയും
വൺടും ഞണ്ടും വടിവൊടു കളിക്കുന്ന ക്ഷേണങ്ങളേയും
തണ്ടും കെട്ടിത്തരമൊടു ചരിക്കുന്ന വള്ളങ്ങളേയും
കണ്ടുംകൊണ്ടചുറുപുഴകൾതന്റെ തീരമാർഗ്ഗണ പോക. 23

രണ്ടും മുന്നും തവണ = രണ്ടും മുന്നും പ്രാവശ്യം. കൂഷിയേറ്റുന്ന = കൂഷിയിറക്കുന്ന (വിളയെടുക്കുന്ന) വടിവൊടു = ഭംഗിയിൽ. ക്ഷേണങ്ങൾ വെള്ളംകെട്ടി നിൽക്കുന്ന താഴ്ന്ന പ്രദേശങ്ങൾ, ചതുപ്പുനിലങ്ങൾ. തണ്ട് = തോണി തുഫയുവാനുള്ള ഒരുപക്രണം. ചരിക്കുന്ന = പോകുന്ന. വള്ളങ്ങൾ തോണികൾ. തീരമാർഗ്ഗണ തീരങ്ങളിലുള്ള മാർഗ്ഗത്തിൽക്കുടെ.

സാരം രണ്ടും മുന്നും പ്രാവശ്യം വിളവെടുക്കുന്ന വയലുകളേയും, വൺട്, ഞണ്ട് മുതലായവ ഡെഗിയിൽ കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന, താഴ്ന്ന പ്രദേശങ്ങളേയും, തണ്ടും കെട്ടി ശരിയായി പോയിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന തോണികളേയും കണ്ടുകൊണ്ട് ആ ചെറുപുഴകളുടെ തീരത്തുള്ള പഴിയിൽക്കുടെ നീ പോകുക.

വഞ്ചിക്കോണിക്കൊരു തിലകമാമപ്പുരതേതക്കു പോകും
വഞ്ചിക്കുട്ടം വരുമളവിലതേതാട്ടുവാരതത്താതുങ്ങി
വഞ്ചിക്കേണം വളരെ മരനീരുള്ളിലുണ്ടാകമുലം
വഞ്ചിത്രഭാനേത്തുമരയരാം നാവികക്കയ്ക്കു നീ. 24

വഞ്ചിക്കോണിക്കൊരുതിലകം = തിരുവിതാംകൂറിന്റെ താടുകുറി. അപ്പുരതേതകൾ = തിരുവനന്തപുരതേതകൾ. വഞ്ചിക്കുട്ടം = വള്ളങ്ങളുടെ

കുടം. വരുമളവിൽ = വരുമ്പോൾ. തോട്ടുവാരത്ത് = തോടിന്റെ വകതെ (ഇവിടെ കായംകുളം തോടിന്റെ കര). ഒരുണ്ടി അടങ്ങി. വഞ്ചിക്കേണം തോല്ലിക്കേണം, പറ്റിക്കേണം. മരനീര് മദ്യം. വഞ്ചിത്തഭ്രാന്ത് = വലിയ മദം. എഴും = ഉള്ള. അരയർ = മുക്കുവമാർ. നാവികക്കയ്യർ തോണിക്കാർ.

സാരം: തിരുവിതാംകൂരിന് ഒരലക്കാരമായിരിക്കുന്ന തിരുവനന്തപുരത്തെക്കു പോകുന്ന വഞ്ചികളുടെ കുടം കണ്ണാൽ നീ തോട്ടുവകിൽ പറ്റിച്ചേർന്നിരുന്ന്, വളരെയധികം മദ്യം അകത്താക്കിയിരിക്കയാൽ മരിച്ചിരിക്കുന്നവരായ, മുക്കുവമാരായ ആ അസ്ത്രതുകളായ തോണിക്കാരെ നീ പറ്റിക്കൊം. (മദ്യം കഴിച്ചതിനാലുള്ള പഹരികൊണ്ട് മരിച്ചിരിക്കുന്ന വഞ്ചിക്കാർ അറിയാതെ നീ വഞ്ചിയിൽക്കയറി ക്കുടണ്ണമെന്നാശയം).

നീലതും ചേർന്നെഴുമിലകളാൽ നിന്റെ കണ്ണാഡയോല്ലും
സാലത്തിനേൻ പരിചൊട്ടു പറഞ്ഞതിയക്കുല്പതന്റെ
കുലത്തെ വിഭ്രാരു തരണിതൻ പാമരത്തിൽ കരേറി-
കോലത്തെ നൽപ്പട്ടതയിലുറപ്പിച്ചു നീ വാണ്ണക്കാർക്ക. 25

നീലതും ചേർന്നെഴുമിലകളാൽ നീലനിന്തിലുള്ള ഇലകളാൽ (പച്ചിലകളാൽ) കണ്ണാട കഴുത്തിന്റെ ശോഡ. ഓലും ഓലുന്ന (ഉള്ളതായ) സാലം മരം (മുളപ്പുമരുത്) കുല്യ തോട്. കുലം തീരം. (കര) തരണി തോണി (തരണം ചെയ്യാനുള്ളത് എന്ന് അവയവാർത്തമാം). കോലം = ശരീരം പട്ടതയിൽ = സാമർത്ഥ്യത്തിൽ. വാണ്ണക്കാർക്ക് ഇരുന്നുക്കൊൾക്കുക.

സാരം പച്ചിലകളെക്കൊണ്ട് നിന്റെ കഴുത്തിന്റെ ശോഡയെ വഹിക്കുന്ന തോട്ടുവകത്തുള്ള ഒരു മരത്തിനേൻ നീ പറഞ്ഞുചെന്നിരുന്ന്, അവിടെനിന്ന് തോട്ടുവക്കുവിട്ട് ഒരു വഞ്ചിയുടെ പാമരത്തിൽ കയറി, അവിടെ ശരീരത്തെ സാമർത്ഥ്യത്തോടുകൂടി ഉറപ്പിച്ച് ഇരുന്നുക്കൊള്ളുക.

കണ്ണാലാർക്കും കൃതകപതഗം തന്നെയാണെന്നതല്ലോ-
തുണ്ടാക്കാണ്ണാ മനമതിൽ മരിച്ചപ്പുമ്പ്രാണ്ണമായി
മിണ്ണാതെ കണ്ണതിനു മുകളിൽ ചേർന്നു ചെണ്ണാർന്ന നിന്നെ-
ക്കൊണ്ണാടും കണ്ണിരുകരയില്ലും നോക്കി നീലക്കുന്ന ലോകം26
കൃതകപതഗം = കൃതിമപ്പക്ഷി (അലക്കാരത്തിനായി ഉണ്ടാക്കിവെച്ച
പക്ഷി പ്രതിമ) മനമതിൽ = മനസ്സിൽ. മരിച്ച വേരെ വിധത്തിൽ.

എള്ളം നിന്നുവ്, വിചാരം (വിശ്വാസം) അപ്പെട്ടുമായി അപ്രകാര തതിലായി. ചേർന്ന് = ഇരുന്ന്. ചേണാർന്ന = ഭംഗിയുള്ള. കൊണ്ടാടും അഭിനന്ധിക്കും. ഇരുക്കരയില്ലും രണ്ടുക്കരയില്ലും

സാരം: ആർ കാണുകയാണെങ്കിലും, അലക്കാരത്തിന്നായി ഉണ്ടാക്കിവെച്ച ഒരു പക്ഷിയുടെ രൂപമാണെന്നല്ലാതെ, ജീവനുള്ള പക്ഷിയാണെന്നുള്ള വിചാരം ഉണ്ടാക്കാതിരിക്കത്തക്കവിധം ശബ്ദമെന്നും ഉണ്ടാക്കാതെ ആ പാമരത്തിനു മുകളിൽ ഇരിക്കുന്ന അതിമനോഹരനായ നിന്നെങ്കണ്ട് രണ്ടുക്കരയില്ലും നോക്കിനില്ക്കുന്ന ജനങ്ങൾ അഭിന്നി കുകതനെ ചെയ്യും.

ഒരു മാർഗ്ഗം ഒരുധിഗമമായുള്ളതേവം കടക്കു-
നേരം ജാതിപകൃതിയെ നിയന്ത്രിച്ചിടാതന്നരാ നീ
നീരസ്യാംഭോധനിരയതിനാർപ്പി കേട്ടാർട്ടികാ
യാരംഭിച്ചാലതുടന്നുഭോദർക്കമാം തർക്കമെല്ല

27

ഒരുധിഗമ = എത്തിച്ചേരാൻ പ്രയാസമുള്ളത്. ഒരു മാർഗ്ഗം = ഒരുമുള്ള വഴി. ഏവം = ഇപ്രകാരം. ജാതി പകൃതി = ജാതിസ്വഭാവം (മയിലുകൾ മേഖലാശബ്ദം കേൾക്കുന്നോൾ നൃത്തം ചെയ്യുന്ന സഭാവക്കാരാണ്ടോള്ളാ.) നിയന്ത്രിച്ചിടാതെ അടക്കിവെക്കാതെ. അന്നരാ ത്രട്ടയ്ക്ക്. നീരസ്യാംഭോധനിരം = നീരസ്യമായ അംഭോധനങ്ങളുടെ നിര. നീരസ്യം = ഇടതിഞ്ഞിയ. അംഭോധരം = മേഘം. നിര = കുട്ടം. ആർപ്പി = അലർച്ച (വലിയ ശബ്ദം) ആർട്ടികായ് = നൃത്തം ചെയ്യാനായി (സന്തോഷംകൊണ്ട് തുള്ളിച്ചാടൻ) അശുഭോദർക്കം = അശുഭമായ ഉദർക്കത്തോടുകൂടിയത്. അശുഭം = അമംഗളം. ഉദർക്കം = ഭാവിഫലം. തർക്കമെല്ല സംശയമെല്ല.

സാരം വളരെ ഒരമുള്ളതും എത്തിച്ചേരുവാൻ പ്രയാസമുള്ളതുമായ മാർഗ്ഗത്തെ നീ ഇപ്രകാരം കടക്കുന്നോൾ, നിന്നെൻ ജാതിസ്വഭാവത്തെ അടക്കിനിരുത്താതെ ത്രട്ടയ്ക്കുവെച്ച് ഇടക്കിമുഴക്കം കേട് നൃത്തം ചെയ്യുന്നതിനായി തുടങ്ങിയാൽ അത് ആപത്തായിത്തീരും. സംശയമെല്ല. (അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നപക്ഷം വണ്ണിക്കാർ അറിഞ്ഞു പിടിക്കുട്ടം എന്നാശയം.)

കോപത്താൽ നീ കുതിതുടരാലാ പന്നഗത്തകുറിച്ചാ
ലാപത്തെക്കെടുത്തുമപകടം തന്നെയാം പന്നഗാരേ!
ആപല്ലാം ഫലമയി സബേ! ഭോഗലുക്കാം വയസ്സിൻ
ചാപല്ലുത്തെന്നുപറി നിയമിക്കായക്കിലെന്നാപ്തവാക്യം

28

കോപത്താൻ = കോപംകൊണ്ട് കുതിരുടരോലാ ചാടാൻ അവിക്കരുത്. പന്നഗത്തെക്കുറിച്ചാലാപത്തെക്കേട്ട് = പന്നഗത്തെക്കുറിച്ച് സംസാരിക്കുന്നതു കേട്ട്. പന്നഗം പാമ്പ്, വള്ളത്തിന്റെ മുടി. വഞ്ചിക്കാർ പന്നഗം താഴ്ത്തിവെക്കണം പൊന്തിച്ചുവെക്കണം എന്നെല്ലാം പരിയുന്നതുകേട്ട്. അപകടംതന്നെയാം ആപത്താകും. പന്നഗാർ പാമ്പിന്റെ ശത്രു, മയിൽ. ആപ്പും = ആപത്തുണ്ടാകൻ. അയിസവേ = അല്ലയോ സ്നേഹിതാ. ഭോഗഭുക്കാം = ഭോഗങ്ങളുംവീക്കുന്ന. വയസ്സ് = പ്രായം. ഭോഗഭുക്ക് എന്നതിന് സർപ്പശരീരത്തെ കേഷിക്കുന്നത് എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്. വയസ്സ് എന്നതിന് പക്ഷി എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്. ഭോഗഭുക്കാം വയസ്സ് = യൗവനവയസ്സ്, സർപ്പശരീരത്തെ കേഷിക്കുന്ന പക്ഷി (മയിൽ) എന്നും രണ്ടർത്ഥമം. ചാപല്യത്തെ അവിവേകത്തെ. സപദി ഉടനെ. നിയമിക്കായ്ക്കിൽ നിയന്ത്രിക്കാതിരുന്നാൽ. ആപത്തവാക്യം ഹിതോപദേശം.

സാരം അല്ലയോ പന്നഗാരേ! വഞ്ചിക്കാർ പന്നഗത്തെക്കുറിച്ച് സംസാരിക്കുന്നതുകേട്ട് നീ കോപംകൊണ്ട് ചാടുവാൻ തുടങ്ങരുത്. അങ്ങനെ ചെയ്താൻ അത് ആപത്തിനു കാരണമായിത്തീരു. യൗവനത്തിന്റെ ചോരത്തില്ലപ്പുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ചാപല്യത്തെ അടക്കി നിരുത്താതിരുന്നാൽ ആപത്തുണ്ടാകുമെന്നാണ് ആപ്പാക്യം. ശ്രേഷ്ഠങ്കാണ്ഡുണ്ടാവുന്ന വേരാരർത്ഥമം:

വഞ്ചിക്കാർ പന്നഗത്തെക്കുറിച്ചു പരിയുന്നതു കേട്ട് പാമ്പാണെന്നു ധരിച്ച് സർപ്പശത്രുവായ നീ ചാടാൻ തുടങ്ങരുത്. പാമ്പുതീനിപ്പുകഷിയായ മയിലിന്റെ ചാപല്യത്തെ ഉടൻ തടക്കാണ്ടാൽ ആപത്തിനിടയാകും.

തോട്ടിൽക്കുടിത്തരിത്തരമത്തോണി ചൊല്ലായോഴുക്കിൻ-
പാട്ടിൽ കുടീട്ടിക്കാടാഴുകിക്കായലിൽ ചെന്നു ചേർന്നാൽ
ബോട്ടിൽക്കേരിഞ്ചുഹുസരസമായപ്പാട്ടു പാടിച്ചു പോകും
നാട്ടിൽ കേൾപ്പുള്ളിവർ ചിലർ നിന്നക്കൈലകഷീഡീക്കും. 29

തരിതതരം അതിവേഗത്തിൽ. ചൊല്ലായി നേരെ. ഒഴുക്കിൻ പാട്ടിൽക്കുടീട് = ഒഴുക്കിന്റെ ഗതിയുസ്ഥിച്ചുപോയി. കായലിൽ ചെന്നു ചേർന്നാൽ കായലിൽ (അംശക്കുടിക്കായലിൽ) എത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ. ബഹുസരസമായ് = വലിയ സന്തോഷത്താട്ടുകുടി. നാട്ടിൽ കേൾപ്പുള്ളിവർ = നാട്ടിൽ പ്രശസ്തിയുള്ളവർ, പ്രമാണികൾ. അക്കഴിലകഷീഡീക്കും ദുഷ്ടിഗ്രാചരമാകും, കാണുമാരാകും.

സാരം തോൺ തോട്ടിൽക്കുട്ടി വേഗത്തിൽ, നേരെ ഒഴുക്കിണ്ഠിരി ശതിയനുസരിച്ചു പോയി, കായലിൽ എത്തിച്ചേർന്നാൽ, ബോട്ടിൽ കയറി, ബോട്ടുകാരെക്കൊണ്ട് ബഹുരസമായി പാട്ടും പാടിച്ചുകൊണ്ട് പോകുന്ന ചില നാട്ടുപ്രമാണിമാരെ (പ്രഭുക്കൊര) നിനക്കു കാണുമാറാകും.

വിണയ്ക്കാക്കും സ്വരമൊട്ടു വിനോദങ്ങളാരോന്നുരയ്ക്കും പ്രാണപ്രേഷംപ്രണയിനികളോടാത്തു ബോട്ടിൻ്റെ തട്ടിൽ വാണികായൽക്കരകളിലെഴും കാഴ്ച കണ്ണുല്ലസിക്കും ഹൃണിമാരെക്കബഗതിലുക! തെ കണ്ണാരാനന്മുണ്ഡാം 30

വിണയ്ക്കാക്കും സ്വരം വിണയുടെ സ്വര (ശബ്ദം)തിനിന് തുല്യമായ സ്വരം (ശബ്ദം). വിനോദങ്ങൾ നേരംപോകുകൾ. ഉരയ്ക്കും ഉരയ്ക്കുന്ന, പരയുന്ന. പ്രാണപ്രേഷം പ്രണയിനികൾ പ്രാണതുല്യകളായ പ്രേഷംപ്രണയിനികൾ. പ്രാണതുല്യകൾ = ജീവനു തുല്യകൾ. പ്രേഷംപ്രണയിനികൾ = പ്രേഷംകളായ പ്രണയിനികൾ. പ്രേഷംകൾ = ഏറ്റവും ഇഷ്ടകൾ. പ്രണയിനികൾ = ഭാര്യമാർ. ബോട്ടിൻ്റെ തട്ടിൽ = ബോട്ടിൻ്റെ മേൽത്തട്ടിൽ. വാൺ = സ്ഥിതിചെയ്ത് (ഇരുന്ന). കായൽക്കരകളിലെഴും = കായൽക്കരകളിലുള്ള. ഉല്ലസിക്കും = സന്തോഷിക്കുന്ന. ഹൃണിമാർ = ധരമാർ (സാധപ്പംാർ) വഗതിലുക പക്ഷിശ്രേഷ്ഠം. തെ നിനകൾ.

സാരം വിണയുടെ ശബ്ദത്തിനു തുല്യമായ ശബ്ദത്തിൽ ഓരോ നേരപോകുകൾ പറയുന്ന, ഏറ്റവും ശ്രിയപ്പേട്ട ഭാര്യമാരോടുകൂടി ബോട്ടിൻ്റെ മുകൾത്തട്ടിൽ ഇരുന്ന് കായൽക്കരകളിലെ കാഴ്ചകൾ കണ്ട് രസിച്ചിരിക്കുന്നവരായ ധരമാരെക്കൊണ്ട് നിനകൾ സന്തോഷ മുണ്ഡാകും.

മാനാതീതപ്രമിമ കലരും ബോട്ടു തണ്ടും പിടിച്ച് നൃനാടോപത്രതാടു വിപുലമാം കായൽ താണ്ഡന കണ്ഡാൽ മെമനാകം തൻ ചിറകുകൾ വിരിച്ചാശു വാരാശിമല്ലു- സ്ഥാനാദുർവീമനവതിനോരുംെപ്പട്ടിടുനേന്നു തോന്നു. 31

മാനാതീതപ്രമിമ മാനാതീതമായ പ്രമിമ. മാനാതീതം = അളവറു. പ്രമിമ വലിപ്പം. അന്യുനാടോപ തിക്കണ്ണ ഗർവ്. വിപുലമാം വല്ലതായ. താണ്ഡുക = കടകുക. മെമനാകം = മെമനാകമെന്ന പർവതം. ചിറകുകൾ വിരിച്ച് = ചിറകുകൾ പരത്തി. വാരാശിമല്ലുസ്ഥാനാത് സമുദ്രത്തിൻ്റെ മല്ലുത്തിൽനിന്ന്. ഉർവീം ഭൂമിയെ. അണവതിന് = പ്രാപിക്കുന്നതിന്. ഒരുംെപടുക ഒരുംെന്നുക.

സാരം: വളരെ വലിപ്പമുള്ള ബോട്ട് തണ്ടുകളും കെട്ടി തികഞ്ഞ ശർപ്പോട ആ വലിയ കായലിനെ തരണം ചെയ്യുന്നതു കണ്ടാൽ, മെമനാകപർവതം അതിന്റെ ചിരികുകൾ വിടർത്തി സമുദ്രമല്ല തിരിൽനിന്നും ഭൂമിയിലേക്കു കയറുവാൻ ശ്രമിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും.

സുചിത്കമ: പണ്ഡ് ദേവേന്ദ്രൻ പർവതങ്ങളുടെയെല്ലാം ചിരകു മുറിച്ചു. അക്കാലത്ത് മെമനാകം എന്ന പർവതം ഈ ആപത്തിൽനിന്നും രക്ഷ പ്രാപിക്കുന്നതിനായി സമുദ്രരാജാവായ വരുണൻറെ സഹായ തേതാടുകൂടി കടലിൽപോയി മുണ്ടിക്കിടന്നു. അക്കാരണത്താൽ ദേവേന്ദ്രന് ആ ഒരു പർവതത്തിന്റെ മാത്രം ചിരകുകൾ മുറിച്ചുകളയാൻ സാധിച്ചില്ലവേ. ഇതാണ് പുരാണകമ.

പിന്നിൽക്കൂടി പരിചൊടണയും മറ്റു ബോട്ടൊന്നു കണ്ടാൽ
മുന്നിൽപ്പോകുന്നതിനു മുറുകിത്തണ്ണു ചാണ്ഡിത്തുടങ്ങും
തെന്നിച്ചംബേദ്യത്തിലതിരയം ബോട്ട് പായിക്കുമുള്ളിം-
തന്നിൽത്തിന്ത്യനാഹമഹമികയ്ക്കാത്തു കൈവർത്തരപ്പോൾ 32

പരിചൊട് ഉഷ്ണാരായി. അണായും അടുക്കുന്ന. മുറുകി വാഴിയോടുകൂടി. തണ്ടുചാണ്ടുക = തണ്ടു വലിക്കുക, അംബേദ്യതിൽ വെള്ളത്തിൽ. തെന്നിച്ച് ചാടിച്ചുവിട്. അതിരയം വളരെ വേഗം. പായിക്കും = പേഗത്തിൽ ഓടിക്കും. ഉള്ളംതന്നിൽ = മനസ്സിൽ. തിന്ത്യന് നിറയുന്ന. അഹമഹമിക ഞാൻ മുഖേ, ഞാൻ മുഖേ എന്നുള്ള ഭാവം. കൈവർത്തർ മുക്കുവന്നാർ.

സാരം പിന്നിൽക്കൂടി അടുത്തേക്ക് അണായുന്ന വേരേ എത്തകിലും ഒരു ബോട്ടു കണ്ടാൽ, അതിന്റെ മുൻപിൽത്തന്നെ പോകുന്നതിനായി എൻ്റെ ബോട്ട് മുൻപിൽ പോകണം, എൻ്റെ ബോട്ട് മുൻപിൽ പോകണം എന്ന വാഴിയോടുകൂടി അതിവേഗത്തിൽ തണ്ടുവലിച്ചു തുടങ്ങും.

കള്ളം കൈവിട്ടരയരളവറുള്ള കൈയുക്കു കയ്ക്കാ ണ്ണുള്ളം തന്നിൽ സൃംഗരിതരായ് മത്സരിക്കും ദശായാം.
വെള്ളം തള്ളിതക്കുതിയിൽ വരും ബോട്ടുതാൻ കുട്ടമോളം
വള്ളം മുക്കുന്നതിനു മതിയാമായതോർത്തീടണം നീ 33

കള്ളം കൈവിട് ആത്മാർത്തമതയോടുകൂടി, മടവിട്. അളവറുള്ള അതിയായ. ഉള്ളംതന്നിൽ മനസ്സിൽ. സൃംഗരിതരായ് = അഹങ്കാരം നിംഠത്. മത്സരിക്കും ദശായാം മത്സരിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ.

തക്കുതിയിൽ ആർഡാടതേതാട. ബോട്ടുതാൻ കൂടുമോളം ബോട്ടുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്ന ഓളം. വള്ളം തോണി.

സാരം ശരിയായ ആവേശതേതാടും അതിയായ കൈയുക്കോടുംകൂടി മനസ്സിൽ അഹാകാരം നിറഞ്ഞ് അരയുമാർ മനസ്സിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നോൾ രണ്ടു ഭാഗതേക്കും വെള്ളത്തെ തളളിമാറ്റിക്കൊണ്ട് തകർപ്പോട്ടുകൂടി വരുന്ന ബോട്ടിന്റെ ഓളം, വള്ളം മുക്കുന്നതിന് ശക്തിയുള്ളതാണ് എന്നു വരാം. അതു നീ ഓർമ്മിച്ചിരിക്കണം.

കാണിക്കേണം കിമപി സഹജം പാടവം നീ വസിക്കും തോണിക്കേതെങ്കിലുമപകടം നേരിട്ടുന്നാകിലപ്പോൾ ത്രാണിക്കാകുംവിധമാടു വിചിത്രം പത്രതം പരത്തിക്കഴിഞ്ഞിക്കാതക്കഷണമണ്ണയണം കായലിനകരയ്ക്ക്

34

കിമപി കുറഞ്ഞതാണ്. സഹജം ജനനാ ഉള്ള. പാടവം സാമർത്ഥ്യം. വസിക്കും ഇരിക്കുന്ന. ത്രാണിക്കാകും വിധമാടുപ്പാളിക്കുന്നുസരിച്ച് വിധം. വിചിത്രം വിവിധ നിറത്തിലുള്ള. പത്രതം ചീരിക്. അക്ഷണം ഉടനെ. അണായണം എത്തിച്ചേരണം.

സാരം നീ ഇരുന്നു സഞ്ചരിക്കുന്ന തോണിക്ക് എന്നെങ്കിലും അപകടം സംഭവിക്കുന്നതായാൽ നീ നിന്റെ ജനനാ ഉള്ള സാമർത്ഥ്യത്തെ അല്ലമൊന്നു കാണിക്കേണം. ഉടനെ നിന്റെ നിറപ്പകിട്ടാൻ ചീരികുകൾ വിടർത്തി, ആകുന്നവിധം പറിന് കായലിനകരെ എത്തിച്ചേരണം.

പൊങ്ങിപ്പോയിപ്പുറിചൊടു പറന്നകരെക്കുന്നിലെത്തി-
ത്തിങ്ങിച്ചേരിന്നുള്ളജാരു തരുകുലേ തങ്ങി നീയങ്ങിതിക്കേ
മുങ്ങിപ്പുമണ്ണത്തിൽ വലയുമതേതാണിതൻ ചരായ കാണാം
മങ്ങിപ്പുരത്തിനു ഭവതാ ഭാവുകം പ്രാർത്ഥമനീയം. 35

പരിചൊട് വേണ്ടതുപോലെ. അക്കരെക്കുന്നിൽ അക്കരെയുള്ള കുന്നിൽ. തിങ്ങിച്ചേരിന്നുള്ള തിങ്ങി വളരുന്ന. തരുകുലേ വൃക്ഷക്കുട്ടിനിൽ. തങ്ങി പറ്റി. പാമല്ല് വെള്ളം. വലയും കഷ്ടപ്പെട്ടുന്ന. ചരായ അടയാളം. മങ്ങി അസൂഷ്ടമായി. ഭവതാ ഭവാനാൽ. ഭാവുകം ശ്രദ്ധയ്ക്ക്. പ്രാർത്ഥമനീയം പ്രാർത്ഥമിക്കേണ്ടത് (നീ അതിനു നമു വരുവാൻ പ്രാർത്ഥമിക്കേണം)

സാരം നീ അവിടെന്നും പൊങ്ങിപ്പറിന് അക്കരെയുള്ള കുന്നിൽ എത്തി, തിങ്ങിവളരുന്ന വൃക്ഷക്കുട്ടത്തിൽ ഇരിക്കുന്നോൾ, അങ്ങകലേയായി വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങി കഷ്ടപ്പെടുന്ന തോണിയുടെ ഒരു മങ്ങിയ ചരായ നിനക്കു കാണാൻ കഴിയും. ആ തോണിക്ക്

നമ വരുന്നതിനായി നീ പ്രാർത്ഥിക്കണം. (തോണിക്ക് ആളപായം മുതലായ ആപത്തുകളാണും സംഭവിക്കാതില്ലപ്പാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുക.)

ചാരതേതാടിച്ചക്കിൽശഹപോത്തങ്ങൾ ചട്ടുന കായൽ
തതീരതേതാട സമധരണിയിൽ സത്രരം ചെന്നിരഞ്ഞി
കേരതേതാടം പനസവനവും പുക്കുനാലഞ്ചുനല്ലം
ദുരതേതാളം നടതുറുകും ദൃശ്യമാം കൊല്ലുമഗ്രേ 36

ചാരത് സമീപത്ത് ചക്രിതശശഹപോത്തങ്ങൾ ചക്രിതങ്ങളായ
ശശപോത്തങ്ങൾ. ചക്രിതങ്ങൾ ദേഹപ്പെട്ടവ. ശശപോത്തങ്ങൾ
മുയൽക്കുട്ടികൾ കായൽത്തീരതേതാട കായൽത്തീരത്തിലും.
സമധരണിയിൽ സമതലത്തിൽ. സത്രരം വേഗം. കേരതേതാടം
തെങ്ങിൻ തോട്ടം. പനസവനം = പിലാവിൻതോട്ടം. പുക്കു = പ്രവേശിച്ചു.
നല്ലം നാനുറ് മുഴം. നടതുറുകും നടനാൽ. ദൃശ്യമാം
കാണാപ്പെടും. അന്നേ മുൻപിൽ

സാരം ദേഹതാടക്കുടിയ മുയൽക്കുട്ടികൾ സമീപത്ത് ഓടിച്ചാട്ടുന
കായൽത്തീരവഴി പോയി, നീ സമതലപ്രദേശത്തിൽ എത്തിച്ചേരുന്ന്
അവിടെയുള്ള തെങ്ങിൻതോട്ടം, പിലാവിൻതോട്ടം എന്നിവകളിൽക്കൂടി
നാലഞ്ചുനല്ലം വഴി യാത്ര ചെയ്താൽ, കൊല്ലം പട്ടണം മുന്നിൽ
കാണാറാകും.

തത്രാന്ത്യം മഹിമ കലരും മനിരേ ഹൃണവരുൻ
സത്രാമിത്തങ്ങളാടു സരസം വാണിടുനാകിലപ്പോൾ
ചിത്രാകാരം കൊടിമരമതിൽ കുറൈക്കുറി കാണാം
സുത്രാമാവിൻ സുഷമതമമാം വില്ലുതൻ തെള്ളുപോലെ 37

തത്ര അവിടെ, കൊല്ലത്ത്. അന്ത്യം വർദ്ധിച്ച തോതിൽ. മഹിമ
മാഹാത്മ്യം. മനിരേ മനിരത്തിൽ. ഹൃണവരുൻ ധ്യാപ്രമാണി,
റസിയൻറ് മിത്രങ്ങളാടു സത്രാ = സ്നേഹിതമാരോടുകൂടി. സരസം =
സുവന്നതോട. വാണിടുനാകിൽ കഴിഞ്ഞുകൂടുകയാണെങ്കിൽ.
ചിത്രാകാരം നിറപ്പുകിടുള്ള. കുറി കൊടിക്കുറി. സുത്രാമാവ്
ദേവേന്ദ്രൻ. സുഷമതമമാം എറുവും ശോദയുള്ള. വില്ലുതൻതെള്ള്
വില്ലിനെൻറെ ഭാഗം.

സാരം അവിടെ (കൊല്ലത്ത്) വലിയൊരു മനിരത്തിൽ സ്നേഹിതമാ
രോടാനിച്ച് റസിയൻറ് സായപ് സുവമായി കഴിഞ്ഞുകൂടുന
സമധമാണെങ്കിൽ കൊടിമരത്തിൽ നിറപ്പുകിടുള്ള. കൊടിക്കുറി,
മനോരജകമായ മഴവില്ലിനെൻറെ ഭാഗം എന്നപോലെ വളരെ താത്പര്യ
തോതാട നിനക്ക് ദൃശ്യമാകും.

മല്ലാസകത്രേമരമുവരാരാമമല്ലുത്തിലുള്ളോ-

രഖാവിൽപ്പുക്കനുവഹിതനായഞ്ചുമിഞ്ചും നടന്നാൽ

വല്ലാ ചേർന്നിട്ടുവഴിവരും വല്ലസായിപ്പുനിനെ.

ബ്ലാഡ് പാർപ്പിച്ചിട്ടുമദയമായഞ്ജസാപണ്ണരത്തിൽ

38

മല്ലാസക്കത്രേമരമുവരാരാമമല്ലുത്തിൽ = മല്ലവിൽ ആസക്തങ്ങളായ ഭ്രമരങ്ങളാൽ മുഖരമായ ആരാമത്തിന്റെ മല്ലുത്തിൽ. മല്ല തേൻ. ആസക്തങ്ങൾ താത്പര്യമുള്ള. ഭ്രമരങ്ങൾ വണ്ടുകൾ. മുഖരം ശബ്ദങ്ങായമാനും. ആരാമം = ഉദ്യാനം. അഖ്യാവ് = വഴി. പുക്ക് = പ്രവേശിച്ച് അനുവഹിതനായ് അശ്രദ്ധനായി. വധാ ഭാര്യയോടൊത്ത്. വല്ല സായിപ്പ് = റസിഡൻസ്. അഞ്ജസാ പെട്ടുന്ന്. ബ്ലാഡ് ബന്ധിച്ചിട്ട്. അദ്യം ദയയോടുകൂടാതെ. പണ്ണരത്തിൽ കൂട്ടിൽ.

സാരം തേനിൽ ആഗ്രഹമുള്ള വണ്ണുകളെക്കാണ് ശബ്ദമുഖിതമായ ഉദ്യാനത്തിന്റെ നടുവിലുള്ള വഴിയിൽക്കൂടി അശ്രദ്ധമായി അവിടെയും ഇവിടെയുമൊക്കെ നടന്നാൽ, ഭാര്യയോടുകൂടി ആ വഴിക്കു വരുന്ന റസിഡൻസ് സായിപ്പ് നിനെ ഉടനെത്തനെ ബന്ധിച്ച് നിർദ്ദേശം കൂട്ടില്ലാത്തക്കും.

തോക്കും താങ്കിതദനുചരരാം ഹൃണരോന്നിച്ചു നേരം-

പോക്കും തീറ്റിക്കൊരുവകയുമായെന്നു പേട്ടയ്ക്കു തക്കം

നോക്കുന്നേരത്തകലയുമിരുന്നീടൊലാ നീയകാലേ

ചാക്കുണ്ടാകാമൊരു ശക്കലവും ലാക്കുതെറ്റിപ്പുവർക്ക്

39

തോക്കും താങ്കി = തോക്കും എടുത്ത്. തദനുചരൾ = അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുയായികൾ. ഹൃണർ = ധ്യരമാർ. ഓനിച്ച് = ഒത്തുകൂടി. നേരംപോക്ക് = വിനോദം. തക്കം = സ്വകര്യം. ഇരുന്നീടൊലാ = ഇലക്കരുത്. അകാലേ = അകാലത്തിൽ. ചാക്കുണ്ടാകാം = മരണം സംഭവിക്കാം. ശക്കലവും = അപ്പംപോലും. ലാക്ക് = ലക്ഷ്യം. തെറ്റിപ്പ് തെറ്റുകയില്ല.

സാരം തോക്കും എടുത്ത് അനുചരനാരായ സായിപ്പുമാരുമൊരുമിച്ച് വിനോദത്തിനും ക്രഷണത്തിനും വകയുണ്ടാകുമെന്ന് വിചാരിച്ച് പേട്ടയാടുവാൻ റസിഡൻസ് സായിപ്പ് അവസരം നോക്കിയിരിക്കുന്നേം നീ (കാഴ്ചയിൽപ്പെട്ടതകവിയം) അകലെപ്പോലും നില്ക്കരുത്. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നപക്ഷം നിന്നക്ക് അകാലമരണം സംഭവിക്കും. അവർക്ക് അപ്പംപും ലക്ഷ്യം പിശയ്ക്കുകയില്ല.

ഹൃദ്യാനന്ദം നിരുപമതമം നല്കുമ്പുംവ്യമായോ
രുദ്യാനത്തിൽ സുവമനുഭവിക്കേണമെന്നെന്നുമെങ്കിൽ
ഹൃദ്യാകാര! സ്ഥിതിയൊരു നികുഞ്ജത്തിലാക്കീഡണം നീ
പദ്മാപാർശ്വസ്ഥലികളിലിംജാതെയന്നർഹിതാത്മാ

40

ഹൃദ്യാനന്ദം = ഹൃദയത്തിൽ ആനന്ദം. നിരുപമതമം = തീരെ സാദ്യശ്രൂമിച്ചാത്ത. ഏറ്റവും അധികമായ. ദിവ്യം = ശ്രേഷ്ഠം. എന്നും = വിചാരം.
ഹൃദ്യാകാര മനസ്സിനിണ്ണെങ്ങുന്നത്. ആകാരം ആകൃതി. നികുഞ്ജം
വള്ളിക്കുടിൽ. പദ്മാപാർശ്വരാസ്ഥലികളിൽ പദ്മയുടെ
പാർശ്വങ്ങളിലുള്ള സ്ഥലികൾ. പദ്മ = വഴി. പാർശ്വങ്ങൾ = വശങ്ങൾ.
സ്ഥലികളിൽ സ്ഥലങ്ങളിൽ. അന്നർഹിതാത്മാ ഒളിഞ്ഞിരി
ക്കുന്നവനായി.

സാരം: ഹൃദയങ്ങളിൽ അസദ്യശമായ ആനന്ദം പകർന്നു കൊടുക്കുന്ന
എറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായ ഈ ഉദ്യാനത്തിന്റെ സുവം ആസ്ഥിച്ചാൽ
കൊള്ളാമെന്നു വിചാരമുണ്ടക്കിൽ, അല്ലെങ്കിൽ സുന്ദരാകാര വഴിയുടെ
ഇരുഭാഗങ്ങളിലുമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ ഇംജാതെ ഒളിച്ച് ഒരു
വള്ളിക്കുടിലിനുള്ളിൽ ഇതിപ്പുറപ്പിച്ചുകൊണ്ടാലും.

മല്ലിജാതിപ്രദ്യതികുസുമസേരമായുള്ളസിക്കും
സല്ലിലാഡിഃ കിസലയകരം കൊണ്ടു നിന്നെന്നതലോടും
വല്ലിനാം നീ പരിചയ രസം പുണ്ഡു കൗതുഗലത്താ-
ലുല്ലിപാതമാ ചിരതരമിരുന്നങ്ങമാനിച്ചിടോല്ലാ

41

മല്ലിജാതിപ്രദ്യതികുസുമസ്മേരം മല്ലിജാതി തുടങ്ങിയ
കുസുമങ്ങളെക്കൊണ്ട് സ്മേരം. മല്ലി മുല്ലി. ജാതി പിച്ചകം.
കുസുമങ്ങൾ പുകൾ. സ്മേരം ചിരിക്കുന്ന. ഉള്ളസിക്കും
ശോഭിക്കുന്ന. സല്ലിലാഡിഃ = മനോഹരലീലകളെക്കൊണ്ട് കിസലയകരം
കരംപോലുള്ള കിസലയം. കരം കൈ. കിസലയം തളിര്.
വല്ലിനാം വള്ളികളുടെ. പരിചയരസം നിത്യസവർക്കത്താലുള്ള
സുവം. കൗതുഗലത്താൽ കുതുഗലത്താൽ. ഉള്ളിഡാതമാ
ഉള്ളിഡായ ആത്മാവോടുകൂടിയവൻ. ഉള്ളിഡം = അപഹ്രതം. ആത്മാവ്
= മനസ്സ്. ചിരതരം = വളരെ നേരം. അമാനിച്ചിടോല്ലാ = താമസികരുത്.
സാരം: മുല്ലി. പിച്ചകം മുതലായവയുടെ പുകളെക്കൊണ്ട് ചിരിച്ച്
ഉള്ളസിക്കുന്നവയും മനോഹരങ്ങളായ ലിലാവിശ്രേഷ്ഠങ്ങളോടുകൂടി
കൈപോലെയുള്ള തളിരുകളെക്കൊണ്ട് നിന്നെ തലോടുന്നവയും
ആയ വള്ളികളുടെ സവർക്കത്താലുണ്ടാവുന്ന സുവത്തെ

അനുഭവിച്ച് ആനന്ദിച്ച് അപഹൃത ഹൃദയനായി നീ അവിടെ ഏറെ
നേരം താമസിക്കരുത്.

തണ്ണും നോക്കിപ്പുനരമ പുറപ്പെട്ടുതാർത്തേൻ കൂടിച്ചും
ചഞ്ചൽപ്പത്രാഹതിപതിതമാം ചാരുപക്ഷം ലുജിച്ചും
അഞ്ചുനാഞ്ചിക്കണ്ണമരിക്കിലാശാമധ്യാമത്തിലെത്തീ-
ട്ടഞ്ചുവൻ തന്നുടെ ജനകനാമംബുജാക്ഷം സമക്ഷം. 42

അമ അതിന്നുശേഷം. പുനഃ വിനൗധ്യും. തണ്ണുംനോക്കി
പറിയ അവസരം നോക്കി. താർത്തേൻ പുന്നേൻ. ചഞ്ചൽ
പത്രാഹതിപതിതമാം ചഞ്ചൽതായ പത്രത്തിൻ്റെ ആഹതികൊണ്ട്
പതിതമാവുന്നത്. ചഞ്ചൽ = ഇളക്കുന്നത്. പത്രം ചിറക്. ആഹതി
അടി. പതിതം = വീഴുന്നത്. ചാരുപക്ഷം = നല്ലപഴം. ലുജിച്ചും = ഭക്ഷിച്ചും.
അഞ്ചൽ = സഞ്ചൽ കുന്നവനായി. ആശാമധ്യാമം = ആശാമക്ഷേത്രം.
അഞ്ചുവൻ തന്നുടെ ജനകൻ = കാമദേവൻ്റെ പിതാവ്. അംബുജാക്ഷം
അംബുജാക്ഷനെ, ശ്രീകൃഷ്ണനെ. സമക്ഷം നേരിൽക്കണ്ട്.
അഞ്ചിക്കണ്ണം പുജിക്കണ്ണം.

സാരം: അതിന്നുശേഷം യോജിച്ച സന്ദർഭം നോക്കി വള്ളിക്കുടിലുവിട്ട്
പുറത്തിരിഞ്ഞി പുക്കളിലെ തേനും കൂടിച്ച്, ചിറകടികൊണ്ട് വിണ
നല്ല പഴങ്ങളും ഭക്ഷിച്ച് നടന്ന് നീ ആശാമക്ഷേത്രത്തിൽ
ചെന്നെത്തി കാമദേവൻ്റെ പിതാവായ ശ്രീകൃഷ്ണനെ നേരിൽക്കണ്ട്
ഭജിക്കണ്ണം.

വിശ്രാന്തിക്കായ് വിരവൊടവിടെത്തെനെ നീ താമസിച്ചാൽ
വിശ്രാണിക്കും തവ വിത്തമാം കൗതുകം കാതുകശ്രക്ക്
സുശ്രാവ്യത്വം കലരുമനവധ്യാനകധ്യാന ധാടി-
മിശ്രാ നാഗസ്വരവിസ്മരം കാകളീ കേക്കിരാജ! 43

വിശ്രാന്തിക്കായ് = വിശ്രമത്തിനായി. കൗതുകം കുതുഹലം.
സുശ്രാവ്യത്വം കേൾക്കാൻ സുവമുള്ളത്. അനവധ്യാനകധ്യാന
ധാടിമിശ്രാ അനവധി ആനക്കണ്ണളുടെ ധ്യാനത്തിൻ്റെ ധാടിയോടു
കൂടിയത്. ആനക്കണ്ണൾ വാദ്യവിശേഷങ്ങൾ. ധ്യാനം = ശബ്ദം ധാടി
= ഒപ്പാഷം. നാഗസ്വര വിസ്മരം = നാഗസ്വരത്തിൽ നീനും പുറപ്പെട്ടുനു.
കാകളീ = മൃദുവായ മധുരസംഗീതം. വിത്തതം = വിപ്പുലം. വിശ്രാണിക്കും
നല്കും.

സാരം: വിശ്രമിക്കാനായിക്കൊണ്ട് നീ അവിടെ താമസിക്കുകയാണെങ്കിൽ
അല്ലയോ പക്ഷിഗ്രേഷം, കാതുകശ്രക്കിനും നല്കുന്ന അനവധി

വാദ്യങ്ങളുടെ ശബ്ദങ്ങളോഷ്ഠതോടു ചേർന്നതും നാഗസ്വരത്തിൽ നിന്നും പുറപ്പെടുന്നതുമായ മധ്യരസംശീതം നിന്റെ ചെവികൾക്ക് വർദ്ധിച്ച ആനന്ദത്തെ നല്കും.

നന്ദനാനാസൃജനനയനാനന്ദിയായ് പിന്നെയും സ്വ-

ചരം നാഗാശനവര! പറന്നക്കരെചുന്നവശ്യം

മനസ്സേരാനനക്കമലയാം മാതൃരാനനവല്ലാ

വന്നസ്യ തും ചരണയുഗളം ചട്ടചുഡാമണ്ണേശ്ച

44

നാഗാശനൻ സർപ്പങ്ങളെ കേഷിക്കുന്നവൻ, മയിൽ, നന്ദൻ സന്നോഷ്ഠതോടു കൂടിയവനായി. നാനാസൃജന നയനാനന്ദി = അനേകം സഹൃദയമാരുടെ കണ്ണുകൾക്ക് ആനന്ദം ഉള്ളവാക്കുന്ന. സ്വച്ഛം ഇഷ്ടംപോലെ. മനസ്സേരാനനക്കമലയാം പുഞ്ചിരിക്കുന്ന ആനന്ദപദ്മതോടുകൂടിയ. ആനന്ദവല്ലാം ആനന്ദവല്ലിയുടെ. മാതൃ: മാതാവിന്റെ, ലോകമാതാവിന്റെ. ചട്ടചുഡാമണ്ണേശ് ച ചട്ടചുഡാമണിയുടേയും. ശിവന്റെയും ചരണയുഗളം = കാലിണായെ. അവശ്യം = അത്യാവശ്യമായി. വന്നസ്യ = വന്നിച്ചാലും.

സാരം: അല്ലയോ മധ്യരശ്മേഷ്ടം! സന്നോഷ്ഠതോടു കൂടിയവനായി അനേകം സഹ്യദയമാരുടെ നയനങ്ങൾക്ക് ആ നന്ദം ഉള്ളവാക്കിക്കാണ്ക് വീണ്ടും സെസ്യരമായി പറന്ന് അക്കരെചുന്നുപറ്റി, പുഞ്ചിരിതുകുന്ന മുവപദ്മതോടുകൂടിയ ആനന്ദവല്ലിശരിയായ ലോകമാതാവിന്റെയും പരമശ്രിവന്റെയും പരക്കമലങ്ങളെ നീ തീർച്ചയായും വന്നിക്കണം.

സത്തമാരെപ്പാഴുത്തപരിലുജം നീലകണ്ഠം വഗാനാ

മുത്തംസത്യം ദയത്തമരിക്കിൽ കണ്ണു സന്തുഷ്ടരാകും

നൃത്തം ചെയ്യുന്നതിനില്ല യമാകാലമുത്സാഹവന്നം

ചിത്തം തന്നിൽ ഗൃഹനനാധികപ്രേമവന്നം ഭവന്നം

45

അപ്പാഴത് = ആ സമയത്ത്. അഹിഭുജം = പാന്തുകളെ കേഷിക്കുന്ന. നീലകണ്ഠം നീലനിതിലിലുള്ള കണ്ഠതോടുകൂടിയ. വഗാനാം പക്ഷികളുടെ. ഉത്തംസത്യം ശിരോലക്കാരമാവുക എന്ന അവസ്ഥ. ദയത്തം വഹിക്കുന്ന. യമാകാലം അനുരൂപമായ കാലത്തിൽ. ഉത്സാഹവന്നം ഉത്സാഹവനായ. ചിത്തം തന്നിൽ ചിത്തത്തിൽ, മനസ്സിൽ. ഗൃഹൻ = സുഖപരമണ്ണൻ. അധികപ്രേമവന്നം = അധികമായ പ്രേമതോടുകൂടിയവനായ. ഭവന്നം ഭവാനം. സത്തമാർ സജ്ജനങ്ങൾ. സഹൃദയമാർ.

സാരം: ആ സമയത്ത് സർപ്പകേഷ്ഠകനും നീലകണ്ഠനും പക്ഷിവംശത്തി നബകാരവും അനുകൂലമായ കാലത്ത് (വർഷകാലം) നൃത്തം ചെയ്യുന്നതിൽ താത്പര്യമുള്ളവനും സുഖവഹംണ്ണനോട് ഉള്ളിൽ അതീവ സന്നേഹമുള്ളവനുമായ വോനെ അടുത്തുകണ്ട് സഹ്യദയർ സന്തോഷിക്കും.

46

സച്ചേദത്തെന്നുരസമരയിൽ ചേർത്തുടുത്തിട്ടുപ്പി-
ടച്ചേലാത്തുജീജാരു കുടയുമായതലേക്കെടുമായി
കച്ചേരിക്കായപ്പരിചൊടു ചെറിപ്പിട്ടു പോകുന്ന ലോകം
തച്ചേത്തെന്നിൽ കുതുകമുള്ളവാക്കീടുമപ്പട്ടണത്തിൽ.

സച്ചേദത്തെ = നല്ല ചേലത്തെ. ചേലം = വസ്ത്രം ചേലാത്തുജീജാരു = ഭാഗിയുജീജാരു. തലേക്കെട് = തലപ്പാവ് ലോകം = ജനം. തച്ചേത്തെന്നിൽ = നിന്മൻ മനസ്സിൽ. കുതുകം കാതുകം. ഉള്ളവാക്കും = ഉണ്ടാക്കും.

സാരം: ആ പട്ടണത്തിൽ നല്ല വസ്ത്രം ധരിച്ച് ഷർട്ടും കോട്ടും തലപ്പാവും അണിഞ്ഞെ, ചെറിപ്പുമിട്ട്, ഭാഗിയുള്ള കുടയുമായി കച്ചേരിയിലേക്കു പോകുന്ന ജനത്തെ കണ്ട് നിന്മൻ മനസ്സിൽ സന്തോഷമുണ്ടാവും.

47

കൊല്ലംകണ്ണാലൊരുവനവിടത്തെന്ന പാർക്കാൻ കൊതിച്ചി-
ടില്ലോ വേണ്ടെന്നതു കരുതുമെന്നുള്ള ചൊല്ലാളുള്ളതലേത്.
കൊല്ലംതോറും പല പല പരിഷ്കാരമേറ്റപ്പുരം കേ-
ളുല്ലംജീക്കുന്നഹഹ! വിഭവംകൊണ്ടു നാം രാജധാനീം.

ഇല്ലം = വീട്. പുരം = പട്ടണം. ഇല്ലംജീക്കുന്നു = അതിശയിക്കുന്നു. വിഭവം = ഐശ്വര്യം. താം രാജധാനീം = ആ രാജധാനിയെ, തിരുവനന്ത പുരത്തെ.

സാരം: തിരുത്തൻ കൊല്ലംപട്ടണം കാണാനിടവരുന്ന പക്ഷം അവിടെ തത്തെന്ന പാർപ്പുറപ്പിക്കാനുരുച്ച് സ്വന്നം വീടു വേണ്ടെന്നുവെയ്ക്കു മെന്നുള്ള ചൊല്ല് സത്യമാണ്. വർഷങ്ങോരും പല പല പരിഷ്കാര ഞഞ്ചു ഉണ്ടായി ആ പട്ടണം ഏഴുരുത്തിൽ രാജധാനിയായ തിരുവനന്തപുരത്തെപ്പോലും അതിശയിക്കുന്നു. ആശ്വര്യം തന്ന.

48

മണ്ണാതെഞ്ഞും മഹിതതരയാം മന്തിരശ്രേണികൊണ്ടും
മുണ്ണാനേറും മുദ്രമരുളിട്ടും മുഗ്രംഡപാമസ്സുകൊണ്ടും
അണ്ണാടിക്കുള്ളംനുപമിതയാം പുഷ്ടികൊണ്ടും നിനച്ചു-
ലണ്ണാവാസത്തിനു ബഹുസ്വബംതനെ സന്ദേഹമില്ല.

മണ്ണാതെ പുതുമ നഷ്ടപ്പെടാതെ. എണ്ണും എവിടെയും.
മഹിതതരയാം മഹിമയേറിയ. മന്തിരശ്രേണി മന്തിരണ്ണജുടെ കുട്ടം.

മുങ്ങാൻ ഏറ്റു മുദം അരുളിട്ടും മുങ്ങിക്കുളിക്കുവാൻ സന്തോഷം ജനിപ്പിക്കുന്നു. മുഗ്ഗർഡപാമല്ല് നല്ലുവെള്ളിം. അനുപമിതയാം സാദൃശ്യമില്ലാത്തതായ. പുഷ്ടി = അഭിവ്യദം. നിനച്ചാൽ = ചിന്തിച്ചാൽ. ആവാസത്തിന് താമസത്തിന്. ബഹുസുഖം വളരെ സുഖം. സന്ദേശമില്ല സംശയമില്ല.

സാരം: നിരനിരയായി നില്ക്കുന്ന പുതുമ മായാത വലിയ കെട്ടിടങ്ങളെ കൊണ്ടും കുളിക്കുവാൻ സന്തോഷം ജനിപ്പിക്കുന്ന ശുശ്രാവാശ യഞ്ഞലൈക്കൊണ്ടും അങ്ങാടിയിലെ എഴുവരുസമുദ്ദിക്കാണ്ടും അവിടെ താമസിക്കാനാലോച്ചിക്കുന്നപക്ഷം പരമാനന്ദം തന്നെ. ഒരു സംശയവുമില്ല.

ശുംഗാഗംകാണ്ടുപരി ഗഗനം ലേവനം ചെയ്തു നില്ക്കും
തുംഗാഗാരങ്ങളിലതുലമാം കൗതുകത്തോടജ്ഞസം
അംഗാഡിവ്യാജിതരത്തികളാമംഗനാഡില്ലെലിം

ശുംഗാരം പുണ്ഡവിടെ മരുവും യോഗ്യരേ ഭാഗ്യവാനാർ 49

ശുംഗാഗം ശ്രോപുരത്തിനേരി അഗ്രം. ഉപരി = മുകളിൽ. ഗഗനം ആകാശം. ലേവനംചെയ്ത് = ഉരുമ്പി. തുംഗാഗാരങ്ങൾ ഉയർന്ന മാളികകൾ. അതുപം സാദൃശ്യമില്ലാത്ത. കൂതുകം ആനന്ദം. അജ്ഞസം = എല്ലായ്പോഴും. അംഗാഡിവ്യാജിതരത്തികളാം = അംഗങ്ങളുടെ അഭിവ്യ കൊണ്ട് ജിതയായ രതിയോടുകൂടിയവർ. അംഗങ്ങൾ അവയവങ്ങൾ. കാന്തി ശ്രോദ. ജിത ജയിക്കപ്പെട്ട്. അംഗനാഡി: അംഗനമാരാൽ സുന്നരിമാരാൽ. സലീലം ലീലാവിനോദങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ട്. ശുംഗാരംപുണ്ട് ശുംഗാരരസികക്കാരായി. മരുവും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന. യോഗ്യർ പൗരപമാണിമാർ.

സാരം: ശ്രോപുരാഗത്താൽ ആകാശത്തിനേരി ഉപരിതലത്തെ ഉരുമ്പി നില്ക്കുന്ന ഉന്നതങ്ങളായ മാളികകളിൽ, എല്ലാ സമയവും ആനന്ദം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ട്, രതീദേവിയേക്കാൾ സൗദര്യമുള്ളവരായ പ്രണയിനിമാരോടു കൂടിച്ചേർന്ന് പലവിധത്തിലുള്ള ലീലാവിനോദ ഞങ്ങളിലേർപ്പെട്ട് ശുംഗാരരസികക്കാരായി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന ആ പത്രപമാണികൾ തന്നെയാണ് ഭാഗ്യശാലികൾ.

പളളിക്കുടം പലതു വലുതാം പാളയം പളളി കളള-
പ്ലുളളിക്കാരെത്തകവിലിട്ടുവാനുള്ള ജേലാശുപതി
തളളിക്കേരി ദിജരണയുമായുട്ടുമപ്ലുടണത്തി-
നുളളിൽ കാണാമോരു കുറിപരന്നാക്കെ നീ നോക്കിയാലും 50

കളളപ്പുള്ളിക്കാരൻ = കളളമാരൻ. വിജർ = ബോഹമണർ. അണായും എത്തിച്ചേരുന്ന.

സാരം: ഒരുപ്രാവശ്യം പറന്ന് നീ ആകപ്പാടെ നേന്മാനോക്കിയാൽ ആ പട്ടണത്തിൽ പല പള്ളിക്കുടങ്ങൾ, വലിയ പാളയം പള്ളി. കളള മാരൻ തടവിൽ പാർപ്പിക്കാനുള്ള ജയിൽ, ആശുപ്രതി, ബോഹമണർ തള്ളിക്കേരുന്ന ഉട്ടുപുരകൾ എന്നിവ കാണാൻ സാധിക്കും.

പട്ടാളക്കാരതിപരുഷരായഞ്ചുമിഞ്ചും നടക്കും

മുട്ടാളമാർ മതിമുഖികളേ മുക്കിൽ മുട്ടുന കണ്ണാൽ

തടാതപ്പോളവമതിയവർക്കായവദ്ദേശെ കർണ്ണം

പൊട്ടാറാകും പടി രട സകൃദംഗിരിമാർജ്ജാരകണ്ഠം! 51

അതിപരുഷർ = തീരെ മര്യാദയില്ലാത്തവർ. മുട്ടാളമാർ = ആലോചന കുടാതെ കാര്യം സാധിക്കാൻ തുനിയുന്നവർ; വഷളമാർ. മതിമുഖികൾ = സുന്ദരിമാർ. മുക്കിൽമുട്ടുക = വല്ല ഇടവഴിയില്ലും വെച്ചു സമീപിക്കുക. തടാതപ്പോളവമതിയവർക്ക് അപ്പോൾ അവർക്ക് (സ്ത്രീകൾക്ക്) അവമാനം തടാതെ. ആയവദ്ദേശെ = വഷളമാരായ ആ പട്ടാളക്കാരുടെ. കർണ്ണം = ചെവി. സകൃത് = ഒരുപ്രാവശ്യം. മാർജ്ജാരകണ്ഠം = മയിലേ. രട ശബ്ദച്ചിംഡും.

സാരം: അല്പംപോലും മര്യാദയില്ലാതെ അന്നോട്ടുമിഞ്ഞാട്ടും നടക്കുന്ന വഷളമാരായ പട്ടാളക്കാർ വല്ല ഇടവഴികളില്ലും വെച്ച് സ്ത്രീകളെ സമീപിക്കുന്നതായി കണ്ണുവെളിൽ അവർക്ക് അപമാനം ഉണ്ടാകാതിരിക്കാൻ ആ വഷളമാരുടെ ചെകിട്ടപ്പിക്കുമാർ ധീരനായ മയിലേ നീ ഒന്നുറിക്കു ശബ്ദച്ചിക്കുക.

ചാകുനേരജ്ജനമഹികളാലാസ്മലഭത്തനു കേൾപ്പി-

ണാകുനേടത്തരുതിയതിനാലായവരിയക്കു ചെയ്ക

എകുനേവൻ ബഹുജനഹിതം മറ്റു കാര്യത്തിനായി-

പ്പോകുനേരം നിയതമവന്ന ബുദ്ധിമാനിദ്ധ്യരണ്ണാം. 52

ചാകുനേരജ്ജനം = ധാരാളം ജനങ്ങൾ ചാവുന്നു. അഹികളാൽ പാമ്പുകളാൽ. അരുതി നാശം. ആയവദ്ദയക്ക് ആ ദുഷ്ടസർപ്പ ഞേരീകൾ. ഏകുനേവൻ ഏതൊരാളാണോ നല്കുന്നത് അവൻ. ബഹുജനഹിതം ബഹുജനങ്ങൾക്ക് ഇഷ്ടമായിട്ടുള്ളത്. നിയതം തീർച്ചയായും. ഇദ്ധ്യരണ്ണാം ഇവ ധരണിയിൽ. ധരണി ഭൂമി.

സാരം: ആ സ്മലത ഒട്ടേരു ആർക്കാർ പാമ്പുകടിയേറ്റ് മരിക്കുന്നതായി കേൾക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ കഴിയുന്നിടത്തല്ലോം നീ ആ ദുഷ്ട

സർപ്പങ്ങളുടെ അറുതിവരുത്തണം. സ്വന്തം കാര്യത്തിനായി പോകുന്ന സമയത്ത് ബഹുജനമിത്രംകൂടി ചെയ്യുന്നവനാണ് തീർച്ചയായും ഈ ഭൂമിയിൽ ബുദ്ധിമാൻ.

ശ്രീമത്തരത്താർ മദ്മോട്ടു ജഗർപ്പാണനെതിന്നു നനായ്
സാമർത്ത്യത്തോടഹിയെമുഖിപ്പിച്ചു ഭൂമി പതിക്കും

കേമതാംപുണ്ണങ്ങളുംഗതിയാമബ്ലൈജംഗവിജിഹാ-

സ്ത്രോമത്തോടസ്ത്രയി തവ സവേ! സാധബാധം റിരോധം. 53

ശ്രീമത്തരത്താർ = വിഷമുള്ളതിനാൽ, ഐശ്വര്യമുള്ളതിനാൽ, മദ്മോട്ട് അഹകാരത്തോട്. ജഗർപ്പാണനെ വായുവിനെ; ജനങ്ങളുടെ ജീവനെ എന്നും. തിന് നശിപ്പിച്ച് എന്നും. അഹിന്ദയം സർപ്പത്തക്കുറിച്ചുള്ള യേം; സ്വപക്ഷത്തുള്ളവരിൽനിന്നുള്ള യേം. ഭൂമിപതി = രാജാപ്. കേമതം = വലിയവനേന്ന ഭാവം. അനുജുഗതിയാം വളഞ്ഞിഴയുന്ന; വളഞ്ഞ മാർഗ്ഗം അവലംബിക്കുന്ന എന്നും. ഭൂജംഗസ്തോമത്തോട് = സർപ്പക്കൂട്ടത്തോട്. വിജിഹസ്തോമം = നൃണാ പരയുന്നവരുടെ കുട്ടം. അയിസവേ അല്ലയോ സ്വന്നഹിതാ. തവ നിനകൾ. സാധബാധം വഴിയിൽവെച്ചു നശിപ്പിക്കുക. സാധബാധം (സാധ്യം+അബാധം) സാധ്യ നല്ലവല്ലോ. അബാധം തടസ്സമില്ലാതെ. വിരോധം ശത്രുത, ബഹുപ്രം. അസ്തു ഉണ്ടാവെട്ട്.

സാരം: (a)വിഷമുള്ളതിനാൽ അഹകാരത്തോടുകൂടി വായുവിനെ കുഷിച്ചു. നല്ലപോലെ സാമർത്ത്യത്തോടുകൂടി രാജാവിനുപോലും സർപ്പയേം ഉള്ളവാകി കേമതം നടച്ച് വളഞ്ഞു പുള്ളണ്ണു സഞ്ചരിക്കുന്ന സർപ്പസമുഹത്തോട് ഹേ സ്വന്നഹിതാ നിനകൾ വഴിയിൽവെച്ചു അവയെ കൊല്ലുന്നതകവെള്ളുമുള്ള വിരോധം ഉണ്ടാക്കട്ട

(b)എശ്വര്യം കാരണമായി അഹകാരത്തോടുകൂടി മനുഷ്യരുടെ ജീവനെ നശിപ്പിച്ചു നല്ലപോലെ സാമർത്ത്യത്തോടുകൂടി രാജാവിനു പോലും സ്വപക്ഷത്തുള്ളവരിൽനിന്നു യേം ജനിപ്പിച്ചു കേമതം ഭാവിച്ചു വളഞ്ഞ വഴി ആശയിക്കുന്ന കർണ്ണാജപമാരോട് അല്ലയോ സ്വന്നഹിതാ നിനകൾ നിർബ്ബാധം യുക്തമായ വിരോധമുണ്ടാവെട്ട്.

ചുറ്റിക്കണ്ണാനഗരമഹിടം വിട്ടു വള്ളത്തിലെണ്ണിൽ

പറ്റിക്കുടിപ്പുനരപി കടന്നശമം ഭൂരി ഭൂരം

കുറ്റിക്കാടും വയലുമതിലംഘിച്ചു നീ പോകിൽ മാർഗ്ഗം

തെറ്റിക്കുടാ, വടിവോടുടെ വർക്കലെച്ചുനു ചേരാം.

വള്ളം തോന്തി. പറ്റിക്കുടി ആരും അൻയാതെ ഒരിടത്ത് തന്മണിയിരുന്ന്. പുനർപ്പി വീണ്ടും. അഗ്രം സാവകാശം, യുതികുടാതെ. ഭൂതിരുരും = വള്ളതെരുരും. മാർഗ്ഗം = പഴി. അതിലംഘിച്ച് തരണംചെയ്ത്. തെറ്റിക്കുടാ തെറ്റാനിടയില്ല.

സാരം: ആ പട്ടണം ചുറ്റിക്കണ്ടതിനുശേഷം അവിടെ നിന്നു തിരിച്ച് ഒരു വള്ളത്തിൽ അടങ്ങിയൊരുണ്ടി ഇരുന്ന് വീണ്ടും കൂട്ടിക്കാടുകളും വയലുകളും പിന്നിട്ട് അധികദുരം നീ ധാത്രചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ മാർഗ്ഗംഡേംബംവരാതെ വേഗത്തിൽ വർക്കലെയിൽ ചെന്നെത്താം.

ഒന്നിച്ചോരോ വിടപികൾ വളർന്നുനമിച്ചുല്ലസിക്കും
കുന്നിൽ ചടക്കായുധനുടെ മഹാക്ഷേത്ര മത്യുന്നഹുദ്യം
ഇന്നിദിഃബാതൈതലമതിലവിപ്പാതിമൽ തത്ര കാണാ-
മുന്നിദ്വാണാഭയോടു കനകസ്തുപികാ ദീപിതാശം

55

വിടപികൾ മരങ്ങൾ. ഉന്നമിച്ച് വളർന്ന് ഉല്ലസിക്കും ശോഭിക്കുന്ന. കുന്നിൽ വർക്കലെക്കുന്നിൽ. ചടക്കായുധൻ ചടകം. ആയുധമായിട്ടുള്ളവൻ, മഹാവിഷ്ണു. അത്യുന്നഹുദ്യം ഏറ്റവും മനോഹരം. ധാത്രതൈലം ഭൂതലം. അതിവ്യാതിമത് വളരെ പ്രശ്രൂതിയുള്ള തത്ര = അവിടെ. ഉന്നിദ്വാണാഭ =മാശ്കാതെ വിലസുന്ന പ്രകാശം. കനകസ്തുപികാദീപിതാശം കനകസ്തുപികകൊണ്ട് ദീപിതമായ ആശക്കളോടുകൂടിയത്. കനകസ്തുപിക പൊൻതാഴിക ക്കുടം. ദീപിതം പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. ആശകൾ ദിക്കുകൾ.

സാരം: മരങ്ങൾ കുടമായി വളർന്നു വളർന്നു വിലസുന്ന വർക്കലെ ക്കുന്നിൽ ഏറ്റവും മനോഹരവും ലോകപ്രസിദ്ധിവും സർബ്ബതാഴിക ക്കുടത്താൽ ദിക്കുകളെ ശോഭായമാനമാക്കുന്നതുമായ മഹാവിഷ്ണു ക്ഷേത്രം (വർക്കലെയിലെ ജനാർദ്ദന സാമിക്ഷ്യത്രം) വർദ്ധിച്ച പ്രഭയോടുകൂടി കാണാൻ കഴിയും.

നല്ലോരുറുത്തമലജലക്കുന്നിൽ നിന്നുറിട്ടുന്നു
കല്ലോലാസ്പമാലനമുവരമാമാഴിത്തൻ തീരമാരാൽ
സല്ലോകർക്കല്ലുലിലമധികം നല്ലതാണെന്നു തോന്തി-
ടല്ലോ പാരം പ്രിയതയതിലിനോർക്കില്ലെന്നായിട്ടുന്നു.

56

ഉററൻ = ഉറവ്. അമലജലം ശുദ്ധിജലം. ഉററിട്ടുന്നു വാർന്ന വരുന്നു. കല്ലോലാസ്പമാലനമുവരം കല്ലോലങ്ങളുടെ ആസ്പമാലനം കൊണ്ട് മുവരം. കല്ലോലങ്ങൾ = തീരമാലകൾ. ആസ്പമാലനം = അടി. മുവരം ശബ്ദിക്കുന്ന. ആഴി സമുദ്രം. തീരമാരാൽ തീരത്തിനു

സമീപം. സല്ലോകർക്ക് = സജ്ജനങ്ങൾക്ക്. സലിലം = വെള്ളം. പാരം ഏറ്റവും. പ്രിയതമായി അഭിമുഖ്യം.

സാരം: തിരയടിച്ച് ശബ്ദമുഖവരിതമായ സമുദ്രത്തിന്റെ തീരത്തിനു സമീപം ആ കുന്നിൽ പരിശുഭമായ ഉദ്ധൃകൾ (ഉറവുകൾ) ഉണ്ട്. ഈ വെള്ളം അതിവ വിശിഷ്ടമാണെന്ന് ശോഖ്യപ്പേട്ടതിനാലാണെല്ലാം സജ്ജനങ്ങൾക്ക് അതിനെക്കുറിച്ച് ഇത്രമേൽ താത്പര്യം ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായിരിക്കുന്നത്.

57

നോക്കേണം നീ മലമുകളിൽ നിന്നാഴിയീ വർഷകാലം-
തനുക്കേരീടുനേനാരു തിരയടിച്ചുതിടുന്നതടങ്ഠേ
തുക്കേയുള്ളക്കാടുമുടിയിടിഞ്ഞത്തേ വീണിട്ടു കഷ്ടം!
ചാക്കേക്കീട്ടുണ്ടനവധി ജനങ്ങൾക്കു പണ്ടപ്രദേശം.

ആഴി = സമുദ്രം. ഉദ്ധക്കേരീടുനാ = വളരെ ശക്തിയുള്ള. അതടങ്ഠേ
അ തീരത്തെ. തുക്കേയുള്ള കീഴ്ക്കാം തുക്കായി നില്ക്കുന്ന.
കാടുമുടി = കുന്നിൻറെ ഏറ്റവും ഉയരമുള്ള ഭാഗം. ചാക്കേക്കീട്ടുണ്ട് =
മരണത്തിന് ഇടനല്കിയിട്ടുണ്ട്. പണ്ഡപ്രദേശം പണ്ട് ആ പ്രദേശം.

സാരം: ഈ മഴക്കാലത്ത് വളരെ ശക്തിയേടുകൂടിയ തിരയടിച്ച് കടൻ
കയറുന്ന ആ തീരപ്രദേശത്തെ മലയുടെ മുകളിൽനിന്ന് നീ
നോക്കേണം. കീഴ്ക്കാംതുക്കായി നില്ക്കുന്ന ആ കാടുമുടി ഇടിഞ്ഞു
വീണ് പണ്ട് പലരും മരിക്കുവാനിടയായിട്ടുണ്ട്.

58

വേഗത്തിൽപ്പോയമ മധ്യരിപോർമ്മിരം പുക്കു പുണ്യാ-
ഭോഗത്തപ്പുണ്ടമിശയനനാം ദേവനേപ്പുവചയക്
നാഗത്താമാർ വലിയ വടമുലത്തിലഭ്രണ്ടാത്തു വാഴു-
നാഗസ്സുണ്ടാകരുതവരെ നീ എന്ത്? ബാധിച്ചു സാധുൻ

അമം = അനന്തരം. മധ്യരിപോഃ = മധ്യരിപുവിന്റെ വിഷംനുവിന്റെ (ജനാർദ്ദനസ്വാമിയുടെ) മണിരം കേഷത്രം. പുക്കു പ്രവേശിച്ചു. പുണ്യാഭോഗം പുണ്യത്തിന്റെ പരിപൂർത്തി. പുണ്ട് പ്രാപിച്ചു. അഹിശയനൾ = സർപ്പശായി, മഹാവിഷ്ണു. സേവചെയ്യു = സേവിക്കു. നാഗത്താമാർ = സർപ്പത്താമാർ. വടമുലം = ആര്ഥമരത്തിന്റെ ചുവട്. ആഗസ്സ് = പാപം. ബാധിച്ചു = ഉപദ്രവിച്ചു. സാധുൻ സജ്ജനങ്ങളെ, ആരാധ്യരായവരെ.

സാരം അതിനുശേഷം നീ വേഗത്തിൽ പോയി ജനാർദ്ദനസ്വാമിയുടെ
കേഷത്രത്തിലെത്തി പുണ്യപരീപാകം സന്മാർജ്ജ് സർപ്പശായിയായ
ആ ദേവനെ (മഹാവിഷ്ണുവിനെ) ആരാധിക്കുക. സർപ്പത്താമാർ

അവിടെയുള്ള വലിയ ആലിസ്റ്റർ ചുവട്ടിൽ ഓനിച്ചുകൂടി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു. പുജനീയരായ അവരെ നീ ഉപദേവിച്ച് പാപം വരുത്തിവെയ്ക്കരുത്. എങ്കിൽ അതു കഷ്ടമാണ്.

നീഹാരാം നീരുപമരസം നീരമാസാദ്യ നല്ലു-
ല്ലാഹാരംചെയ്തഹരഹരപ്പേരുംശമായ് കേശവൻസി
ഗോസനസമലിയതിലതിബേസരമായ് സഖവിക്കും
മാഹാസംഘം മനസി നിതരാമേകുമാനനമാർക്കും

59

നീഹാരാം നീഹാരതിബന്നിൽ ആദ്ദോഹലയുള്ള ആദ്യോദ്യ കൂടിയത്. നീഹാരം = മൺത്. ആദ്യ = ശോഭ. നീരുപമരസം = നീരുപമമായ രസത്തോടുകൂടിയത്. നീരുപമം അസദുശം. നീരം വെള്ളം. അഹരഹഃ = ദിവസംതോറും. ആസ്യാദ്യ = ആസ്യദിച്ചിട്ട്. നല്ലുല്ലാഹാരം ചെയ്ത് നല്ലു പുല്ലുതിന്ന്. അപേരുംശമായ് യാതൊരു വിഷമവും കുടാതെ. കേശവൻസി ജനാർദ്ദനസ്വാമിയുടെ. ഗോസനസമലി ഗോത്രിന്നട്ടുത്തുള്ള സമലി. ഗോം വിട്ട്, കേഷത്രം. സമലി സമലം. മാഹാസംഘം പശുകളുടെ കുട്ടം. മനസി മനസ്സിൽ. നിതരാം അധികമായി. എകും നല്കും.

സാരം മണ്ണുപോലെ നിർമ്മലവും അതുല്യവുമായ രസത്തോടു കൂടിയതും ആയ വെള്ളം ദിവസവും ആസ്യദിച്ചും നല്ലു പുല്ലുതിന്നും യാതൊരു ദുഃഖവുമില്ലാതെ, ജനാർദ്ദനസ്വാമി കേഷത്രതിബന്നിൽ പരിസരത്തിൽ പശുക്കുട്ടം ഇഷ്ടകംപോലെ മെണ്ണു നടക്കുന്ന പിത്രത്തിന് പ്രത്യേകമായ ഒരാകർഷകതയുണ്ട്.

കാന്തികകാതൽക്കാലുമകലരും കണജന്നേത്രബന്ധം
ശാന്തികാരൻ ക്ഷിതിവരസുരൻ ഭാഗിയോടുത്തമാംഗേ
എന്തിപ്പോകുന്നൊരു പുതുമയെക്കാണ്ണകിലാനനസിന്യം
നീന്തിസ്വാന്തം തവ നിരവധാ താന്തമാകും നിതാന്തം

60

കാന്തികകാതൽക്കാലുമ കാന്തികകാതലിബന്നിൽ കൊല്ലുമ.
കാന്തികകാതൽ = സൗന്ദര്യസാരം. കൊല്ലുമ = ആധിക്യം. കണജന്നേത്രൻ
താമരപ്പുപോലെ മനോഹരമായ കണ്ണുകണ്ണാടുകൂടിയവൻ,
ജനാർദ്ദനസ്വാമി. ബിംബം ശരീരം, വിശ്രാം. ക്ഷിതിസുരവൻ
ബോഹമണ്ണഭേദംംൻ. ഉത്തമാംഗേ ഉത്തമാംഗത്തിൽ, ശിരസ്സിൽ.
എന്തിപ്പോകുന്ന വഹിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്ന. നിരവധാ അവധി
യില്ലാതെ. ആനന്ദസിന്യം ആനന്ദസാഗരത്തിൽ. സ്വാന്തം മനസ്സ്.
തവ നിബന്ധം. താന്തമാകും തളരും. നിതാന്തം എറ്റവും.

സാരം സ്വതന്ത്രസാരസർവസ്വമായ ജനാർദ്ദനസ്വാമിയുടെ വിഗ്രഹം ബോഹമ്മണ്ണശ്ശംനായ ശാന്തിക്കാരൻ ശിരസ്സിൽ ഭംഗിയായി വഹിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്ന പുതുമരയെ കാണാൻ ഇടവരികയാ സൗകരിൽ അപാരമായ ആനന്ദസാഗരത്തിൽ നീന്തി നിന്തി മനസ്സ് ഏറ്റവും പരവശമായിത്തീരും.

പുണ്യക്ഷേത്രത്തിനു പുറമെയണ്ടാണുസാന്നിപ്രവേഹ-
ത്തുണ്യക്ഷാണീപരിസ്രമതിൽ സാരമാമഗ്രഹാരം
ഗുണ്യമാരായ് ഗുരുവിനയരായ് ഭൗതിയനാരിലും-
ഗണ്യമാരായ് ഗതകലുഷരായുള്ള ധാത്രീസുരാണാം.

61

സാന്നിപ്രവേഹാഹത്തുണ്യക്ഷാണീപരിസ്രം = സാന്നിമായി പ്രവേഹണം ചെയ്യുന്ന തുണ്യയോടുകൂടിയ ക്ഷാണീപരിസ്രം. സാന്നിമായി ഇടതുർന്ന്. പ്രവേഹണം ചെയ്യുന്ന മുളച്ചുവരുന്ന. തുണ്യ തുണ്ണസമുഹം, പുൽക്കുട്ടം. ക്ഷാണീപരിസ്രം = ഭൂമിയുടെ ചുറ്റുമുള്ള സ്ഥലം. അഗ്രഹാരം രാജാക്കന്നാർ ബോഹമ്മണ്ണർക്കു ഭാനം ചെയ്ത ഭൂമി; ബോഹമ്മണ്ണർ എനിച്ചു താമസിക്കുന്ന സ്ഥലം. ഗുണ്യമാർ സർഭുണ്ണങ്ങൾ തിക്കണ്ണവർ. ഗുരുവിനയർ വർദ്ധിച്ച തോതിലുള്ള വിനയത്താട്ട കുടിയവർ. ഭൗതിയനാർ = വേദത്തിൽ വിജയന്നാർ. അഗ്രേഗണ്യനാർ അഗ്രഹണ്യനാർ, ആദ്യം കണക്കാക്കേണ്ണവർ. ഗതകലുഷർ രാഗവേഷാദികൾ ഇല്ലാത്തവർ. ധാത്രീസുരാണാം ധാത്രീസുരമാരുടെ, ബോഹമ്മണ്ണരുടെ. സാരമാം ഭ്രഷ്ടമായ.

സാരം അവിടെ പരിശുദ്ധമായ ക്ഷേത്രത്തിനു പുറത്ത് ഇടത്തിങ്ങിവളരുന്ന പുല്ലുനിറങ്ങ പരിസ്രംത്തിൽ സർഭുണ്ണസ്വന്നരും വിനയശില്പമാരും വേദത്തിൽ വിജയന്നാരും ശുദ്ധസ്വത്രമാരുമായ ബോഹമ്മണ്ണരുടെ അഗ്രഹാരം നിലകൊള്ളുന്നു.

കല്യൻ ഹൃണപ്രവരതനാരുവൻ കാരുധ്യരേയനാരാൽ
കുല്യയ്ക്കായിപ്പിരിന്നിര തുരക്കുന്നതും ചെന്നു കാണിക
തുല്യം മറില്ലുലകിലത്തിനോടത്തുരക്കുന്നൾ തീരനാൽ
ശല്യം വേണ്ടാ സരണി മുഴുവൻ തോണിയിൽത്തന്നെപോകാം. 61

കല്യൻ സമർത്തമൻ. ഹൃണപ്രവരൻ ധരമാർഡിൽ പ്രമാണി.
കാരു ധാരേയൻ = കാരുവായ ധാരേയൻ. കാരു = ശില്പി. ധാരേയൻ
ഭ്രഷ്ടംൻ. ആരാൽ = സമീപത്ര. കുല്യ തോട്. ശിരിനിര
പർവതൻിര. ഉലക്കിൻ ലോകത്തിൻ. ശല്യം വിഷമം. സരണി
വഴി.

സാരം ശില്പിഗ്രേഷണങ്ങും സമർത്ഥമനുമായ ഒരു ധാര (സായപ്) സമീപത്ത്, തോടിനുവേണ്ടി മല തുരക്കുന്നതും നീ ചെന്നു കാണണം. ലോകത്തിൽ ഇതിനോടു തുല്യമായി വേണാൻില്ല. ഈ തുരക്കങ്ങളുടെ പണി പുർത്തിയായികഴിഞ്ഞതാൽ ഒരു തരത്തിലുള്ള വിഷമവും കൂടാതെ മുഴുവൻ വഴിയും വള്ളത്തിൽത്തന്നെ യാത്ര ചെയ്യാം.

എല്ലാമൈക്ഷിച്ചവിടെ വഴിയേ തെല്ലുഭുരം പറന്നി—
ട്രിപ്പാസത്തേതാടൊരു തരണിയിൽ ചാടി നീ കൂടിയെന്നാൽ
ഇല്ലായാസം ത്രിചതുരമൺിക്കുറിനുള്ളിൽ സവേലം
ചെല്ലാമെല്ലാവരുമരിയുമാ വേളിയാം കായൽത്തനിൽ 63

എല്ലാം ഇംക്ഷിച്ച് = എല്ലാം കണ്ട് തെല്ലുഭുരം = അല്ലുഭുരം. തരണി വള്ളം. ചാടി നീ കൂടിയെന്നാൽ നീ ചാടികയെറിക്കുടിയാൽ. ആയാസം ബദ്ധപ്പാട്. ത്രിചതുരമൺിക്കുറിനുള്ളിൽ മുന്നുനാലു മൺിക്കുറിനുള്ളിൽ. സവേലം = വിനോദനിർഭരമായി. വേളിയാം കായൽ വേളിക്കായൽ.

സാരം ആ പ്രദേശമെല്ലാം വേണ്ടപോലെ കണ്ടതിന്നു ശേഷം കുറച്ചു ദുരെ പറന്ന് ഉല്ലാസത്തോടുകൂടിയവനായി ഒരു വള്ളത്തിൽ ആരുമരിയാതെ കടന്നുകൂടികഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ബദ്ധപ്പാടൊന്നുമില്ല. എല്ലാവർക്കും അറിയാവുന്ന വേളിക്കായലിൽ മുന്നുനാലു മൺിക്കുറുക്കാണ്ട് ഉല്ലാസത്തോടെ എത്തിച്ചേരാം.

പാരക്കുട്ടം പരമവിടെയുണ്ടുന്നതം ചേര്ന്നുകൂടി—
കാരംഭല്ലുകവരുവതിനായ് വന്നിഠ്ഞുനവള്ളം
കുറത്യുന്നതം മനസി കലരും കുട്ടരോടൊത്തു ഞാൻ പ
ണ്ടിക്കണ്ണതുഹലമൊടു കളിച്ചീടുമാറുണ്ടതിനേൽ 64

പരം ഉന്നതം = ഏറ്റവും ഉയർന്ന. അംഭു് = വെള്ളം. കവരുവതിനായ് = കവർണ്ണനടുക്കാണ്. വന്നിഠ്ഞുനവള്ളം = വന്നിഠ്ഞുനപോലെ. കുറ് = സേളപഠം. അത്യുന്നതം = ഏറ്റവും. മനസി = മനസ്സിൽ. കുട്ടർ = കുട്ടുകാർ. കൗതുഗലം സന്നോധം.

സാരം വെള്ളം കവർഡെനടുക്കുന്നതിനായി കുട്ടത്തോടെ വന്നിഠ്ഞുന കാറുകൾ (മോൾഡേർ) ആണോ ഏന്നു തോന്നുമാർ നിലകൊള്ളുന്ന അത്യുന്നതമായ പാരക്കുട്ടം അവിടെയുണ്ട്. സൗഹാർദ്ദനിധികളായ സ്കോഹിതന്മാരോടു കൂടിച്ചേര്ന്ന് ഞാൻ പണ്ട് വർദ്ധിച്ച സന്നോധ ത്തോടുകൂടി ആ പാരക്കുട്ടത്തിൽ വിനോദിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു.

കുന്നിന്നണ്ണേപ്പുറമടവിയാണായതിൽ പോയതുനേം
കുന്നിച്ചിട്ടും കുതുകമൊടു ഞാൻ കൂട്ടി നായാട്ടുകാരെ
പന്നിക്കുട്ടം പുലിയതുകളേ വേട്യാട്ടീട്ടയന്നം
കൊന്തിട്ടുണ്ടെന്തിലൊരു രസം സംഘർഷിപ്പാഴും മേ. 65

കുന്നിന്നണ്ണേപ്പുറം കുന്നിന്നെൻ്റെ അപ്പുറത്ത് അടവി കാട്.
ആയതിൽപോയ = അതിൽ പോയി. അതുനേം = മടികുടാതെ. കുന്നിച്ചിട്ടും
= വർദ്ധിക്കുന്ന. കുതുകമൊടു = സന്തോഷത്തോടെ. അയത്തം ഒരു
പ്രയാസവും കുടാതെ. സംഘർഷിപ്പിലും മുഴുവൻ മുഴുവൻ മുഴുവൻ
സാരം: കുന്നിന്നെൻ്റെ അപ്പുറത്ത് കാടാണ്. വളരെ ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി
അവിടെപ്പോയി നായാട്ടുകാരേയും കൂട്ടി ഏറ്റവും സന്തോഷ
തേതാടുകൂടി പന്നി, പുലി തുടങ്ങിയ മുഗങ്ങളേ ഞാൻ ഒരു
പ്രയാസവും കുടാതെ വേട്യാട്ടിട്ടുണ്ട് അതിൽ ഇപ്പോഴും എനിക്കുള്ള
താത്പര്യം കുറച്ചാനുമല്ല.

വണ്ണിക്കേഷാണിവലരിപുപുരി പ്രാന്തത്തോടെന്തിലെത്താൻ
കിണ്ണിട്ടുരെ കിലികിലരവും താലങ്ങൾ കണ്ണാൽ
വണ്ണികാമന്ത്രണമതു കഴിച്ചിട്ടു നീ വിട്ടതേറിം
നെണ്ണിൽക്കെത്തുപലമൊടു തകാദ്യാവില്ലടേ ഗമിക. 66

കിണ്ണിട്ടുരെ അല്പം ദുരൈയായി. കിലികിലരവം കിലകില
എന്ന ശബ്ദം. താലങ്ങൾ = കരിവനകൾ. ആനമന്ത്രണം = യാത്രപരിയൽ.
വണ്ണിക്കേഷാണിവലരിപുപുരിപ്രാന്തത്തോം വണ്ണിക്കേഷാണിയിലെ
വലരിപുപുരിയായ പുരിയുടെ പ്രാന്തം. വണ്ണിക്കേഷാണി = വണ്ണിനാട്.
വലരിപുപുരി = ദേവേന്ദ്രന്നെൻ്റെ രാജധാനി, അമരാവതി. പുരി = പുരം.
തിരുവനന്തപുരം. പ്രാന്തം സമീപദേശം. നെണ്ണിൽക്കെത്തുപലമൊടു
= ഉള്ളിൽ സന്തോഷത്തോടുകൂടി. തകാദ്യാവ് = തീരമാർഗ്ഗം. ഗമിക
പോവുക.

സാരം: അല്പം അകലതായി കിലുകില ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ
കരിവനകൾ കണ്ണാൽ വണ്ണിയോട് യാത്രയും പറഞ്ഞത് തിരുവനന്ത
പുരത്തിന്നെൻ്റെ സമീപദേശത്തെത്തിച്ചേരാൻ കടൽത്തീരം വഴി
സന്തോഷത്തോടുകൂടി പോകുക.

മേളിപ്പേരും പനകളുടെയും മറ്റു വൃക്ഷങ്ങളുടെയും
മോളിൽക്കേരിപ്പരിചൊടു പറഞ്ഞാനിൽ നിന്നെന്നാനണ്ണത്തും
കേളിഷ്ക്കംപോലയിമരുവിയും കേളി സാധ്യാപരിഷ്കാരം
കോളിൽച്ചുനീട്ടുക തിരുവനന്താവുമാമപ്പുരത്തിൽ. 67

മേളിപ്പേരും = വർദ്ധിച്ച സന്തോഷം. പരിചൊട് = വേണ്ടവിധത്തിൽ. ഒന്നിൽനിന്നൊന്നാന്നഞ്ഞും ഒന്നിൽ നിന്ന് മറ്റാന്നിലേക്കെത്തിയും. മരുവിയും = ഇരുന്നും. കേളിസൗഡ്യാഹരിഷ്ടാൽ = കേളിസൗഡ്യങ്ങളുടെ മുകളിൽ. കോളിൽ = സന്തോഷമായി. തിരുവനന്താവ്യമാം പുരത്തിൽ തിരുവനന്തപുരത്തിൽ.

സാരം: കാഴ്ചയ്ക്ക് കൗതുകമുള്ള കരിവനകളിലും മറ്റു മരങ്ങളിലും ഓന്നിൽനിന്ന് മറ്റാന് എന്ന മട്ടിൽ പാനുചെന്ന് കേളിസൗഡ്യങ്ങളുടെ മുകളിൽ ഇഷ്ടാനുസരണം വിശ്രമിച്ചുകൊണ്ട് സന്തോഷത്തോടുകൂടി തിരുവനന്തപുരത്തിൽചേരുക.

ഡംഗംകുടാതനിശമരവിനേക്കും തന്നുരസ്സാം
രംഗം തന്നിൽ കൃതനടനയാമിനിരായാ വിലാസത്തിൽ
മംഗലപ്പൂശീ മഹിതവിവേഖാജിതാം രാജ്യാനീ-
മംഗം സെസ്യരം പ്രവിശ്യ, പലതും തത്ര കാണാം വിശ്രേഷം. 68
ഡംഗം = തടസ്സം. അന്നിശം - എല്ലായ്പോഴും. അരവിനേക്കും = താമരപ്പോലെ മനോഹരമായ കണ്ണുകളോടുകൂടിയവൻ, ശൈപ്പംനാണൻ. ഉരസ്സ് = മാർവിടം. രംഗം = അരങ്ങ്. കൃതനടനയാം = നൃത്തംവെയ്ക്കുന്ന വളായ. ഇന്തിരായാം = ഇന്തിരയുടെ, മഹാലക്ഷ്മിയുടെ. വിലാസാൽ = വിലാസംകൊണ്ട്. മംഗലപ്പൂശീമഹിതവിവേഖാജിതാം = മംഗലപ്പൂശീയുടെ മഹിതങ്ങളായ വിവേണ്ണേളൈക്കൊണ്ട് ഭ്രാജിതയായ. മംഗലപ്പൂശീ ഏഴശരൂലക്ഷ്മി. മഹിതങ്ങൾ വിലപിടിപ്പുള്ള. വിവേണ്ണൾ സന്പത്തുകൾ. ഭ്രാജിത = ശോഭിക്കുന്നവർ. രാജ്യാനീം = രാജ്യാനിയെ. പ്രവിശ പ്രവേശിച്ചാലും. തത്ര അവിടെ.

സാരം: തടസ്സമില്ലാതെ തുടർച്ചയായി ശ്രീ പദ്മനാഭസാമിയുടെ മാർവിടമാകുന്ന അരങ്ങിൽ നൃത്തം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മഹാലക്ഷ്മിയുടെ വിലാസത്തിൽ ഏഴശരൂവിലാസത്തിനേരെ വിവേണ്ണൾകൊണ്ട് പരിശോഭിതമായ രാജ്യാനിയിൽ, അല്ലെങ്കിൽ പക്ഷിഗ്രേഷം നീ പ്രവേശിച്ചാലും. അവിടെ പല വിശേഷങ്ങളും നിനക്കു കാണാം കഴിയും.

ഉത്തരങ്ങൾ

ശ്രീലാസ്യത്താലെഴുമഴകുംഞവിച്ചാമുൾപ്പുക്കുവാഴും
 ലോലാക്ഷ്മീണാമണികുഴലതിപ്പീലിപോലുള്ളസിച്ചും
 നീലാശ്മശ്രീ തഴുകിനതളം നിൻഗളള്ളായമായും
 ലീലാലസ്യഹ്യപ്രകരമെതിരാം തത്ര തേ ചിത്രപത്ര! 1

ശ്രീലാസ്യത്താലെഴും ശ്രീയുടെ ലാസ്യംകൊണ്ടുള്ള. എഴുശരു
 ദേവതയുടെ വിലാസത്തിൽ. ശ്രീലമായ ആസ്യത്താൽ എന്നും. ശ്രീലം
 = സുന്ദരം. ആസ്യം = മുഖം എന്നു മയുർപക്ഷത്തിൽ ശ്രീഷ്ടകാർത്തമം.
 അശക്ത് = ഭാഗി. ഉദിത്തചിച്ചും = വർദ്ധിച്ച നീലയില്ലും. ഉൾപ്പുക്കുവാഴും
 അകത്തു താമസിക്കുന്ന. ലോലാക്ഷ്മീണാം ലോലാക്ഷ്മികളുടെ.
 സുന്ദരിമാരുടെ. അണികുഴൽ = അലകരിച്ച തലമുടി. ഉള്ളസിച്ചും
 ശോഡിച്ചും. നീലാശ്മശ്രീ നീലകള്ളിന്റെ ശോഡ. നിൻഗളള്ളായം =
 നിന്റെ കഴുത്തിന്റെ ശോഭയോടു കൂടിയത്. ലീലാസ്യഹ്യപ്രകാരം =
 കേളീശ്വഹദാളുടെ കുട്ടം. എതിരാം = തുല്യമായിരിക്കും, എതിരായിട്ടു
 കാണാമെന്നും. തത്ര അവിടെ. തേ നിന്റെ. ചിത്രപത്ര
 പർണ്ണശബ്ദിമയാർന്ന പത്രത്തോടുകൂടിയവനേ.

സാരം: എഴുശരും ദേവതയുടെ വിലാസംകൊണ്ട് അകത്തു
 കഴിഞ്ഞുകുട്ടുന്ന സുന്ദരിമാരുടെ മനോഹരമായ മുഖത്താൽ ശോഡ
 കൂടിയും, അവരുടെ അലകരിച്ച തലമുടി നിന്റെ ഇള പീലിപോലെ
 ശോഡിച്ചും നീലകള്ളിന്റെ തിളക്കമുള്ള തളം നിന്റെ കഴുത്തിന്റെ
 പ്രകാശം ഒറിച്ചും അല്ലയോ മയിലേ, അവിടെയുള്ള കേളീശ്വഹദാള
 നിന്റോട് സാദ്യശ്രമുള്ളവയായിരിക്കും.

ഉള്ളാസത്തോടവിടെ മരുവും പുർണ്ണചന്ദ്രാസ്യമാരാം
 മല്ലാക്ഷ്മീണാംഗണമുപവനസ്തോമമസ്തോക ശോഡേ
 എല്ലാമോർക്കിൽ പ്രതിഫലിതമായ് പശ്ചിമാംഭോധി തന്നിൽ
 ചൊല്ലാർന്നീടും സുരനഗരിതാൻ കണ്ടിട്ടുന്നെന്നു തോന്നും. 2

ഉള്ളാസം സന്തോഷം. മരുവും കഴിഞ്ഞുകുട്ടുന്ന. പുർണ്ണചന്ദ്രം
 സ്യമാർ = പുർണ്ണചന്ദ്രനേപ്പോലുള്ള ആസ്യത്തോടു കൂടിയവർ. ആസ്യം
 മുഖം. മല്ലാക്ഷ്മീണാം മല്ലാക്ഷ്മികളുടെ, സുന്ദരിമാരുടെ. ഗണം
 = സമുദ്രം. അസ്തോകശോഡം = അസ്തോകമായ ശോഭയോടുകൂടിയ.
 അസ്തോകം = വർദ്ധിച്ചത്. ഉപവനസ്തോമം = ഉപവനങ്ങളുടെ സ്തോമം.
 ഉപവനങ്ങൾ ഉദ്യാനങ്ങൾ. സ്തോമം കുട്ടം. പ്രതിഫലിതമായ് =

പ്രതിഫലിച്ചിരിക്കുന്നതായി. പശ്ചിമാംഡ്രാധി പടിഞ്ഞാറെ സമുദ്രം. ചൊല്ലാർന്നിട്ടും കേൾവികേട്ട്. സുരനഗരി അമരാവതി.

സാരം: അവിടെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി കഴിഞ്ഞു കുടുന്ന ചന്ദ്രമുഖികളായ സുന്ദരിമാരുടെ കുട്ടം വർദ്ധിച്ച ഭംഗിയോടുകൂടിയ പുന്നോട്ടേശർ എന്നിവയെല്ലാം കണക്കിലെടുക്കുന്നോൾ പടിഞ്ഞാറെ സമുദ്രത്തിൽ സാക്ഷാൽ ഇന്ദ്രപുരിയായ അമരാവതി തന്നെ പ്രതിഫലിച്ചു കാണുകയാണോ എന്നു തോന്തും.

കന്നൽക്കണ്ണാർ മണികൾ കളിമോടെ കടാക്ഷ-
കന്നകേലാലാൽ തരുണരുടെയുശ്രദ്ധിനെബണ്ണിനമാക്കി
സന്നദ്ധം തർഗതമു കവർന്നാശു യെരും സമസ്തം
വിന്നതും ചേർത്തതനു വിവശീഭാവമെകുന്നു തേഷാം. 3

കന്നൽക്കണ്ണാർ മണികൾ കരിപിൻറെ ഇലപോലുള്ള
കണ്ണുകളോടുകൂടിയവർ, സുന്ദരിരത്നങ്ങൾ. കന്നൽ = കരിപ്. കളിമോടെ
ജീച്ച്, യമാർത്തമു സന്നേഹമില്ലാതെ. കടാക്ഷകന്നകേലാലാൽ
കടാക്ഷമാകുന്ന കന്നകേലാലുകൾക്കാണ്. കന്നകേരൻ = കുത്തിത്തു
രക്കാനുള്ള ആയുധം. തരുണർ = യുവാകൾ. ഉശ്രദ്ധിനെ = മനസ്സിനെ.
ഭിന്നമാക്കി = ഭേദിച്ച്. സന്നദ്ധം = എത്തിനേയും നേരിടാൻ കെല്ലപ്പുള്ള.
തർഗതമു = അവരെ സംബന്ധിച്ചുള്ളത്. കവർന്ന് = അപഹരിച്ച്.
സമസ്തം എല്ലാം. തേഷാം അവർക്ക്. വിന്നതും ദൃഢിം.
അതനുവിവശീഭാവം മദനപാരവശ്യം. അതനു തനു
(ശരീര)മില്ലാത്തവർ, കാമദേവരൻ, ഏകുന്നു നല്കുന്നു.

സാരം: സുന്ദരിരത്നങ്ങൾ അവിടെ കടാക്ഷമാകുന്ന കന്നകേലാലുകാണ്
യുവാകളുടെ ഹൃദയതലങ്ങളെ ഭേദപ്പിച്ചതിനുശേഷം അതിൽ
സുക്ഷ്മിച്ചുവച്ചിരിക്കുന്ന യെരും മുഴുവനും എത്രയും വേഗം
കവർന്നാടുത്ത് ആത്മരഭാവമുള്ളവാക്കി അവരെ മദന പാരവശ
രാക്കുന്നു.

വൃത്രാരാതേരയിപസതിയാം പത്തനം തനിലോർത്താൽ
ചിത്രാകാരാ ചിരതരമിരിക്കുന്നതേകൈവ റംഡോ
പത്രാവല്ലാ പരിലസിതമായ് പന്നഗാധീശപുര്യാം
തൃതാസംഖ്യം പ്രതിനവമതായുണ്ട് റംഭാക്കംബം. 4

വൃത്രാരാതേ = വൃത്രൻറെ അരാതിയും. വൃത്രൻ = വൃത്രാസുരൻ.
അരാതി = ശത്രു. അധിവസതി താമസസ്ഥം. പത്തനം പട്ടണം.
ചിത്രാകാരാ = സുന്ദരാംഗി. ചിരതരം = വള്ളരക്കാലമായി. ഏകേകവരംഡോ
ഒരേരു റംഡോ. തത്ര അവിടെ. പന്നഗാധീശപുര്യാം തിരുവനന്ത

പുത്രത്. പത്രാവല്യം = പത്രാവലികൊണ്ട്, പത്തികൾിറുകൊണ്ട് എന്ന് രംഭ്യുടെ പക്ഷ്യത്തില്ലോ, ഇലകൾകൊണ്ട് എന്ന് വാഴയുടെ പക്ഷ്യത്തില്ലോ അണ്ഠത്മം. പരിലസിതമായ് = ശോഭിക്കുന്നതായി. പ്രതിനവമതായ് പുതിയ പുതിയ. അസംഖ്യം എള്ളുമില്ലാത്ത. രംഭാക്കദംബം വാഴക്കുട്ടം.

സാരം: ദേവോന്നിൻ്റെ ആസ്ഥാനമായ അമരാവതിയിൽ വളരെക്കാലമായി പത്തികൾിറുകൊണ്ട് പരിലസിക്കുന്ന സുന്ദരിയായ ഒരേ ഒരു രംഭമാത്രമാണ് ഉള്ളത്. അതേസമയം ആ തിരുവനന്തപുരത്താകട്ട് എറിവും പുതിയതായ അനേകം രംഭാക്കദംബം (വാഴക്കുട്ടം) ഉണ്ട്.

തക്കതാർത്തന്തതിലജ്ഞിതമാം ദന്തശിലപ്പോല്ലുസത്പ-
ല്യക്കത്തിനേൽപ്പ് പരിചൊടു പ്രവേശിച്ചുപങ്കേരുഹാക്ഷിം
അക്കത്തിൽചേർത്തനുകന്നുകന്നുവിച്ചു ബാലാമണംച-
ക്കാക്കത്തട്ടുകുമഴകും തത്ര കാണേണ്ടതേ.

5

തക്കതാർത്തന്തതിലജ്ഞിതമാം തക്കതാരുകളുടെ തതിയാൽ ലജ്ഞിതമായ. തക്കതാരുകൾ = തക്കപുഷ്പങ്ങൾ. തതി = കുട്ടം. ലജ്ഞിതം മനോഹരം. ദന്തശിലപ്പോല്ലുസത്പല്യകം ദന്തശിലപ്പംകൊണ്ട് ഉല്ലസ്തതായ പല്യകം. ദന്തശിലപ്പം ദന്തവേല. ഉല്ലസ്തത് ശോഭിക്കുന്നത്. പല്യകം കട്ടിൽ. പരിചൊടു വേണ്ടവിധത്തിൽ. പങ്കേരുഹാക്ഷിം = പങ്കേരുഹാക്ഷിയോട്, താമരപ്പോലെ മനോഹര മായ കണ്ണുകളോടുകൂടിയവളോട്, സുന്ദരയോട്. അങ്ങം മടിത്തട്ട്. ചേർത്ത് = അണ്ണച്ചു. അനുകൻ കാമുകൻ. അനുകന്വിച്ചു സന്നേഹ തേതാടുകൂടി. ബാലാം കാമിനിയെ. അണ്ണച്ചു ചേർത്തുപിടിച്ച്. തച്ചുകും താലോടുന. തത്ര അവിടെ.

സാരം: തക്കപുഷ്പങ്ങളെക്കാണ്ട് പരിശോഭിക്കുന്നതും ദന്തശിലപ്പം കൊണ്ട് പ്രകാശമാനവുമായ കട്ടിലിൽ ഇരുന്ന് കാമിനിയെ മടിയിൽ ചേർത്തു കാമുകൻ സന്നേഹതോടുകൂടി കൊക്കതടം തലോടുന തിന്റെ ഭംഗിയും അവിടെ കാണേണ്ടതുതന്നെയാണ്.

മാരകീഡാമഹലഹളയിൽ ജാലമാർഗ്ഗശ്രേണി ലീലാ -
ഗിരകോഡേ നിഭുതഗതിയായെത്തി നിത്യം നിശായാർ
വാരസ്ത്രീണാം വപുഷി വിലസും സേവബിന്ധുകളോകും
ഹാരസ്തോമം ഹരതി വിരുതേരുന ചോരൻ സമീരൻ 6

മാരകീഡാമഹലഹളയിൽ = മരണാത്മവലഹളയിൽ. ജാലമാർഗ്ഗശ്രേണി = ജനാലയിൽക്കുടി; ഗുഡമാർഗ്ഗത്തില്ലെട എന്നും. ലീലാഗാരകോഡേ

കേളീഗൃഹത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ. നിലൈത്താവിയായി മനഗതിയായി, പതുങ്ങി. നിത്യം = എന്നും. നിശാധാരം = രാത്രിയിൽ. വാരസ്ത്രീണാം വേദ്യമാരുടെ. വപുഷി വപുസ്സിൽ, ശരീരത്തിൽ. വിലസും ശോഭിക്കുന്ന. സോദബിന്നുകൾ വിയർപ്പുതുള്ളികൾ. ഹാരസ്തോമം മുത്തുമാലകളെ. വിരുതേരുന്ന സാമർത്ഥ്യക്കുടുതലുള്ള. ചോരൻ കളിൾ. സമീരൻ കാരൻ. ഹരതി അപഹരിക്കുന്നു.

സാരം: നിത്യവും രാത്രിയിൽ മദനമഹാസവത്തിന്റെ ബഹളത്തിനി ടയിൽ ജനവാതിൽവഴി പതുങ്ങി കേളീഗൃഹത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ പ്രവേശിച്ച് വേദ്യാസ്ത്രീകളുടെ ശരീരത്തിൽ വിലസിക്കാണ്ഡിൽ ക്കുന്ന വിയർപ്പുതുള്ളികളാകുന്ന മുത്തുമാലകളെ വിദഗ്ഭ്യചോരനായ സമീരൻ അപഹരിച്ചടക്കുന്നു.

നാളീകാക്ഷീമൺികൾ നവസൗര്യ നൽക കൈതകാളി¹
യുളീകുടം ധൂതമനിലനാൽ കുടിടും നിഷ്കുടത്തിൽ
ആളീലോകപ്രകൃതദയിതോദനമാകർണ്ണി മനം
കേളീലോലാശയകൾ നടക്കാളജ്ഞന്നതും തത്ര കാണാം. 7

നാളീകാക്ഷീമൺികൾ = സുന്ദരിമാർ. അനിലനാൽ = വായുവിനാൽ. ധൂതം പരത്തപ്പെട്ട. നവസൗര്യനൽകെക്കതകാളിയുളീകുടം നവസൗര്യം പരത്തുന്ന നല്ല കൈതകാളികളിലെ ധൂളീകുടം. നവസൗര്യം = പുതിയ മണം. കൈതകാളികൾ = കൈതപ്പുംകുടങ്ങൾ. ധൂളീകുടം = പൊടിപടലം. ആളീലോകപ്രകൃതദയിതോദനം = തോഴിമാർ പായുന്ന കാമുകവാർത്ത. ആകർണ്ണി = ആകർണ്ണനും ചെയ്തിട്ട്, കേട്ടിട്ട്. നിഷ്കുടത്തിൽ പുന്നോട്ടത്തിൽ. കേളീലോലാശയകൾ = ലീലാതത്പരകൾ. മനം = പതുക്കെ, സാവധാനം. നടക്കാളജ്ഞന്നതും = നടക്കുന്നതും. തത്ര അവിടെ.

സാരം: കൈതപ്പുകളെണ്ണനിന്ന് കാറ്റിച്ചു പരത്തിയ പുതിയ സൗര്യതോടുകൂടിയ പൊടിപടലം വേണ്ടുവോളം വ്യാഹിക്കുന്ന ഉദ്യാനത്തിൽ തോഴിമാർ മൊഴിയുന്ന കാമുകവൃത്താനവും കേട്ട ലീലാലോലുപകളായി ലലനാമൺികൾ സാവധാനം നടക്കുന്നതും അവിടെ കാണാം.

കോടം തീർന്നോരുടൻ വടിവെഴും കോമളാംഗീജനത്തിൻ-
കുടം തിണ്ണും കുതുകമതിനാൽ കുടുമുഖ്യാഹമോടെ
തോടം തന്നിൽ തുടരെ വിലസും പുച്ചെട്ടിന്തട്ടിനോടും
വാടംതടാതുചിതമുപചാരങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു ചടം. 8

കോട്ടം തീർന്നോരുടൽവടക്കിവ് = ഒരു കോട്ടവുമില്ലാത്ത ശരീരത്തിനെൻ്റെ വടക്കി. കോമളാംഗീജനം = സൃഷ്ടിമാർ. കുതുകം = സന്നോഷം. വിലസ്യു ശോഭിക്കുന്ന. ഉചിതം യോഗ്യം. ഉപചാരം പരിരക്ഷണം. ചട്ടം ക്രമപ്രകാരം.

സാരം: തോട്ടങ്ങളിൽ തുടർച്ചയായി ശോഭിക്കുന്ന പുച്ചുടിത്തട്ടുകൾക്ക് വാട്ടം വരാത്തെ വിധത്തിൽ സൃഷ്ടരാകാരത്തോടുകൂടിയ മോഹനാംഗി മാർ വർദ്ധിച്ച സന്നോഷം നിമിത്തം ഉത്സാഹത്തോടെ ഉചിതമായ ഉപചാരം ക്രമപ്രകാരം ചെയ്യുന്നു.

ആതക്കത്താലഡിയികവിധീനിംബുൾക്കാണ്ടു പാന്മ
പ്രാതം ഗാസത്തരയോടു ഗൃഹാഭ്യന്തരം തനിലാക്കും
മാതംഗാഖലം മദതരളിതം മാർഗ്ഗമദ്ദ്യേ വരുമ്പോൾ
സ്ഥിതം കൗതുഹലമുണ്ടിത്തൊം കാളികാശകയാ തേ. 9

ആതക്കം ദയം. അധികവിധീനിംബുൾ പരവശഭാവം. പാന്മപ്രാതം വഴിയാത്രക്കാരുടെ കുട്ടം. ഗാസത്തരയോട് = വളരെ പേഗത്തിൽ. ഗൃഹാഭ്യന്തരം = വീട്ടിനുള്ളിൽ. മദതരളിതം = മദംകൊണ്ട് ഇളകുന്ന മാതംഗാഖലം ആനകളുടെ കുട്ടം. മാർഗ്ഗമദ്ദ്യേ വഴിമദ്ദ്യുത്തിൽ. തേ = നിനകൾ. കാളികാശക = കാളികാ എന്നു ശക്ക്. കാളിക = മഴക്കാർ. സ്ഥിതം = വർദ്ധിച്ചു. കൗതുഹലം = സന്നോഷം. ഉദിതമാം ഉണ്ടാകും.

സാരം: പേടിച്ച് പരവശരാക്കി വഴിയാത്രക്കാരെ വിടുകളുടെ ഉള്ളിലേക്കു പായിക്കുന്ന മദയാനക്കുട്ടം വഴിയേ വരുന്ന അവസരത്തിൽ മഴക്കാറാണെന്നു സംശയിച്ചു നിനകൾ വലിയ സന്നോഷം ഉണ്ടാകും.

യോജിക്കുന്നോരമലകവപ്പോൾശ്ശണീഷംഗ്രാ കരത്തിൽ
ഭ്രാജിക്കും നല്ലസിലതയുമായുംഭ്രാഡോപമോടെ
ആജിക്കുരജ്ജസ്വലതകലരും സാദിസംഘേന നീതം
വാജിക്കുട്ടം വരുവതു തവാമനമനനമെക്കും. 10

യോജിക്കുന്ന ചെർച്ചയുള്ള. അമലകവപ്പോൾശ്ശണീഷംഗ്രാ അമലമായ കവചത്തിന്റെയും ഉഷ്ണണീഷത്തിന്റെയും ഭംഗിയോടുകൂടി. അമലം ചളി പറ്റാതെ. കവചം ഉടുപ്പ്. ഉഷ്ണണീഷം തലപ്പാവ്, തൊപ്പി. ഭ്രാജിക്കും ശോഭിക്കുന്ന. നല്ലസിലത നല്ല വാള്. ഉംഭ്രാഡോപമോടെ = ഉംഭ്രംമായ ആടോപത്രതാടുകൂടി. ഉംഭ്രം = വർദ്ധിച്ചു. ആടോപം = അഹരകാരം. ആജി = യുദ്ധം. ഉംഭ്രജ്ജസ്വലത = സാമർത്ഥ്യം. സാദിസംഘലം = തുറുപ്പുകാർ, കുതിരപ്പട്ടാളം. നീതം = നയികപ്പട്ടനം.

വാഴിക്കുട്ടം = കുതിരകളുടെ കുട്ടം. തവ = നിനക്ക്. അമന്തം = അധികം. ആനന്ദമെകും സന്തോഷത്തെ നല്കും.

സാരം: യോജിപ്പുള്ള അഴുക്കുപറിബാൽത്ത ചടയും തലപ്പാവും ധരിച്ച് കൈകയിൽ തിളങ്ങിക്കാണ്ടിരിക്കുന്ന വാളുമായി വർദ്ധിച്ച ഗർഹ്യോടു കൂടി വരുന്ന യുദ്ധ പിരിഗർഭമാരായ കുതിരപ്പട്ടാളക്കാരാൽ നയിക്കപ്പെടുന്ന കുതിരക്കുട്ടം നിനക്ക് വർദ്ധിച്ച സന്തോഷത്തെ നല്കും.

ചന്ദ്രപ്രവൃം മുവമബലമാർ കാട്ടവേ ജാലമാർഗ്ഗേ-
ഷ്ടിന്നുശീയുള്ളാരു റസികരാം ലോകരേറിച്ചുരിക്കും
മന്ദ്യാനാനുകുത്താലുനനിർഖോഷമാം സ്വന്നനാലം
തൃന്ദിഷ്ടാസി പ്രസ്വുമരമും മേലനാഭാനുലാസിൻ 11

ചന്ദ്രപ്രവൃം = ചന്ദ്രനെപ്പോലെ ശോഡിക്കുന്നു. അബലമാർ = സ്നീകർഷ. ജാലമാർഗ്ഗേഷ്ടു ജാലമാർഗ്ഗിഞ്ഞളിൾ, ജനാലകളിൽ. ഇന്നുശീ ദേവോന്നെപ്പോലുള്ള ഒഴുശരൂം. റസികരാം = സരസമാരായ. ലോകർ ജനങ്ങൾ. മന്ദ്യാനാനുകുത്താലുനനിർഖോഷമാം മന്ദമായധാനം കൊണ്ട് അനുകുതമായ മേലനിർഖോഷത്തോടുകൂടിയതത്. മന്ദം മുഴങ്ങുന്ന ധാനം ശബ്ദം. അനുകുതം അനുകരിക്കപ്പെട്ട. മേലനിർഖോഷം = ഇടിമുഴകം. സ്വന്നനാലം = തേരുകളുടെ കുട്ടം. മേലനാഭാനുലാസിൻ = ഇടിമുഴകം കേൾക്കവേ നൃത്തം ചെയ്യുന്നവനേ. ത്രം = നീ. പ്രസ്വുമരമും = സന്തോഷാധിക്യത്തോടുകൂടി. ദിഷ്ടാസി = കാണ്ണും.

സാരം ചന്ദ്രനെപ്പോലെ സ്വന്നരമായ മുഖം മഹിളമാർ ജനാലകളിൽക്കൂടി പുറത്തുകാണിക്കവേ, ദേവോന്നെപ്പോലെ മഹത്തമേറിയ റസിക ഷാരായ ജനങ്ങൾ കയറി സഖ്യരിക്കുന്നതും ഇടിമുഴക്കത്തെ അനുകരിക്കുന്ന ശബ്ദത്തോടുകൂടിയതുമായ തേരുകളുടെ കുട്ടം, ഇടിമുഴകം കേൾക്കുന്നോൾ നൃത്തംചെയ്യുന്നവനായ മയിലേ! സന്തോഷത്തോടുകൂടി നിനക്കു കാണ്ണുമാറാകും.

നാനാവർണ്ണപ്രകടിതചമൽക്കാരമാം വേഷമോടെ
സേനാവൃന്ദം പെരുവഴിപകർന്നീടേവേ പാർത്തുകണ്ണാൽ
ശൗന്താസീരം സഹി നഭസശച്ചാപമിഞ്ഞാപതിച്ചു?
ജാനാമേവം ജനമനമതിൽ ജാതമാകും വിത്രികം 12

നാനാവർണ്ണപ്രകടിതചമൽക്കാരമാം നാനാവർണ്ണങ്ങൾ കൊണ്ട് പ്രകടിതമായ ചമൽക്കാരത്തോടുകൂടിയ. നാനാവർണ്ണങ്ങൾ പലവർണ്ണങ്ങൾ. പ്രകടിതം വ്യക്തതമാകപ്പെട്ട ചമൽക്കാരം

അലക്കാരം. സേനനാവൃദ്ധം = സേസന്യക്കുട്ടം (കാലാശപ്പട) പകർന്നീടവേ
പഴി തിരിയുന്നോൾ. ശൗന്ധാസീരം ശുന്നാസീരണ സംബന്ധിച്ചത്.
ശുന്നാസീരൻ = ദേവേന്നൻ. ചാപം = വില്ല്; മഴവില്ല്. സപറി = പെട്ടെന്ന്.
നംസം = നംസ്സിൽനിന്ന്, ആകാശത്തുനിന്ന്. ആപതിച്ചോ = വീണുവോ.
എവം ഇപ്രകാരം. വിത്രക്കം = സംശയം. ജനമനമതിൽ = ജനങ്ങളുടെ
മനസ്സിൽ. ജാതമാകും = ഉണ്ടാകും. ജാനാൻ = (ഞാൻ) വിചാരിക്കുന്നു.
സാരം പലനിറത്തിൽ അലക്കരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വേഷത്തോടുകൂടി പട്ടാള
ക്കാർ ഒരു വഴിയിൽനിന്ന് തിരിഞ്ഞ് മറ്റാരു വഴിയിലേയ്ക്കു
കടക്കുന്നതു നോക്കിക്കാണ്ടുകയാണൊക്കിൽ മഴവില്ല് ആകാശത്തു
നിന്നും പെട്ടെന്നു ഭൂമിയിലേക്കു വീണുപോയോ എന്ന് ജനങ്ങളുടെ
മനസ്സിൽ സംശയം ജനിച്ചേക്കാമെന്ന് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.
നേരേ കോട്ടയ്ക്കരുകുവഴിയായ് പോയി നീയങ്ങു പുർവ്വ-
ഭാരതാ ഭ്രാന്തപുരമതിനകം പുക്കു പുരിച്ച കേത്യാ
പാരേവാഗ്രഹത്തിനമുദയിജായിഷ്ഠർത്തോരഃസ്ഥലം പാ-
രീരേഴിനും പരിവൃഷ്ടമുപാസിക്കേ പാമോജനാം 13

പുർവ്വഭാരതാ പുർവ്വഭാഗത്തുള്ള (കിഴക്കുഭാഗത്തുള്ള)
ഭാരതത്തിലൂടെ വാതിലിലും, കിഴക്കേകൊട്ടവാതിലിൽക്കൂടെ. ഭ്രാന്ത്
പെട്ടെന്ന്. പുരമതിനകം പുക്കു = പുരത്തിൽ പ്രവേശിച്ച്. പുരിച്ച
നിറഞ്ഞ. ഭക്ത്യാ ഭക്തിയോടുകൂടി. പാരേവാഗ്രഹത്തിനം
വാക്കുകൾക്ക് അവിഷയമായി വർത്തിക്കുന്ന, അവാച്ചുമായ. ഉദയിജായി
ഷ്ഠർത്തോരഃസ്ഥലം ഉദയിജയാൽ അധിഷ്ഠിതമായ ഉരസ്ഥലത്തോടു
കൂടിയ. ഉദയിജ = സമുദ്രത്തിൽ ജനിച്ചവർ, മഹാലക്ഷ്മി. അധിഷ്ഠിതം
ആവാസം ചെയ്യപ്പെട്ട്. ഉരഖസ്ഥലം മാറിടം. പാരീരേഴിനും
പതിനാലുലോകത്തിനും. പരിവൃഷ്ടം = അധിപതിയെ. പാമോജനാം
പാമോജം നാഭിയിലുള്ളവനേ. പാമോജം = താമര.

സാരം കോട്ടമതിലിനോടു ചേർന്നുകൊണ്ട് പോയി നേരേ കിഴക്കേ
കോട്ടവാതിലിലും കോട്ടയ്ക്കെത്തു പ്രവേശിച്ച് വാചാമഗ്രാചരനും
മാർഹിട്ടത്തിൽ ലക്ഷ്മീഭഗവതി കൂടികൊള്ളുന്നവനും പതിനാലു
ലോകത്തിനും അധിപതിയുമായ സാക്ഷാൽ ശ്രീ പദ്മനാഭസ്വാമിയെ
വർഖിച്ച ഭക്തിയോടുകൂടി നീ ഉപാസിക്കുക.

കാരാഗാരാകലിത്തസുരനാം ദൈത്യനേ നിഗ്രഹിക്കാൻ
ശോഭാരാകാരാധികാര്യാധ്യാത്മകായ് പാരിലാത്താവതാരം
പാരാവാരാദുരുത്തരവും ഭക്തലോകാനുകമ്പം-
പുരാധാരാധിതപ്രദയമാരാധയാരാനുസ്ഥിംഹം. 14

കാരാഗാരാകലിതസുരനാം കാരാഗാരത്തിൽ ആകലിതമാരായ സുരനാരോടുകൂടിയ. കാരാഗാരം ജയിൽ. ആകലിതമാർ തടവിലാകപ്പെട്ടവർ. സുരനാർ ദേവന്മാർ. ഭദ്രത്യൈ അസുരനെ. നിഗ്രഹിക്കാൻ വധിക്കാൻ. ഷേഖരാകാരധിക്കയറനായ് ഷേഖരാകാരംകൊണ്ട് അധികം ഭയം ജനിപ്പിക്കുന്നവനായ്. ഷേഖരാകാരം ഭീകരസ്വരൂപം. ആത്താവതാരം അവതാരത്തെ സീക്രിപ്റ്റുവൻ. പാരാവാരാഭുരൂതരവും സമുദ്രഗർജ്ജനത്തെക്കാൾ വലിയ അട്ടഹാസത്തോടുകൂടിയ. ക്രതലോകാനുകപ്പാപ്പരാധാരായിൽ ഹൃദയം ക്രതലോകത്തോടുള്ള അനുകസ്വാപ്പുരത്തിന് ആധാരമായ ഹൃദയത്തോടുകൂടിയ. ക്രതലോകം ക്രതജനം. അനുകസ്വാപ്പുരം ദയാപുരം. ആധാരം = ഇൻസിറ്റോ. നൃസിംഹം = നരസിംഹമുർത്തിയെ. ആരാൽ സമീപത്ത്. ആരാധ്യ ആരാധിച്ചാലും.

സാരം ദേവന്മാരെ ജയിലിലാച്ച ഹിരണ്യകൾപുവിനെ കൊല്ലുവാനായി ഉഗ്രരൂപം സീക്രിപ്റ്റ് ഏറ്റവും ഭീകരനായി ഭൂമിയിൽ അവതാരം ചെയ്തവനും സമുദ്രത്തിനെറി ഗർജ്ജനത്തെക്കാൾ ഉറക്കെ ഗർജ്ജിക്കുന്നവനും ക്രതജനങ്ങളോടു സ്നേഹം നിരത്തെ ഹൃദയത്തോടുകൂടിയവനുമായ നരസിംഹമുർത്തിയെ സമീപത്തായി ആരാധിച്ചാലും.

സംസാരാംഭോനിധികരകടന്നീടുവാൻ കാംക്ഷയേറും
പുംസാ രാഗാഡികളകലവിട്ടേപ്പാഴും സേവ്യമാനം
തം സംസാരത്തം നിഗമവചസാം തത്തമസ്യാദിമാനാം

കംസാരാതിം കലയ കലുഷം തീർത്തു കാത്തീടുവാനായ് 15

സംസാരാംഭോനിധി = സംസാരമാകുന്ന സമുദ്രം. കരകടന്നീടുവാൻ മറുകര ചെന്നുപറ്റാൻ. കാംക്ഷ ആഗ്രഹം. പുംസാ പുമാൻ, പുരുഷനാൽ. രാഗാഡികൾ = രാഗം, ദേശം, മോഹം എന്നിവ. സേവ്യമാനം സേവികപ്പെടുന്നവനായ. തത്തമസ്യാദിമാനാം തത്തമസി തുടങ്ങിയവ. തത്തമസി = തത് + ത്രം + അസി = അത് നീ ആകുന്നു (പരമാത്മാവും ജീവാത്മാവും നേനാകുന്നു) നിഗമവചസാം വേദവാക്യങ്ങളുടെ. സാരാർത്തം സുക്ഷമമായ അർത്തം. തം കംസാരാതിം = ആ കംസാരാതിയെ. കംസാരാതി = കംസൻറി ആരാതി. ആരാതി ശത്രു. കലുഷം പാപം. കലയ വദിച്ചാലും.

സാരം സംസാരമാകുന്ന സമുദ്രം കടന്ന് മറുകര പറ്റാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന പുരുഷനാൽ രാഗം, ദേശം, മോഹം മുതലായവ ഉപേക്ഷിച്ച സേവികപ്പെടുന്നവനും തത്തമസി തുടങ്ങിയ വേദവാക്യങ്ങളുടെ

സുക്ഷ്മാർത്ഥവുമായ ശ്രീകൃഷ്ണനെ പാപം ശമിച്ച് രക്ഷിക്കാം നായി നീ വനിക്കുക.

പാലിക്കാനായ് ഭൂവനമവിലം ഭൂതലേ ജാതനായ്
കാലിക്കുട്ടം കലിതകുതുകം കാത്ത കണ്ണനു ഭക്ത്യാ
പീലിക്കോലാനടിമലരിൽ നീ കാഴ്ചയായ് വച്ചിടേണം
മഹലിക്കെട്ടിൽ തിരുകുമതിനെത്തിർച്ചയായ് ഭക്തദാസൻ. 16

ഭൂവനം ലോകം. അവിലം മുഴുവൻ. പാലിക്കാനായ്
രക്ഷിക്കാനായി. ഭൂതലേ ഭൂമിയിൽ. ജാതനായ് അവതരിച്ച്
കലിതകുതുകം കൗതുകത്തോടു കൂടി. കാത്ത രക്ഷിച്ച. കണ്ണന്
ശ്രീകൃഷ്ണന്. ഭക്ത്യാ ഭക്തിയോടുകൂടി. അടിമലരിൽ
പാദാരവിന്നണ്ണളിൽ. പീലിക്കോല് = പീലി. കാഴ്ചയായ് വച്ചിടേണം
കാഴ്ചവയ്ക്കണം. മഹലിക്കെട്ടിൽ ശിരസ്സിൽ. ഭക്തദാസൻ = ഭക്താ
തരുടെ ഭാസൻ.

സാരം: എല്ലാ ലോകവും രക്ഷിക്കുവാനായി ഭൂമിയിൽ അവതാരം
ചെയ്ത് സന്ദേശത്തോടുകൂടി ശോകുലത്തിൽ കാലിക്കണ്ണ കാത്തു
സംരക്ഷിച്ചു പോന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെൻ്റെ പാദാരവിന്നണ്ണളിൽ നീ,
നിന്നെൻ ഒരു പീലി കെത്തിയോടുകൂടി കാഴ്ചയായിവയ്ക്കണം.
ഭക്തദാസനായ അദ്ദേഹം അതിനെ തന്നെ മുടിക്കെട്ടിൽ
തീർച്ചയായും ചുട്ടും.

സപ്താദം നീ തദനു ശൈവമന്ത്രത്തിന്പുറത്തായ്
സപ്തശ്രീയാമനവധി ഗൃഹം കാണുമധ്യാവില്ലുടെ
ഗച്ഛൻ കുപക്രമമംത്തിൽ ചെന്നുകുപ്പും ജനങ്ങൾ-
കമിച്ചയ്ക്കാക്കും വരമരുളുമഞ്ഞർഗ്ഗയേയും നമിക്ക. 17

സപ്താദം = സൈരമായി. തദനു = അതിനുശേഷം. ശൈവമന്ത്രം =
ശൈവാന്നെൻ ക്ഷേത്രം. സപ്തശ്രീയാം. നല്ല വൃത്തിയും ഭംഗിയും ഉള്ള.
അധ്യാർവ്വ = വഴി. ഗച്ഛൻ പോകുന്നവനായി. അരുളും കൊടുക്കും.
നമിക്ക വനിക്കുക.

സാരം: അതിനുശേഷം ശ്രീപദമാനാഭസാമിക്ഷേപത്തിനു പുറത്തായി
വൃത്തിയും ഭംഗിയ അനേകം വീടുകളുള്ള വഴിയില്ലുടെ
സൈരമായിപ്പോയി കുപക്രമമംത്തിൽ ചെന്ന് ആശ്രിതമാർക്ക്
ആഗ്രഹത്തിനുസരിച്ച് വരം നല്കുന്ന ദുർഘാഭവതിയെ നീ
നമസ്കരിക്കുക.

ദേവാരാതിക്ഷപണപണചണയാം ദേവിതൻ സേവ ചെയ്തിട്ടാവാക്കേ നീ പടിവൊടു പടിഞ്ഞാട്ടു കിഞ്ചിൽ ഗമിച്ചാൽ തേവാരത്തെന്നാഭിയകലരുന്നോരു കോയിക്കൽ കാണാ മാവാസം മർപ്പിയയുടെയതാണെന്നു ബോധിച്ചുകൊൾക്ക. 18

ദേവാരാതിക്ഷപണയാം ദേവഞ്ഞാരുടെ അരാതികളുടെ ക്ഷപണ തതിൽ സമർത്തമയായ. അരാതികൾ = ശത്രുക്കൾ. ക്ഷപണം = നാശനം. ആ വാക്കേ = ആവഴിതനേ. കിഞ്ചിൽ = കുറച്ച്. ഗമിച്ചാൽ = പോയാൽ. തേവാരത്തെന്നാഭിയകലരുന്നോരു കോയിക്കൽ തേവാരത്തെന്നു പേരുള്ള കോയിക്കൽ. ആവാസം വാസഗൃഹം ബോധിച്ചുകൊൾക്ക ധരിക്കുക.

സാരം അസുരന്മാരെ നശിപ്പിക്കുന്നവളായ ദുർഘ്യയെ വനിച്ചതിനു ശേഷം അതുവഴി നീ അല്ലോ പടിഞ്ഞാരോട്ടു പോകുന്നതായാൽ തേവാരത്തു കോയിക്കൽ കാണാം. അത് എൻ്റെ പ്രിയതമയുടെ വാസഗൃഹമാണെന്നു ധരിച്ചുകൊള്ളുക.

ചാരത്തോരോവഗമതിലെഴും ചന്ദ്രശാലാന്തരാളേ
ദ്വാരത്തിനേലസമസുഷ്മാധിംബരംകംബുരത്തം
ശുരത്തം പുണ്ണാരു ഹരിയുഗത്തിന്റെ മദ്യത്തിലഖാ
യീര! ത്യം കണ്ണഡിക നരലോകേന്തിരാമന്തിരതേ. 19

പാരതത് = സമീപത്ത്. അതിലെഴും = അതിലുള്ള. ചന്ദ്രശാലാന്തരാളേ = ചന്ദ്രശാലകളുടെ ഇടയിൽ. ദ്വാരം = ഗൈറ്റ്. അസമസുഷ്മാധിംബരം = അസമമാധി സുഷ്മാധിംബരം. അസമം = അതുല്യം. സുഷ്മാധിംബരം സുഷ്മയുള്ള ആധിംബരം. സുഷ്മ കാനി. ആധിംബരം അലക്കാരം. കംബുരത്തം = വിശിഷ്ടമാധി ശംഖമുദ്ര. ശുരത്തം = ശൗര്യം. ഹരിയുഗം = ഇരട്ടസിംഹം. അഖാ = നേരെ. ത്യം = നീ. നരലോകേന്തിരം മന്തിരം ഭുലോകലക്ഷ്മിയായ രാജൺിയുടെ ശുഹം.

സാരം രണ്ടുഭാഗത്തുമുള്ള മട്ടപ്പുംവിന്റെ ഇടയിൽ ഗൈറ്റിനു മുകളിലായി ശുരഭാവത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന സിംഹപ്രതിമകളുടെ നടുകൾ അതുല്യകാന്തിയോടുകൂടിയ ശംഖു മുദ്രാലക്കാരം കണ്ണ, നീ ഭുലോകലക്ഷ്മിയായ രാജൺിയുടെ കൊട്ടാരം മനസ്സിലാക്കുക.

സമൃക്കായത്താൻ നിയതസമയേ തോയസേകം നിമിത്തതം തിമൃതതാകും തടമൊടിശോഭിച്ചിട്ടും പുഷ്പവാട്യാ രമ്പത്തം പുണ്ണവിംബ വലഭിത്തിന്റെ ഹർമ്മയുത്തിനാല്യം നമ്മുഴീയായ് വിലസതി മഹാരാജണിതൻ സ്വയവര്യം 20

സമ്യക്കായ് നന്നായി. നിയതസമയെ നിശ്ചിത സമയത്തിൽ. തോയസേകം വെള്ളം കോരൽ. തിമൃതതാകും = നന്നത്തിരിക്കുന്ന. അഭിശോഭിച്ചിട്ടും പ്രഗ്രാഖിക്കുന്ന. പ്രജ്ഞവാട്യാ ഉദ്യാനത്താൽ. രമ്യതം = മനോഹാരിത. വലഭിത്ത് = ദേവോന്മാർ. ഹർമ്മ്യം = മൺിമാളിക. നമ്പ്യശീ നമിക്കപ്പേടേണ്ട ശീയോടുകൂടിയത്; സൗധവര്യം മഹാസൗധം. വിലസതി വിലസുന്നു.

സാരം യമാസമയം വെള്ളം കോരുക നിമിത്തം നന്നത്തിരിക്കുന്ന തടങ്ങളോടുകൂടി ശോഭിക്കുന്ന ഉദ്യാനത്താൽ മനോഹാരിതകലർന്ന് ദേവോന്മാധ്യമായ വൈജയന്തംപൊല്ലും നമസ്കരിക്കുമാറ് മഹിമാതിരേകതോടുകൂടി അവിടെ മഹാരാജത്തിയുടെ മഹാസൗധം വിലസുന്നു.

മണിച്ചേപ്പന്നത്തിനുമുകളിൽച്ചേർന്നിരിക്കുന്ന നിന്നെ
കൊണ്ടിന്നാനും ശിവിപരിവും! ശീരേം ശീരേം തം
കണ്ടിട്ടാശാരികളതു പകർത്തി പ്രതിഷ്ഠായയാ തേ
പണ്ഡില്ലാതേതാരംകിനിയനേകാലയങ്ങൾക്കു ചേർക്കും 21

ഇന്നാനും തിളങ്ങുന്ന. ശീരേം എഴുശവര്യം നിരന്തരത്. ശീരേം = മനോഹരം. തം = അതിനെ. ശിവിപരിവും = പക്ഷിശ്രേഷ്ഠം!. തേ = നിന്നെൻ. പ്രതിഷ്ഠായയാ പ്രതിമകൊണ്ട്. ആലയങ്ങൾ വീടുകൾ.

സാരം പാതയുചെന്ന് മുകളിൽച്ചേർന്നിരിക്കുന്ന നിന്നെക്കാണ്ടു ശോഭിക്കുന്നതും, ഏഴുശവര്യം തിക്കണ്ടതും മനോഹരവുമായ അതിനെ (ആ സൗധത്തെ) കണ്ടിട്ട്. അല്ലയോ പക്ഷിശ്രേഷ്ഠം! ആശാരിമാർ അതിനെ അനുകരിച്ച് നിന്നെൻ പ്രതിമകൊണ്ട് മുൻപൊരിക്കലുമില്ലാത്ത ഭേദി പല വീടുകൾക്കും വരുത്തും.

വാസാധാസ്മദ്യതി ഹിതമൊപ്പിച്ചു തീർപ്പിച്ചതാമ
പ്രാസാദത്തിൽ ശബ്ദരമ്യകുരശേണിക്കിപ്പും കവാടം
ഭാസാമുച്ചേപ്പുരവിസരണംകൊണ്ടു നിൻ ബർഹഭാര
ശീ സാദ്യശ്യം കലരുമതി സഹനരുചാതുരുധ്യരും. 22

വാസാധ താമസത്തിന്. അസമ്ഭദ്യതി ഏന്നെൻ ദയിത. ദയിത = ഭാര്യ. ഹിതമൊപ്പിച്ച് = ഇഷ്ടാന്തസരണം. തീർപ്പിച്ചതാം = പണികഴിപ്പിച്ചതായ. പ്രാസാദം = മാളിക. ശബ്ദരമ്യകുരശേണിക്കിപ്പും = പലനിറത്തിലുള്ള കണ്ണാടികൾ ഇട്ടിട്ടുള്ള. കവാടം വാതിൽ. അതിസഹനരുചാതുരുധ്യരും = സഹനരുസാരത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠമായ. ഭാസാം = പ്രകാശരശമികളുടെ. ഉച്ചേപ്പുരവിസരണം = അത്യധികമായ പ്രാപ്തി. ബർഹഭാരം ശീസാദ്യശ്യം പീലിക്കുട്ടത്തിന്നെൻ അഴകിനോടുള്ള സാദ്യശ്യം.

സാരം താമസിക്കുവാനായി എൻ്റെ പ്രിയപ്പെട്ട ഭാര്യ ഇഷ്ടകാനുസരണം പണിയിച്ചു ആ മാളികയിലെ അതിസുന്ദരവും പലനിറത്തിലുള്ള കണ്ണാടികൾ ഇടതുമായ വാതിൽ പ്രകാശരശ്മികളുടെ പ്രസരം നിമിത്തം നിന്റെ പീലിക്കെട്ടിനോടു സദ്യശമായിത്തീരും.

പ്രത്യുഗ്രശ്രീ ഭരിതമഹവനീഭർത്രതിന്റെ പത്തന്ത്രത്തിന്-
പ്രത്യുഗ്രഭാഗത്തത്തിരുച്ചിരമായുണ്ടു നീരാഴിയാരാൽ
നിത്യം തന്നീമണിയുടെ തനുസ്പർശഭാഗ്യാതിരേകം-
ലത്യനം തത്സലിലമതിനോടുണ്ടാക്കിക്ക്ലേസുയ

23

പ്രത്യുഗ്രശ്രീഭരിതം പുതിയ പുതിയ ശോഭ നിറങ്ങ. അവനീ ഭർത്രതിന്റെ പത്തനം - അവനീഭർത്രതിയുടെ പത്തനം. അവനീഭർത്രതി = രാജൺ. പത്തനം = പട്ടണം. പ്രത്യുഗ്രഭാഗത്ത് = പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്ത്. ആരാൽ സമീപത്ത്. അതിരുച്ചിരം ഏറ്റവും ഭംഗിയുള്ള. നീരാഴി = കുളം. നിത്യം = എന്നും. തന്നീമണി = സുന്ദരി. തനുസ്പർശഭാഗ്യാതിരേകം തനുസ്പർശത്തിനുള്ള ഭാഗ്യാതിരേകം. തനുസ്പർശം ശരീരസ്പർശം. ഭാഗ്യാതിരേകം വലിയ ഭാഗ്യം. തത്സലിലം അതിലെ വെള്ളം. അദ്യസുയ വലിയ അസുയ.

സാരം രാജത്തിയുടെ ശോഭ നിറങ്ങ മാളികയുടെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്ത് അടക്കത്തായി ഏറ്റവും മനോഹരമായ ഒരു കുളമുണ്ട്. എന്നും ആ സുന്ദരിയുടെ ശരീരസ്പർശത്തിനുള്ള വർദ്ധിച്ച ഭാഗ്യം നിമിത്തം അതിലെ വെള്ളത്തിനോട് എനിക്ക് വളരെ അസുയ തോന്നുന്നുണ്ട്.

അസ്സാലസ്യം മമ കമനിതാൻ നട്ട വാസല്യമോട്
ഹസ്താബംജത്താലരുളുമുപചാരങ്ങളാൽ പുഷ്ടശോഭം
ശസ്ത്രാഭിവ്യാ പരിമളമിളൽ പുഷ്പവല്ലി സമുഹം
വിസ്താരം പുണ്ണാരു തടമതിൽ കാണുമനിഷ്കൃതത്തിൽ

24

അസ്സാലസ്യം = മടികുടാതെ. മമ എൻ്റെ. കമനി = പ്രാണപ്രിയ. വാസല്യത്തോട് സ്നേഹത്തോട്. ഹസ്താബംജത്താൽ താമരപ്പു പോലുള്ള കൈയിനാൽ. അരുളും നല്കുന്ന ഉപചാരങ്ങൾ സേവനങ്ങൾ. പുഷ്ടശോഭം = വർദ്ധിച്ച ശോഭയോടുകൂടിയത്. ശസ്ത്രാഭിവ്യാ പ്രശസ്തമായ കാതി. പരിമളമിളൽ പരിമളത്താടു കുടിയത്. പുഷ്പവല്ലിസമുഹം = പുഷ്പങ്ങളോടുകൂടിയ വള്ളികളുടെ കുട്ടം. നിഷ്കൃടം ഉദ്യാനം

സാരം ഒരു മടിയും കുടാതെ എൻ്റെ പ്രേയസിതന്നെ വാസല്യപുർഖ്യം നട്, സ്വന്തം കൈക്കാണ്ട് ചെയ്യുന്ന പരിചരണത്താൽ ശോഭ

വർദ്ധിച്ചതും കാന്തിയും സൗരഭ്യവും കലർന്ന പുക്കള്ളുള്ളതുമായ പതകൾ ആ ഉദ്യാനത്തിലെ വിസ്താരമുള്ള തടങ്ങളിൽ ധാരാളമായി കാണാം.

25

കയ്യാലെത്തിക്കുതുകമിയല്ലും കുട്ടികൾക്കും പറിക്കാൻ
വയ്യാതല്ലാതുരുത്രഹമലശ്രേണി തുണ്ടിക്കിടക്കും
തയ്യായുള്ളാരനവധി രസാലാളി വിസ്തുരമാക്കി-
ചെയ്യാതേകണ്ഠവിടെയാരുവന്നീയുമില്ലന്തരംഗം.

കുതുകമിയല്ലും കുതുകികളായ. ഉരുതരഹമലശ്രേണി ധാരാളം
ഹമലങ്ങൾ. രസാലാളി തേമാവുകളുടെ കുട്ടം. വിസ്തുരമാക്കി
സന്നോഷഭർത്തമാക്കി അന്തരംഗം മനസ്സ്.

സാരം: കുതുകികളായ കുട്ടികൾക്കുപോല്ലും കൈകൊണ്ടതിപ്പറിക്കാൻ
കഴിയാവുന്ന വിധം ധാരാളം ഹമലങ്ങൾ തുണ്ടിക്കിടക്കുന്ന ഒട്ടേരു
ചെറിയ തേമാവുകൾ അവിടെ ഏതെന്നാരുവന്നീ ഹൃദയത്തെയും
ആനന്ദഭർത്തമാക്കും.

26

മുലത്തിൽത്തെത്താട്ടുപരിവിടപദ്ധ്രേണിയോളം ഹമലത്തിൻ-
ജാലത്തേക്കാണ്ഡതിനിബിധമായ് റംഗിയോടുല്ലാസിക്കും
ബാലത്തും പുണണാരു പനസവുക്ഷ്യാഖവും കാണുമ്പോൾ,-
കാലത്തന്നുസ്ഥലമതിലതിനൊപ്പമുണ്ടാകയില്ല.

മുലം = അടിയറ്റം. ഉപരി = മുകളിൽ. വിടപദ്ധ്രേണിയോളം = ശ്രീവര
ഞ്ഞേണാളം. ഹമലത്തിൻജാലം = ഹമലത്തിന്നീരു കുട്ടം. അതിനിബിധമായ്
= ഇടത്തുറന്ന്. ഉല്ലാസിക്കും = ശ്രോഢിക്കുന്ന. ബാലത്തുംപുണ്ട് = ചെറുതായ.
പനസവുക്ഷ്യാഖം ഫോവുകളുടെ കുട്ടം.

സാരം അടിത്താട്ട് മുകളിൽ ശ്രീവരങ്ങൾവരെ ഇടത്തുറന്നു നിൽക്കുന്ന
ഹമലങ്ങളെക്കാണ്ഡ് ശോഡിക്കുന്ന ചെറിയ ഫോവുകളും
അവിടെക്കാണും. ഇക്കാലത്ത് ഇതിനു തുല്യമായി മറ്റൊരും
ഹമലസമുദി കാണുകയില്ല.

27

ചാരുത്രത്താൽ പുരുതരമദംപുണ്ട് പുമേനിയാൽ ത-
നുരുദ്വന്വത്താട്ടു പൊരുതുവാനാഞ്ഞടക്കത്താത്തംഗം
ആരുഥംസർവ്വഹിരുപവനം തന്നിൽ മേംചാകദംബം
ഭീരുത്രത്താടവിടെ മംഗലവന്നേറ്റവും ജാതജാള്യം

ചാരുത്രം മനോഹാരിത. പുരുതരമദം വലിയ അഹകാരം.
പുമേനിയാൾ പുപോലെയുള്ള ശരീരത്താട്ടു കുടിയവൾ; സുന്നരി.
ഉരുദ്വന്വം = തുടയിണ. പൊരുതുവാൻ = മത്സരിക്കാൻ. ആത്തംഗം

പരാജയമടങ്കുന്നത്. ആരുഖംസത് = ബന്ധനസമമായി. ബഹുരൂപവനം പുന്നോട്ടും. മോചാകദംബം വാഴക്കുട്ടം. ജാതജാള്യം ഇളിഞ്ഞതയോടുകൂടി.

സാരം സന്തം സൗഖ്യരൂപത്വാൽ ഏറ്റവും അഫക്കരിച്ച് പുപോലുള്ള ശരീരത്താടുകൂടിയവളായ എൻറെ പ്രാണനാമയുടെ തുടയിണകളോടു മത്സരിക്കാൻ അതിവേഗം എത്തി പരാജയപ്പെട്ട് വാഴക്കുട്ടം പുറത്തെത്ത തോട്ടത്തിൽ ബന്ധനസമമായി പേടിച്ച് ഇളിഞ്ഞതയോടുകൂടി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു.

സാരാമോദപ്രസവനികരം സഞ്ചരത്സത്സമീരം
ധാരാജ്ഞാദ്യത്തിൽ സുമധുരഹലം കീരിസംരാവരമ്പം
പാരാതീതപ്രതിനവലതാഗാരസൗന്ദര്യമാരാ-
ദാരാമം തേ സുവഭമതിതരാമിന്നിയങ്ങൾക്കു നല്കാം. 28

സാരാമോദപ്രസവനികരം = സാരമായ ആമോദമുള്ള പ്രസവങ്ങളുടെ നികർങ്ങളോടുകൂടിയവ. സാരമായ = നല്ലതായ. ആമോദം = സന്തോഷം (വാസന) പ്രസവം പുഞ്ചം. നികരം കുട്ടം. സഞ്ചരത്സത്സമീരം സഞ്ചരത്തായ സത്സമിരനോടുകൂടിയവ. സഞ്ചരത് = സഞ്ചരിക്കുന്നത്. സത് സമീരൻ = നല്ല കാറ്റ് ധാരാജ്ഞാദ്യത്തിൽ സുമധുരഹലം = ധാരാളമായി ഉണ്ടാകുന്ന നല്ല മധുരഹലങ്ങളോടുകൂടിയ. കീരിസംരാവരമ്പം കീരിങ്ങളുടെ സംരാവങ്കാണ്ട് രമ്യമായ. കീരിങ്ങൾ കിളികൾ. സംരാവം മധുരമായ ശബ്ദം. രമ്യം ഹൃദ്യം. പാരാതീത പ്രതിനവലതാഗാര സൗന്ദര്യം = പാരാതീതവും പ്രതിനവവുമായ ലതാഗാര സൗന്ദര്യത്തോടു കൂടിയ. പാരാതീതം അതിരില്ലാത്ത. പ്രതിനവം ഏറ്റവും പുതിയ. ലതാഗാരസൗന്ദര്യം = ലതാഗാരത്തിന്റെ സൗന്ദര്യം. ലതാഗാരം = ലതാഗൃഹം. ആരാത് = സമീപത്ത്. ആരാമം = ഉദ്യാനം. തേ നിന്നെൻ. അതിതരാം ഏറ്റവും.

സാരം സുരഖിലങ്ങളായ പുക്കൾ, മനമാരുതൻ, ധാരാളം മധുരമുള്ള പഴങ്ങൾ, കിളികളുടെ മധുരമായ ശബ്ദം, അതിരു പുതിയ ലതാഗൃഹത്തിന്റെ ശോഭ എന്നിവയോടുകൂടി സമീപത്തു സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഉദ്യാനം നിന്നെൻ ഇന്നിയങ്ങൾക്ക് ഏറ്റവുമധികം സുവഭത്തെ നല്കും.

സൈരം വാണീടുകിലവിടെ നീ സായമുള്ളുവിൽ നിന്നെൻ-
സാരംഗാക്ഷീമണിരമണി സാ ഷണ്മുഖസ്വാമിതന്നെ
പാരം കെത്യാ പതിചൊടു ജേശ്വരമിക്കും തിരിച്ച-
നേരം നേത്രത്തിനു തവ സബേ! ജനസാഹല്യമുണ്ടാം. 29

സാധം = സന്യുക്തക്. സാരംഗാക്ഷീമൺ മാനിന്റെ കണ്ണുകൾ പോലെയുള്ള കണ്ണുകളോടുകൂടിയവളായ, സുന്ദരീരത്നമായ. രമൺ പ്രിയതമ. ഷണ്മുഖസ്വാമി സുഖേപഹമ്മണ്ണസ്വാമി. ഭക്ത്യും ക്ഷതികൊണ്ട്. ആഗമിക്കും വരും. തവ നിന്റെ. നേത്രത്തിന് കണ്ണിന്. ജനസാഹല്യം പരമമായ ചാരിതാർത്ഥമ്പും.

സാരം സന്യുക്തക് സുഖേപഹമ്മണ്ണസ്വാമിയെ ഏറ്റവും ഭക്തിയോടുകൂടി ജീച്ചശേഷം ഉള്ളിരിൽ നിന്നും സുന്ദരീരത്നമായ എൻ്റെ പ്രിയതമ തിരിച്ചുവരും. നീ അവിടെ സൈരമായി ഇരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, അല്ലെങ്കിൽ, നിന്റെ കണ്ണുകൾക്ക് അപ്പോൾ ജനസാഹല്യം കൈകവരും.

വേഗാലൈത്തും രമമതിലെഴുന്നള്ളിയെൻ പ്രാണനാമാ
സ്വാഗാരത്തിന്നനടയിലിംഞിടുമായന്തരത്തിൽ
നാഗാരാതേ! തിരുവുട്ടർ നദോവീമിയേ വിട്ടു ഭൂമീ-
ഭാഗാധാനസ്ത്രഹയോടുവരും മിന്തൽ പോലൊന്നു കാണാം. 30
സ്വാഗാരം സന്തം വിട്. അന്തരത്തിൽ = സമയത്ത്. നാഗാരാതേ
= നാഗശത്രുവായിട്ടുള്ളവനേ, മയിലേ. തിരുവുട്ടർ = ഭേദംമായ ശരീരം.
നദോവീമി ആകാശം. ഭൂമിഭാഗാധാനസ്ത്രഹ ഭൂമിയിലേക്കു
വരുവാനുള്ള ആഗ്രഹം.

സാരം വളരെ വേഗത്തിൽ ഓടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന രമത്തിൽ കയറി
വന്നുചേരുന്ന എൻ്റെ പ്രാണപ്രൈസി കൊട്ടാരത്തിന്റെ നടയിൽ
ഇംഞ്ഞുന്നതായ സമയത്ത്, അല്ലെങ്കിൽ, അകാശം വിട്ടു
ഭൂമിയിൽ എത്താനുള്ള ആഗ്രഹത്തോടെ വരുന്ന മിന്തൽപ്പിനു
രെന്നപോലെ, ആ സുന്ദരശരീരം ഒരുന്നോക്കു കാണാൻ അവസരം
ബണിക്കും.

സുക്ഷിച്ചംഗംപതി സുരൂചിരസ്താരസാരം
ഭൂക്ഷിംഗംശത്തിനു തിലകമാം പ്രേയസീമസ്തുദീയാം
വീക്ഷിക്കാനപ്പോഴും തുല്യാട്ടുമാനം-
ജാക്ഷിക്കോരോ നിയമമതിനായാശുപോകേണ്ടതുണ്ടാം. 31

സുരൂചിരസ്താരസാരം സുരൂചിരവും സ്ത്രാരവുമായ
സംബന്ധത്തിന്റെ സാരം. സുരൂചിരം = മനോഹരം. സ്ത്രാരം = വർദ്ധിച്ചത്.
അംഗംപതി അംഗംതോറും. ഭൂക്ഷിംഗംശം രാജവംശം. തിലകം
തൊടുകുറി. അസ്മദീയാം = എൻ്റെതായ. പ്രേയസീം = പ്രേയസിയെ.
വീക്ഷിക്കാൻ = കാണാൻ. അപ്പോഴുത് = ആ സമയത്ത്. അംഭോജാക്ഷി
സുന്ദരി. നിയമം നിശ്ചിതമായ പ്രവൃത്തിപരിപാടി.

സാരം എൻ്റെ രാജവംശത്തിന്റെ തൊടുകുറിയായ പ്രേയസിയുടെ
മനോഹരവും വർദ്ധിച്ചതുമായ സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സാരമായ ഓരോ
അംഗവും പ്രത്യേകം സൃഷ്ടിച്ചുനോക്കുന്നതിന് അപ്പോൾ അവസരം
കിട്ടുകയില്ല. കാരണം ആ സുന്ദരികൾ ഓരോ കൃത്യനിർവ്വഹണ
ത്തിനായി വേഗം പോകേണ്ടതായ് വരും.

പള്ളിക്കെട്ടിന്തിനമതുമുതൽ പുള്ളിമാൻ കണ്ണിയെന്നിൽ
കൊള്ളിച്ചീടും കൊടിയ മമതയ്ക്കാത്തു മംഗല്യപുജാം.
ഉള്ളിൽ ശ്രദ്ധാഭരമാടു കഴിച്ചുറുക്കെത്തും പ്രമീളാം
തള്ളിഞ്ഞവിച്ചിട്ടുമ്മ വിനാ ചത്തമനാ പത്തമനാം. 32

പള്ളിക്കെട്ട് = രാജകീയവിവാഹം. ദിനം = ദിവസം. പുള്ളിമാൻകണ്ണി
സുന്ദരി. കൊള്ളിച്ചീടും അർപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന. കൊടിയ വർദ്ധിച്ച്
മമത = എൻ്റെതന്ന ഭാവം. മംഗല്യപുജാം = ശുഭവേദത്തുകമായ പൂജയെ.
ഉള്ളിൽ = മനസ്സിൽ. ശ്രദ്ധാഭരം = തികഞ്ഞത ശ്രദ്ധ. ഭക്ത്യാ = ഭക്തിയോടെ.
പ്രമീളാം ആലസ്യത്തെ. അമ അനന്തരം. ചത്തമനാ വിനാ
വ്യാജത്തോടുകൂടാതെ. പത്തമനാം പത്തമനാഭേന.

സാരം അതിനുശേഷം വിവാഹവിവസം മുതൽ എന്നിൽ അർപ്പിതമായി
രിക്കുന്ന അതിരുകവിഞ്ഞ പ്രേമത്തിന് അനുരൂപമായ തരത്തിൽ
വിശ്വാസത്തോടെ മംഗല്യ പൂജ കഴിച്ച് ആ സുന്ദരി മടയില്ലാതെ
കെത്യതിശയത്തോടുകൂടി കാപട്ടമില്ലാതെ ശ്രീ പത്തമനാഭേന ജീക്കും.

സേവിച്ചംബാമവിലജഗതാം സേവകാണീഷ്കദാത്രീ-
മാവിർക്കെട്ടിത്രിഡുവന പിതാവായ തൽകാന്തനേയും
ഭൂവിഞ്ഞാരാൽ പരിചരിതയായ് ഭുക്തിചെയ്താശു ഭൂയ-
സ്ഥാ വിശസ്തപ്രിയസവികളാടൊട്ടതു സൗധത്തിലെത്തും 33

സേവകാണീഷ്കദാത്രീം സേവകനാർക്ക് അണീഷ്ക്കെത്ത ഭാനം
ചെയ്യുന്ന. സേവകനാർ ആരാധകനാർ. അണീഷ്ക്കം ആഗ്രഹം.
ഭാനം ചെയ്യുക കൊടുക്കുക. അവിലജഗതാം ലോകത്തിന്റെ
മുഴുവൻ. അംബാം = അംബയായ, അമ്മയായ പാർവതിരെയ. ആവിർക്കെട്ടി
കെതിയോടുകൂടി. ത്രിഡുവനപിതാവായ മുന്നു ലോകത്തിനേറിയും
പിതാവായ. തൽകാന്തനേയും ദേവിയുടെ ഭർത്താവിനേയും,
ശിവനേയും ഭൂവിഞ്ഞാരാൽ ശ്രോഹംശാരാൽ. പരിചരിതയായി
പരിചരിക്കപ്പെട്ടവളായി. ഭുക്തിചെയ്ത് കേഷണം കഴിച്ചിട്ട് ഭൂയഃ
വീണ്ടും. സാ അവൾ. വിശസ്തപ്രിയസവികളാടൊട്ടതു
വിശസ്തകളായ പ്രിയതോഴിമാരോടുകൂടി. സൗധത്തിലെത്തും
വീട്ടിലെത്തും.

സാരം ഭക്തനാർക്ക് ആഗ്രഹത്തെ സാധിപ്പിച്ചുകൊടുക്കുന്നവളായ ലോകമാതാവിനേയും, അവിടുന്നതെ ഭർത്താവായ സാക്ഷാൽ പരമശ്രിവന്നേയും ഭക്തിപുർവ്വം ജീച്ചുശ്രേഷ്ഠം ബോഹമണ്ണരാൽ പരിചരിക്കപ്പെട്ടവളായി, ആഹാരവും കഴിച്ച് ആ മഹതി വീണ്ടും വിശ്രമ്പുകളായ പ്രിയതോഴിമാരോടുകൂടി വീട്ടിലെത്തും.

മല്ലേ മല്ലേക്ഷണ മനിയറയ്ക്കുള്ളിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ
ചെല്ലേണം നീ സമവഹിതനായ് സാധവാതായന്നതിൽ
അല്ലേശും തദിവരമതിൽ നിന്നപ്രതീജ്യാതമഗ്രേ
ചൊല്ലേറുന്നക്ഷിതികമലയെക്കാണ്ക ദീപാന്തികത്തിൽ. 34

മല്ലേക്ഷണ മെക്കണ്ണാർ, സുന്ദരി. മനിയറ കുടപ്പുമുൻ. സമവഹിതനായ് വളരെ കരുതലോടുകൂടി. സാധവാതായനം മാളികയുടെ ജനർ. അല്ലേശും = ഇരുട്ടു ബാധിക്കുക. തദിവരമതിൽനിന്ന് ആ ജനർ വാതിൽക്കരെനിന്നുകൊണ്ട്. അപ്രതീജ്യാതം തടസ്സമില്ലാതെ. അഗ്രേ മുൻപിൽ. ചൊല്ലേറുന്ന കേൾവികേട്ട. ക്ഷിതികമല ഭുലോകലക്ഷ്മി.

സാരം ആ സുന്ദരി പതുക്കെ മനിയറയിൽ എത്തികഴിഞ്ഞാൽ നീ വളരെ കരുതലോടുകൂടി ജനർവാതിൽക്കരെ ചെല്ലേണം. ഇരുളംനു അവിടെനിന്ന് യാതൊരു തടസ്സമില്ലാതെ ദീപാന്തികത്തിലിരിക്കുന്ന പ്രശസ്തയായ ആ ഭുലോകലക്ഷ്മിയെ കാണുക.

പെണ്ണില്ലുർവീതലമതിൽ മഹാരാജഞ്ചിയെപ്പോലെയിപ്പോൾ
വിണ്ണിൽപ്പോലും വിപുലഗുണസ്ഥകീർത്തി സമ്പൂർത്തി
യോർത്താൽ
എണ്ണിക്കുടാതെതാരു സുഷമയുള്ളൊരു തന്മ മുർത്തിയാർക്കും
കണ്ണിൽചേർക്കും വഗവര! പരം ഹർഷ പീയുഷവർഷം 35

ഉർവീതലമതിൽ ഭൂമിയിൽ. വിണ്ണിൽ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ. വിപുല ഗുണസ്ഥകീർത്തി. സമ്പൂർത്തി വിപുലമായ ഗുണങ്ങളുടേയും സ്ഥകീർത്തിയുടെയും സമ്പൂർത്തി. വിപുലം വിസ്തൃതം. സ്ഥകീർത്തി = പ്രശസ്തി. സമ്പൂർത്തി = പരിപൂർണ്ണത. എണ്ണിക്കുടാത = വർണ്ണിക്കാൻ കഴിയാതെ. സുഷമ = കാന്തി. തന്മുർത്തി = അവിടുന്നതെ ശരീരം. പരം അതിയായ ഹർഷപീയുഷവർഷം ഹർഷമാകുന്ന പീയുഷംകൊണ്ടുള്ള വർഷം. ഹർഷം സന്തോഷം. പീയുഷം അമൃത്.

സാരം: ഗുണപുഷ്കലപ്പുത്തിനേരിയും സ്ഥകീർത്തിയുടെയും പരിപൂർണ്ണത കണക്കിലെടുക്കുന്നോൾ മഹാരാജഞ്ചിയെപ്പോലെ ഒരു

സ്ത്രീ ഭൂമിയിലും സർഗ്ഗത്തിലും ഇപ്പോൾ ഇല്ലാനുതന്നെ പറയാം.
ആ മഹതിയുടെ അവർദ്ധസുന്ദരമായ ശരീരം അല്ലെങ്കാണ
പക്ഷിപ്പവര, ആരുടേയും കണ്ണിൽ അമിതമായി ആനു
പീയുഷവർഷം പൊഴിക്കും.

ഓജസ്സുർജ്ജസ്വലമുലകിലില്ലേവമന്യാംഗനാനാം;
തേജസ്സുഭാത്തുടലിനിതുപോലാർക്കു സൗന്ദര്യമോർക്കിൽ?
സൗജന്യത്തെപ്പറ്റികിലത്സാധാരണംതന്നെയാണെ,
രാജന്യസ്ത്രീമൺഡിയുടെ ഗുണാഖ്യാനങ്ങളന്യാദ്യശഞ്ചൾ. 36

ഉർജ്ജസ്വലം തീക്ഷ്ണണമായ. ഓജസ്സ് ബലം. ഉലകിൽ
ലോകത്തിൽ. ഏവം = ഇപ്രകാരം അന്യാംഗനാനാം = മറ്റു സ്ത്രീകൾക്ക്.
തേജസ്സ് = കാന്തി. ഉടല് = ശരീരം. രാജന്യസ്ത്രീമൺഡി = രാജവനിതകളിൽ
ശ്രേഷ്ഠന്യായുള്ളവർ. ഗുണാഖ്യാനങ്ങൾ = സർഭുണങ്ങളുടെ കൂട്ടങ്ങൾ.
അന്യാദ്യശഞ്ചൾ അസാധാരണങ്ങൾ.

സാരം: ലോകത്തിൽ മറ്റു സ്ത്രീകൾക്ക് ഇത്തരത്തിലുള്ള ഉർജ്ജ
സ്വല്പമായ ഓജസ്സ് കാണുകയില്ല. ആരുടെ ശരീരത്തിനാണ് ഇതേവിധം
തേജസ്സുറിതായ സൗന്ദര്യമുള്ളത്? സൗജന്യമാണെങ്കിലോ അത്
അസാധാരണമെന്നോ പറയേണ്ടു. ഇങ്ങനെ ആ രാജവനിതാ
രത്നത്തിന്റെ ഗുണങ്ങൾ അന്യാദ്യശഞ്ചളാണ്.

ഹന്താനന്തരാ പരിവ്യുസമഹേശര്യസത്തേപ്പുപാസ്തു-
ഹന്താ ദന്താവളഗതി ദയാധീനചേതാ വിനീതാ
സന്താപാനന്തർമധ്യമുഖമാശിയെക്കറ്റിക്കുംഭിഷ്ടങ്ങളല്ലാം
സന്താനന്താനടിമലർ പണിഞ്ഞീടുവോർക്കേകിടുന്നു. 37

ഹന്ത! ആശ്വര്യം. അനന്താപരിവ്യുസ അനന്തയുടെ പരിവ്യുസ.
അനന്ത = ഭൂമി. പരിവ്യുസ = അധിപ. (രാജത്തിഭയന്നർത്ഥം) മഹേശര്യ
സത്തേപ അപി വലിയ ഏശ്വര്യമുണ്ഡായിരുന്നിട്ടും. അപാസ്താഹന്താ
അപാസ്താമായ അഹന്തയോടുകൂടിയവർ. അപാസ്തും ഉപേക്ഷിച്ചത്.
അഹന്ത അഹകാരം. ദന്താവളഗതി സുന്ദരി (ദന്താവള
(മദയാന)ത്തിന്റെ നടത്തംപോലെയുള്ള നടത്തത്തോടുകൂടിയവർ)
ദയാധീനചേതഃ = ദയയ്ക്ക് അധിനമായ ചേതന്നേപ്പുടുകൂടിയവർ. അധിനം
വശപ്പെട്ടത്. ചേതന്നു് മനസ്സ്. സന്താപാൻ സന്താപങ്ങളെ.
താർമ്മധ്യമൊഴാച്ചി പുന്നേന്നുപോലെ മധ്യരമായ വാക്കോടുകൂടിയവർ.
അഭിഷ്ടങ്ങൾ ആഗ്രഹങ്ങൾ. സന്താനം കല്പവ്യുക്ഷം. അടിമലർ
പണിഞ്ഞീടുവോർ = പാദസേവ ചെയ്യുന്നവർ, ആശിത്തനാർ. ഏകിടുന്നു
= നല്കുന്നു.

സാരം വർദ്ധിച്ച തോതിലുള്ള ഐശ്വര്യമുണ്ടകില്ലോ അഹങ്കാരം അല്ലോ പോലും ഇല്ലാത്തവള്ളും ദയാപൂർണ്ണമായ മനസ്സുടുകൂടിയവള്ളും വളരെ വിനയമുള്ളവള്ളും സുന്ദരിയുമായ രാജഞി തന്നെ ആശയിച്ചു വരുന്നവർക്ക് അവരുടെ സന്നാഹം അകറ്റി ആഗ്രഹങ്ങൾ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു; അവിടുന്ന് കല്പവൃക്ഷം തന്നെ.

ബുർമ്മാർഗ്ഗത്തിൽ കഷണമപി മനോവ്യതിയെത്താതെ നിത്യം ധർമ്മാസക്ത്യാ ധരണിരമധായീടുമെൻ ധർമ്മപത്രി നിർമ്മായം സത്പമനിരതയായ്ത്തനെ വർത്തിച്ചിട്ടുനോശ മർമ്മാവിത്താം വിരഹകദാനം വന്നതെൻ കർമ്മമത്രെ

38

ബുർമ്മാർഗ്ഗം അധാർമ്മികമായ പ്രവ്യതി. കഷണമപി നിമിഷംപോലും. മനോവ്യതി = മനോവ്യാപാരം, ചിന്ത. എത്താതെ = പ്രവേശിക്കാതെ. നിത്യം എന്നും. ധർമ്മാസക്ത്യാ ധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിലുള്ള താത്പര്യംകൊണ്ട് ധരണിരമ = ഭൂലോകലക്ഷ്മി. ധർമ്മപത്രി ധർമ്മപ്രകാരം (അശിസാക്ഷിയായി) വിവാഹം ചെയ്തിട്ടുള്ള ഭാര്യ. നിർമ്മായം കാപട്യമില്ലാതെ, സത്പമനിരത സന്മാർഗ്ഗത്തിൽ ഏറ്റവും താത്പര്യമുള്ളവർ. വർത്തിക്കുക = ജീവിതം നയിക്കുക. മർമ്മാവിത്താം മർമ്മത്തെ ആവേധനം ചെയ്യുന്നതായ. ആവേധനം ചെയ്യുക ഭേദിക്കുക. വിരഹകദാനം വിരഹദ്വാഖ്യം.

സാരം അധാർമ്മികപ്രവ്യതികളിൽ നിമിഷംപോലും മനസ്സു ചെന്നത്താതെ എല്ലായ്പ്പോഴും ധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിൽ മുഴുകിയവളായി ഭൂലോക ലക്ഷ്മിയായ എൻ്റെ ധർമ്മപത്രി നിർവ്വാജം സന്മാർഗ്ഗനിഷ്ഠാന്ത്യോടുകൂടി ജീവിതം നയിക്കവേ മർമ്മദേശകമായ വിരഹദ്വാഖ്യം വന്നുപെട്ടത് എൻ്റെ ദുഷ്കർമ്മ ഫലമായാണ്; സംശയമില്ല.

തണ്ണാർപ്പായ്ക്കശരിഗ്രിരകരൻ തന്റെ സാന്നിഭ്യമില്ലാ-
തുണ്ഡായീടും ദശയൈഞ്ഞ സമാവസ്ഥയാ മദിയോഗേ
വണ്ണാർ പുവേണികൾ പണിയുമെൻ കാന്ത വാഴുന്നതയോ!
കണ്ണാലാരും കരയുമലിയും കല്ലിനൊന്നെത്താരു ഹൃത്തും. 39

തണ്ണാർപ്പായ്ക്കശരിരകരൻ. അശിശിരകരൻ അശിശിരതെ ചെയ്യുന്നവൻ, സുരൂൻ. അശിശിരം തണ്ണുപ്പില്ലാത്ത അവസ്ഥ. സാന്നിഭ്യം സാമീപ്യം. ദശ അവസ്ഥ. സമാവസ്ഥ തുല്യമായ അവസ്ഥ. മദിയോഗേ = ഞാനുമായുള്ള വിയോഗത്തിൽ. വിയോഗം = പേരുപാട്. വണ്ണാർപ്പുവേണി = വണ്ണഭുക്കളപ്പോലെ കരുത്തു മനോഹരമായ

മുടിയുള്ളവർ, സുന്ദരികൾ. പണിയും അടിപണിയുന്ന, പാദങ്ങാസ്യം വഹിക്കുന്നു. ഹൃത്ത് = മനസ്സ്.

സാരം ഞാനുമായുള്ള ഈ വേർപാടിൽ, സുന്ദരിമാർ പാദങ്ങാസ്യം വഹിക്കുന്ന എൻ്റെ പ്രധാനമെ സുരൂൻ്റെ അഭാവത്തിൽ താമരപ്പായ്ക്ക എത്തു പ്രകാരമോ അതുപോലെ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നതു കാണുന്നപക്ഷം ആരും കരണ്ടുപോകും; കല്ലുപോലുള്ള ഹൃദയം പോലും അലിഞ്ഞു പോകും.

ആർത്താ താർത്തേനൻ മൊഴിയർകിലുള്ളിഷ്ടയാം തോഴിയോടൻ വാർത്താമാവർത്തനമൊന്നുയോഗിക്കുമുൻക്കണ്ണംമുലം.

പാർത്താലാരുള്ളൊരു തരുണിയിനിത്തരം ഭർത്തുഭക്താ?

മുർത്താ പുണ്ണുംകരെപരിണമിഃ കേവലം സാ മദീയാ 40

ആർത്താ = ദൃംബിത. താർത്തേനൻമൊഴി = മധുരഭാഷിണി. ഇഷ്ടയാം പ്രിയപ്പെട്ട. തോഴി സവി. വാർത്താം വൃത്താന്തത്തെ. ആവർത്തനമൊട് = വീണഡും വീണഡും. അനുയോഗിക്കും = ചോദിക്കും, ഉത്കണ്ണം = നായകനുമായി കൂടിച്ചേരുന്നതിനുള്ള ആഗ്രഹം. പാർത്താൻ ആലോചിച്ചാൽ. തരുണി സ്കൂളി. ഭർത്തുഭക്താ ഭർത്താവിനോടു കേതിയുള്ളവർ, മുർത്താ രൂപം പുണ്ഡ. പുണ്ണുംകരെപരിണമി പുണ്ണുംകരെത്തിന്റെ പരിണാമം. പുണ്ണുംകരെ = പുണ്ണുസമൂഹം. സാ അവർ. മദീയാ എൻറീത്. കേവലം തന്നെ.

സാരം ദൃംബിതയായ ആ മധുരഭാഷിണി സമീപവർത്തനിനിയായ പ്രിയപ്പെട്ട തോഴിയോട് ഉത്കണ്ണം നിമിത്തം എൻ്റെ വൃത്താന്തം വീണഡും വീണഡും ചോദിക്കും. ഇതേമാത്രം ഭർത്താവിനോടു കേതിയുള്ളജായി മറ്റൊരു സ്കൂളിയാണുള്ളത്? ആ മഹതി എൻ്റെ ഇടലെടുത്ത പുണ്ണുപരിപാകം തന്നെ.

വാണീദൈവീപരമുദിതമായോരു കൗതുഗലത്താൽ
ക്ഷാണീലോകേ സ്വയമവത്തിച്ചേന്നാരാശകയേകും
എണ്ണീശാഖേകഷണ നിപുണമായ് വീണ വായിക്കുമപ്പോൾ
വാണീടും നീയവിടെയമിതാനന്നനിഷ്പന്നനായി 41

വാണീദൈവി സരസ്വതി. സംഗീതത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാനങ്ങേവത. പരമുദിതം പരമായി ഉളിച്ച, വർഖിച്ച. കൗതുഗലം സന്തോഷം. ക്ഷാണീലോകേ = ഭൂമിയിൽ. ആശക എക്കും = സംശയം ജനിപ്പിക്കും. എണ്ണീശാഖേകഷണ എണ്ണീശാഖത്തിന്റെ ഇഷ്ടജ്ഞന്മാരുപോലെ യുള്ള ഇംക്ഷണങ്ങളോടു കൂടിയവർ. എണ്ണീശാഖം മാർക്കുടി. ഇംക്ഷണങ്ങൾ = കല്ലുകൾ. നിപുണമായ് = സാമർത്ഥ്യത്തോടുകൂടി.

അമിതാനന്ദ നിഷ്പന്നനായി = അമിതമായ ആനന്ദങ്ങളാണ് നിഷ്പന്നനായി.
അമിതം = വർദ്ധിച്ചത്. ആനന്ദം = സന്നോഷം. നിഷ്പന്നൻ = സ്ത്രബ്യൻ.

സാരം സന്നോഷഭർത്തയായി സാക്ഷാൻ സംഗീതത്തിന്റെ അധിദേവത
തന്നെ ഭൂലോകത്തിൽ അവത്തിച്ചിരിക്കയാണോ എന്നു സംശയം
ജനിപ്പിക്കുന്ന ആ സുന്ദരി അതിവിഭഗ്യമായി വീണ വായിക്കും.
ആ സമയത്ത് അവിടെ നീ ആനന്ദസ്നബ്യനായി നിന്നുപോകും.

ഭൂനം ചിത്തം ദുരിതഹരമാം നാമപാരായണത്തോ-
ലാനന്ദപ്പിച്ചതിവിദ്യുഷിതാൻ കീർത്തനം തീർത്തനേകം
ഗാനം ചെയ്യുന്നളവിലളവില്ലാത്താരാനന്ദപുരേ
നുനം മജജിച്ചിട്ടുമയി മയുരേനു! കർണ്ണേന്നിയം തേ. 42

അതിവിദ്യുഷിതാൻ അതിവിദ്യുഷിയായ എൻ്റെ പ്രണയിനിതന്നെ.
കീർത്തനം തീർത്ത = കീർത്തനം ഉണ്ടാക്കി. ദുരിതഹരം പാപത്തെ
നശിപ്പിക്കുന്ന. ഭൂനം = ഭൂഃവിതമായ. ചിത്തം മനസ്സ് ആനന്ദപുരേ =
ആനന്ദാതിരേകത്തിൽ. തേ നിന്റെ. കർണ്ണേന്നിയം ചെവി.
മജജിച്ചിട്ടും മുഞ്ഞും. നുനം തീർച്ച

സാരം അതിവിദ്യുഷിയായ എൻ്റെ പ്രണയിനിതന്നെ പല
കീർത്തനങ്ങളും രചിച്ച ഭൂഃവിതമായ മനസ്സിനെ ദുരിതം നശിപ്പിക്കുന്ന
നാമജപത്താൽ ആനന്ദപ്പിച്ചുകൊണ്ട് പാടുന്ന അവസരത്തിൽ
അല്ലയോ മയുരഭ്രഷ്ടം, അതിരു കവിഞ്ഞ ആനന്ദപുരത്തിൽ നിന്റെ
ശ്രവണേന്നിയം മുഞ്ഞുമെന്നുള്ളതു തീർച്ചതന്നെ.

അല്ലോ പാടിശ്രമമാടബലാമുലിരത്നം തുജിച്ചു-
കല്ലം മർപ്പേയസി മനസി മാമോർത്തു നിശ്വസ്യ ദീർഘം
തല്ലം തന്നിൽ പരിചൊടുപവേഴിച്ചു തൽപാണിയാൽ താൻ
ശില്പം കല്പിച്ചെഴുമാരു മാലോക്കു വാഴും 43

ശ്രമം കഷീണം. അബലാമതലിരത്നം = അബലകളുടെ മഹലിയിൽ
അണിയേണ്ടുന്ന രത്നം. അബലകൾ സ്നേഹികൾ. മഹലി ശരസ്സ്.
തുജിച്ചു = ഉപേകഷിച്ചു. ആകല്ലും = അലക്കാരം. മർപ്പേയസി = എൻ്റെ
പ്രാണനാമ. മനസി മനസ്സിൽ. മാം എന്നെന്ന. ദീർഘംനിശ്വസ്യ
ദീർഘമായി നിശ്വസിച്ചിട്ട്. തല്ലം കിടയ്ക്കു. ഉപവേഴിച്ചു ഇരുന്നു.
തൽപാണിയാൽ അവളുടെ കൈകൊണ്ട്. ശില്പം കല്പിച്ചു എഴും
കലാസുന്ദരമായി എഴുതിയിട്ടുള്ള. മാലോവല്ലും എൻ്റെ ചിത്രം.
ആലോക്കു നോക്കിക്കണ്ട്. വാഴും ഇരിക്കും.

സാരം അല്ലന്നെരം പാടിയതിനുശേഷം കഷീണിച്ചു ആ സുന്ദരിരത്നം
അലക്കാരങ്ങളും മറ്റുമുപേകഷിച്ചു എന്നെ മനസ്സിൽ ഓർത്ത

നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ട് കിടക്കയിലിരുന്ന് തന്റെ കൈകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച എൻ്റെ പ്രതിഷ്ഠായ നോക്കികഴിഞ്ഞുകൂടും.

കാര്യം നോക്കേണ്ടതു പലതുമുണ്ടാകക്കൊണ്ടും സ്വഭാവം നേയ്യുന്നു കൊണ്ടും പകലതു പണിപ്പെട്ടു സന്ധിച്ചുകൂടും ദേഹം പോകുന്നതു നിശയിലാണെന്ന് പ്രിയയക്കൻ വിയോഗം സുരൂൻ പോകുന്നതു സുസഹമായീടുമോ പത്തിനിക്ക് 44

സ്വഭാവനേയമര്യം = സ്വഭാവനമിരത. സന്ധിച്ചു കൂടും = ഏതുവിധ മെകിലും കഴിച്ചുകൂടും. എൻവിയോഗം എൻ്റെ വേർപാട്. നിശ രാത്രി. പോകുന്നത് = ഇല്ലാതാക്കുന്നത്. സുസഹം = ആയാസരഹിതമായി സഹിക്കാവുന്നത്. പത്തിനി താമര.

സാരം കൃത്യാന്തരബാഹുല്യമുള്ളതിനാലും സ്വഭാവനമിരത കാരണ മായും പകൽ സമയം ക്ഷേഖിച്ച് ഏതുവിധമെകിലും കഴിച്ചുകൂടും. എന്നോടുള്ള വിരഹം നായികയുടെ ദേഹരുത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നത് രാത്രിയിലാണ്. സുരൂനുമായുള്ള വേർപാട് താമരയ്ക്ക് സഹിക്കാവുന്നതല്ലാണ്ണോ.

പാപംമുലം പരവരതയാ പാർത്തിട്ടുനിജങ്ങന്തെ
സ്വാപം തന്നിൽ കമലമിഴിയാൾ കാണുമെന്നാശയോടെ
താപം പുണ്ടത്യുണകടമതിൽ പള്ളിക്കൊണ്ടീടു, മെന്നാൽ
കോപംകൊണ്ടക്കുടിലവിധി ഹാ! നിദയും നീക്കിവയ്ക്കും 45

പരവരതയാ = പരവരതയാൽ, അസ്വത്രന്തനായി. പാർത്തിട്ടുനിജിന്തുകൂടുന്ന. ഇജങ്ങന്തെ = ഇന്ത്യുള്ളവനെ. സ്വാപം = സ്വപ്നം. കമലമിഴിയാൾ താമരപ്പുപോലെ മനോഹരമായ കണ്ണുകളോടു കൂടിയവർ. താപം ചുട്, വിരഹദൃഢിംബം. തുണകടം പുൽപ്പായ്. പള്ളിക്കൊണ്ടീടും കിടക്കും. കോപം ദേശ്യം. കൂടിലവിധി ദുർദ്ദേശ്യം. നിദ്ര ഉറക്കം.

സാരം പാപത്തിന്റെ ഫലമായി പരാധീനതയിൽ കഴിന്തുകൂടുന്ന എന്ന സ്വപ്നത്തിലെക്കിലും കാണാം എന്നു ആശിച്ച് താപത്തോടുകൂടി പുല്ലായിൽ ആ സുന്ദരിരംഘം ഉറങ്ങാൻ കിടക്കും. എന്നാൽ കൂടിലനായ വിധിയുടെ കോപം ഉറക്കത്തെ വിശ്വരത്തിലാക്കുന്നു. കഷ്ടം !

നിദ്രാസഖവും നിയതി നിരസിച്ചീടവേ നീലവേണി
മുദ്രാഹീനവ്യമയോടു മുഹൂർമ്മുഞ്ഞതി മഞ്ഞമല്ലും
ഭ്രാ സാ മർപ്പിയതമയെഴുന്നേറ്റു ലാത്തും ഗവാക്ഷ-
ക്ഷിദ്രാദ്യർഭ്രേയ തദനു തരുണാർഭേജകർഭേജപാക്ഷി 46

നിദ്രാസൗഖ്യം ഉറകത്തിൽനിന്നും കിട്ടുന്ന സുഖം. നിയതി വിധി. നിർസ്സിച്ചീടവേ തടങ്ങിടവേ. നീലവേണി സുന്ദരി. മുദ്രാഹീനവുമാ = മുദ്രാഹീനമായ വ്യതിയാട്ടം. മുദ്രാഹീനം = അതിരില്ലാത്തത്. വ്യതിയാട്ടം ആഃബം. മുഹൂറി മുഹൂറി പിന്നെയും പിന്നെയും. മഞ്ചം കട്ടിൽ. മുഖത്തി ഉപേക്ഷിക്കുന്നവളായി. സാ ഭ്രാ = ആ സുമംഗലം. മർപ്പിയതമ = എൻറോ പ്രാണേശവർ. ലാത്തും = അഞ്ചൊട്ടുമിഞ്ചൊട്ടും നടക്കും. തരുണാർജ്ജോജകർജ്ജോജപാക്ഷി = തരുണമായ അർജ്ജോജം പോലെയുള്ളതും കർജ്ജോജപണ്ടളുമായ അകഷികളോടുകൂടിയവൾ. തരുണം യാവനയുക്തം; വികസിച്ചത്. അർജ്ജോജം താമര. കർജ്ജോജപണ്ടൾ കാതുവരെ നീണ്ടിരിക്കുന്നവ. അകഷികൾ കണ്ണുകൾ. തദനു അതിനുശേഷം. ഗവാകഷ്ഛിദ്രാദ്യർജ്ജോജ ഗവാകഷ്ഛിദ്രാദ്യർജ്ജോജ അഡ്യർജ്ജത്തിൽ ഗവാകഷ്ഛിദ്രാദ്യർജ്ജോജ ജനലിംഗർ പഴുത്. അഡ്യർജ്ജം = സമീപം.

സാരം: ആർവിധിനിമിത്തം നിദ്രാവിഹീനയായി വരുന്നോൾ അതിരില്ലാത്ത ആഃബങ്ങൊടുകൂടി കട്ടിലിൽ നിന്നും ഇൻഡി, നീലവേണിയോടു കൂടിയവളും സുമംഗലിയും കമലഭളനയനയുമായ എൻറോ പ്രാണപ്രിയ തുറന്നുകിടക്കുന്ന ജനലിംഗർ സമീപത്തുകൂടി മന്മായി നടക്കും.

കോകീവാർത്താ പ്രിയവിരഹിതാ കോമളാംഗീ തദാനീ-
മേകീഭൂതാ സവികളകലച്ചുന്നുനേഞ്ഞുന നേരം
എക്കിട്ടും തേ ധ്യുവമവസരം വാച്ചികം മേ കമിക്കാൻ
കേക്കീസ! താസവിധതയായ് നിന്നു സാ സന്നതാംസാ 47

പ്രിയവിരഹിതാ = പ്രിയനുമായി വേർപ്പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നവൾ. കോകീ ഇവ = ചടകവാകപ്പക്ഷിയെപ്പോലെ. ആർത്താ = ആഃബിത. എക്കിഭൂതാ = എകാകിനിയായിത്തിർന്നവൾ. സാ അവൾ. സന്നതാംസാ സന്നതമായ അംസങ്ങൊടു കൂടിയവൾ. സന്നതം = താണ്ട്. അംസം = തോൾ. കേക്കീസ = അബ്ലയോ മയുര ശ്രേഷ്ഠർ. താർസവിധതയായ് നിന്റെ അടുക്കൽ വന്നവളായി. വാച്ചികം സന്ദേശം. കമിക്കാൻ പറയുവാൻ. തദാനീം അപ്പോൾ. ധ്യുവം തീർച്ചയായും.

സാരം പ്രിയനുമായി വേർപ്പെട്ട ചടകവാകിയെപ്പോലെ ആഃബിതയും തോഴിമാർ അകലെ കിടന്നുറഞ്ഞുകയാൽ എകാകിനിയും ആയ ആ സുന്ദരിരത്നം, അബ്ലയോ മയുരശ്രേഷ്ഠം അപ്പോൾ നിന്റെ അടുക്കൽ വന്നുനിന്ന് എൻറോ സന്ദേശമരിയിക്കുവൊൻ നിനക്കു തീർച്ചയായും അവസരം കിട്ടും.

അനേന്നരും നീ പറക മൃദുവായുള്ള ഷയ്ജ്ജസ്വരത്തിൽ
കുന്നേല്ലും വൻമുലകൾ മനിയാം രാണിയോടിപ്പകാരം
'വന്നേനാരേ! വിരവിനോടർപ്പാട്ടു നിന്നോതുവാനാ
യിനേപ്പ തരൽക്കണവനുരചെയ്തോരു സന്ദേശവാചം'

48

ഷയ്ജ്ജസ്വരം സപ്പുസ്വരത്തിലെ ഒന്നാമത്. ഷട്സ്വമാനങ്ങളുടെ
സഹായത്തോടുകൂടി ഉച്ചരിക്കുന്നതിനാലാണ് ഈ പേര് കിട്ടിയത്.
(നാസിക, കണ്ഠം, മാറിടം, താല്പ, നാവ്, പല്ല് ഈ ആറു സ്വാനങ്ങളിൽ
നിന്നു പുറപ്പെടുന്നത്) കുന്നേല്ലും = കുന്നിനോടു കിടപിടിക്കുന്ന. ആരേ
ബഹുമാന്യയായ സ്റ്റീ. ഏപ്പ ഇവൻ, മയിൽ. തരൽക്കണവൻ
അങ്ങയുടെ ഭർത്താവ്. ഉരചെയ്ത പറഞ്ഞ. സന്ദേശവാചം
സന്ദേശവചനത്തെ.

സാരം ആ സമയത്ത് ആ സുന്ദരിയായ രാജഞ്ചിയോട് മൃദുവായ
ഷയ്ജ്ജസ്വരത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറയുക. ആരേ, ഭവതിയുടെ
ഭർത്താവിനെന്ന സന്ദേശവചനങ്ങൾ പറയുവാൻ വേണ്ടി
അരിപ്പാട്ടുനിന്ന് ഈയുള്ളവൻ വന്നിരിക്കുകയാണ്.

എവം നീതാനമുത്തമധുരം ചൊല്ലുവേ പല്ലവാംഗി
സാ വന്നിട്ടും സകുതുകമടുത്തത്തയും ചിത്രമോടെ
ഭാവം നന്നായ് തെളിയുമളിവേണിക്കു; വേലായുധൻ താ-
നീവണ്ണം മേ ശുമേരുളിയെന്നാർത്തി വിട്ടോർത്തിട്ടും സാ. 49

എവം = ഇപ്രകാരം. അമുത്തമധുരം = അമുത്തത്തപ്പോലെ മധുരമായി.
പല്ലവാംഗി = തളിരുപോലെ മൃദുവായ ശരീരമുള്ളവൾ. സാ = അവർ.
സകുതുകം = സന്തോഷത്തോടെ. ചിത്രമോടെ ആശ്വര്യത്തോടെ.
അളിവേണി = വണ്ണിനെപ്പോലെ കരുതൽ മുടിയുള്ളവൾ. വേലായുധൻ
വേല് ആയുധമായിട്ടുള്ളവൻ, സുഖവഹംഖ്യൻ. മേ എനിക്ക് .

സാരം നീ ഈ വിധം അമുത്തമധുരമായി സംസാരിക്കുന്നോൾ ആ
കൊമളാംഗി സന്തോഷത്തോടും ആശ്വര്യത്തോടും കൂടി നിന്നെന്ന
എറുവും അടുത്തുവരും. സുന്ദരിയായ അവർ വളരെ
പ്രസന്നയുമാകും. 'സുഖവഹംഖ്യസ്വാമിതന്നേന്നയാണ് എനിക്ക് ഈ
നമ്പവരുത്തിയതെ'ന് ആ മഹതി ദുഃഖം അകറ്റി വിചാരിക്കും.

വല്ലീജാനിപ്പിയ! വസുമതീനായികാം വല്ലഭാം മേ
ചൊല്ലിനേണം പുനരപി ഭോനേവമുല്ലാസമോടെ
'വല്ലീപില്ലി! ത്രാവികനവൻ. വാനിടുന്നല്ലൽ പോകി
ത്രാല്ലിലാനുസ്ഥരണമതിനാലിപ്പാഴുല്ലാഖനായ്ത്താൻ'

50

വല്ലിജാനിപ്രിയ വല്ലിജാനിയുടെ സുഹൃത്തെ. വല്ലിജാനി വല്ലിജായയായിട്ടുള്ളവൻ, സുഖവഹംബന്ധന. ജായ ഭാര്യ. വസുമതീ നായികാം = ഭൂദർത്ഥനിയായ. വസുമതി = ഭൂമി. മേ = ഏൻറോ. വല്ലഭാം വല്ലഭയെ, പത്രിയെ. പുനരപി വീണ്ടും. വല്ലിച്ചില്ലി വള്ളിപ്പോലെയുള്ള പുതികക്കൊടിയുള്ളവൻ. തുഡികൻ നിന്റെ കാമുകൻ. തല്ലിലുംനുസൂരണം = നിന്റെ ലീലകളുക്കുറിച്ചുള്ള ഓർമ്മ ഉല്ലാഖനായി രോഗരഹിതനായി.

സാരം വല്ലിവല്ലഭന്റെ സ്നേഹിതാ, രാജഞ്ചിയായ ഏൻറെ ഭാര്യയോട് വീണ്ടും ഇങ്ങനെ സന്ന്വാഷങ്ങോടുകൂടി പറയണം. ‘ഹോ സുന്ദരി വേതിയുടെ ലീലകൾ ഓർമ്മിച്ചുകൊണ്ട് അവിടത്തെ കാമുകൻ ദുഃഖം ഒഴിവാക്കി ഇപ്പോൾ രോഗമില്ലാത്തവനായി കഴിയുന്നു.’

പക്ഷംപോക്കും ഗുഹനുടെ പദം നിത്യമർപ്പിച്ചപാസ്തു-
തക്കംപോലിപ്പതിനു വേതിം പാരമർത്ഥമിച്ചു ദേവം
തക്കംപോലുജ്ജളരു തവ വപുശ്രൂപ്പാശും ത്രഷ്പ്രിയൻ നി-
സ്രൂക്കം പുലക്കിസ്തുവമനുവേഖിക്കുന്ന സകല്പശക്ത്യാ 51

പക്ഷം പാപം. ഗുഹനുടെ സുഖവഹംബന്ധന്റെ. അർച്ചിച്ച് പുജചെയ്ത്. അപാസ്താതകം = ദുഃഖം അകറ്റി. വേതിം വേതിയെ. പാലിപ്പതിനു രക്ഷിപ്പതിന്. അർത്ഥമിച്ചു അപേക്ഷിച്ചു. ദേവം ദേവനോട്. തവ = നിന്റെ, അഞ്ചയുടെ. വപുശ്രൂ = ശരീരം തരംപ്രിയൻ അഞ്ചയുടെ പ്രിയൻ. നിസ്രൂക്കം സംശയംകൂടാതെ. സകല്പശക്ത്യാ സകല്പശക്തികൊണ്ട്. പുലക്കി = ആദ്ദേശിച്ച്.

സാരം ഏന്നും പാപനാശകനായ സുഖവഹംബന്ധസ്വാമിയുടെ പാദങ്ങനും നടത്തി ആ ദേവനോട് വേതിയുടെ സന്താപം അകറ്റി സംരക്ഷിക്കേണമെ എന്നു പ്രാർത്ഥമിച്ചുകൊണ്ട് പ്രിയഭർത്താവ് അവിടുത്തെ തക്കത്തിനു തുല്യമായ ശരീരം എപ്പോഴും ആദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ട് സുവം അനുവേഖിക്കുന്നു.

അച്ഛിന്നാശം നയനസലിംകൊണ്ടപ്പാസ്യനായി-
പ്ലാച്ചിക്കുന്നു കുശലമയി തേ കാമുകൻ കോമളാംഗീ!
അച്ഛിദ്രം നിന്റതിരുവടിയിരിക്കേണമെനോന്നുതാനാ-
ണിച്ചിച്ചിടുന്നിതവനരവിന്മാക്കി! സർവ്വോപരിഷ്ടാൽ 52

അച്ഛിന്നാശം അച്ഛിന്നമായ ഓലത്തോടുകൂടിയ. അച്ഛിന്നം ഇടമുറിയാതെ. ഓലം ഒഴുക്ക്. നയനസലിം കണ്ണുനീറ്. അനപ്പാസ്യനായി = അനപ്പമായ ആസ്യത്തോടുകൂടിയവനായി. അനപ്പം അഴുക്കുപുരണ്ട്. ആസ്യം = മുവം. കോമളാംഗി കോമളമായ

അംഗങ്ങളോടുകൂടിയവർ, സുന്നതി. കുശലം കേഷമം. തെ
അങ്ങയുടെ, നിൻ്റെ. കാമുകൻ ഭർത്താവ്. പുഷ്ടിക്കുന്നു
ചോദിക്കുന്നു. അച്ചിട്ടോ = ദുഃഖമില്ലാതെ, കേഷമത്രതാടെ. നിന്റതിരുവടി
അവിടുന്ന് ഇരിക്കേണമെന്ന് വാഴണം എന്ന്. ഇച്ചിച്ചിട്ടുന്നത്
ആഗഹിക്കുന്നത്. അരവിന്നാക്ഷി താമരപ്പുവിതളുപോലുള്ള
കണ്ണുകളോടു കൂടിയവർ, സുന്നതി. സർവോപരിഷ്കാർ = എല്ലാറിനും
ഉപരിയായി.

സാരം അല്ലയോ സുന്നരാംഗി! ഇടമുറിയാതൊഴുകുന്ന കണ്ണുനീരുകൊണ്ട്
കലുഷമായ മുവത്രേതാടുകൂടി അവിടുതെ കാമുകൻ
കേഷമാനോഷണം നടത്തുന്നു. അവിടുന്ന് കേഷമത്രതാടുകൂടി
കഴിഞ്ഞുകൂടണം എന്നു മാത്രമാണ് ഇന്ത്യയുള്ളവൻ എല്ലാറിനും
ഉപരിയായി കാംക്ഷിക്കുന്നത്.

തിണ്ടാടീടും പതശമിതിനോടെന്നീര കാര്യം രഹസ്യം
മിണ്ഡാനേന്നെന്നീര പതി ബത മുതിർന്നെന്നു സന്ദേഹമെന്തും
ഉണ്ടാകേണ്ടാ, തിരുമനസി, ഞാൻ വിശാവൻനീര പത്രം,
വണ്ടാർവേണി! തവ · ച നിതരാം നമയിൽ പ്രേമമില്ല? 53

തിണ്ടാടീടും = അങ്ങോടുകൂമിണ്ണോടും നടക്കുന്ന. പതശമം = പക്ഷി.
രഹസ്യം കാര്യം = രഹസ്യമായ കാര്യം. പതി = ഭർത്താവ്. മുതിർന്നെന്നു്
= ദൈരുപ്പട്ടവെന്ന്. സന്ദേഹം = സംശയം. തിരുമനസി = തിരുമനസ്സിൽ,
രാജതിയുടെ മനസ്സിൽ. വിശാവൻ സുഖപരമണ്ണുൻ. പത്രം
വാഹനം. വണ്ടാർവേണി = വണ്ടിന്നീര നിംബപോലെ കുറുത്ത
മുടിയുള്ളവർ. തവ = അങ്ങയ്ക്ക്, നിനക്ക്. നിതരാം = ഏറ്റവും. നമ
യിൽ പ്രേമം മയിലിനോടുള്ള വർദ്ധിച്ച ഭക്തി. പ്രേമം ഭക്തി.

സാരം ‘അങ്ങെമിണ്ണും അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു സഖ്യരിക്കുന്ന ഇന
പക്ഷിയോട് എന്ന സംബന്ധിക്കുന്ന രഹസ്യകാര്യങ്ങൾ പറയാൻ
എൻ്റെ ഭർത്താവ് ഒരുവെട്ടതെന്നെന്ന്’ തിരുമനസ്സിൽ ലേശംപോലും
സംശയംവേണ്ട. ഞാൻ ശ്രീ സുഖപരമണ്ണസ്വാമിയുടെ വാഹനമാണ്.
അല്ലയോ സുമുഖി അങ്ങയ്ക്ക് മയിലിനോട് ഏറ്റവും ഉംച്ച
ഭക്തിയുമുണ്ടല്ലോ.

താന്തരി കാന്താവിരഹിതഹനപാപജ്ഞാലയാൽ ഭഹ്യമാന
സ്വാന്തരി പുന്നേന്നുമൊഴി പിഞ്ചകളാൽ പിപ്പതീസാരമഗ്നനി
ശാന്തരി സന്ദേശവുമവഹനായ മന്ത്രവേന താരീയൻ
കാന്തരി ചിന്താതരജ്ഞനരുളിച്ചേയ്തിടുന്നിപ്പകാരം. 54

താന്തൻ ഭൂഖിതൻ, തളർന്നവൻ. കാന്താവിരഹദഹനജാലയാൽ കാന്തയുമായുള്ള വിരഹമാകുന്ന അശനിജ്വാലയാൽ. കാന്ത ഭാര്യ. വിരഹം = വേർപ്പാട്. ഭഹ്യമാനസാന്തൻ = ഭഹ്യമാനമായ സ്വാന്തത്രേതാടുകൂടിയവൻ. ഭഹ്യമാനം = ഭഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. സ്വാന്തം = മനസ്സ്. പുന്തൻമൊഴി = മധുരമൊഴി. വിപ്രതീസാരമഗ്രന്ഥം = വിപ്രതീസാരത്തിൽ മഗ്രന്ഥം. വിപ്രതീസാരം പശ്വാത്രതാപം. മഗ്രന്ഥം മുഞ്ഞിയവൻ. മനുവേന ഞാൻ മുവേന. തരബിയൻ കാന്തൻ = അങ്ങയുടെ ഭർത്താവ്. ചിന്താതരജ്ഞൻ ചണ്വലചിത്രതൻ. അരുളിച്ചേയ്യതിട്ടുന്നു പറയുന്നു.

സാരം ശ്രോകപരവശനും വിരഹാഗ്രനിയിൽ മനസ്സ് ഭഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനും തെറ്റു ചെയ്തതു നിമിത്തം പശ്വാത്രതാപത്തിൽ മൃഥകിയവനും ശാന്തശീലനുമായ വേതിയുടെ ഭർത്താവ്, അവശനും തരജപ്പുദയനുമായി, ഞാൻ മുവേന ഇംഗ്രേസ് സന്ദേശം അറിയിക്കുന്നു.

മംഗല്യാംഗീമണിമകുടമേ! മൽപ്പിയേ! സാന്ദ്രതം നിന്നനാംഗസ്സുർശം മമ സുലമേല്ലൈകിലും നിക്കലേറും സംഗതേതാടൻ മനമതു ലയിക്കുന്നു, ഹാർദ്ഗതിനോർത്താൽ ഡംഗത്തിനല്ലെല്ലകിൽ വിരഹം തുംഗതയ്ക്കേ നിമിത്തം. 55

മംഗല്യാംഗീമണിമകുടം = സുന്ദരിതാം. സാന്ദ്രതം = ഇപ്പോൾ. മമ എനിക്ക്. സംഗം സ്നേഹം, ചേർച്ച. ഹാർദ്ഗം പ്രേമം. ഭംഗം കുറവ്. തുംഗത ഉയർച്ച.

സാരം അല്ലയോ സുന്ദരിതാമേ, എൻ്റെ പ്രാണനാമേ ഇപ്പോൾ നിന്റെ അംഗസ്സുർശം എനിക്കു സുലമേല്ലൈകിലും വർദ്ധിച്ച പ്രേമതോടുകൂടി എൻ്റെ ഹൃദയം നിന്നിൽ ലയിക്കുന്നു. ആലോച്ചിച്ചുനോക്കിയാൽ വിരഹം പ്രേമത്തിന്റെ തളർച്ചയ്ക്കല്ലെ വളർച്ചയ്ക്കാണ് കാരണമായി ഭവിക്കുക.

എന്നാലും ഞാന്തിവിതതമാധാരിപാമോധി പുരേ നന്നായിപ്പോൾ നജിനന്നയേ! വീണിതാ കേണിട്ടുനോൻ ഇന്നാരോടൻ വ്യസനമറിയിക്കുന്നു ഞാൻ? നിന്നുപാനേ വന്നാലല്ലാതൊരു സുവബ്മനിക്കല്ലെ പൊയ്യുണ്ട് തെല്ലും. 56

എന്നാലും വിരഹം പ്രേമത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുമെന്ന് ആശസ്ത്രിക്കാമെക്കിലും. അതിവിതതം = ഏറ്റവും വിസ്താരമുള്ള. ആധിപാമോധിപുരേ ഭൂഖിമാകുന്ന സമുദ്രത്തിലെ വേലിയേറ്റത്തിൽ. നജിനന്നയേ താമരപ്പുവിതശ്രപോലെ മനോഹരമായ കണ്ണുകളുള്ളവളേ, സുന്ദരി.

കേണിട്ടുനേൻ = ദുഃഖിക്കുന്നു. നിന്നുപാനേ = നിന്മറ്റ് സമീപത്തിൽ. പൊയ്യല്ല കള്ളമല്ല.

സാരം അല്ലയോ സുന്നതി; വിഹഗം പ്രേമത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുമെന്ന് ആശസ്ത്രിക്കാമെന്നിരുന്നാലും അതിവിപുലമായ ദുഃഖസമുദ്രത്തിൽ വിന്ന് ഇതാ ഞാൻ കഷ്ടപ്പെടുന്നു. ഇപ്പോൾ ആരോടാൻ് ഞാൻ എൻ്റെ സങ്കടം അറിയിക്കുക. വെതിയുടെ അടുക്കൽ വന്നാൽ മാത്രമേ എനിക്ക് സുവമുണ്ടാവുകയുള്ളൂ. സത്യം.

കുന്നിച്ചിട്ടും കുളിർമ്മതിരുചാ സുന്നരെ മനിരേ നാ-
മൊന്നിച്ചിന്നീവരഭളഗളഗാഹിനേത്രേ! സുവേന
ചെന്നിട്ടാരോ കളികളിലെഴും കൗതുകത്തോടു വാണ്ണാ-
രനിക്കഷ്ടസ്ഥിതി വരുവതായോർത്തിരുന്നോ തരിസ്യും 57

കുന്നിച്ചിട്ടും വർദ്ധിക്കുന്ന. കുളിർമ്മതിരുചാ കുളിർമ്മതിയുടെ രുക്കിനാൽ. കുളിർമ്മതി ചാന്നൻ. രുക്ക് = ശോഭ. സുന്നരെ മനിരേ സുന്നരമായ മനിരത്തിൽ. ഇന്നിവരഭളഗളഗാഹിനേത്രേ ഇന്നിവരത്തിന്റെ ഭളത്തെ ഗളഗഹണം ചെയ്യുന്ന നേത്രങ്ങളോടു കൂടിയവളേ. ഇന്നീവരം - കരിക്കുവള്ളപ്പുവ്. ഭളം = ഇതശ്രീ. ഗളഗഹണം കഴുത്തിനു പിടിക്കൽ. സുവേന = സുവത്തോടെ. കൗതുകം സന്നോഷം. തരിസ്യും അല്ലെങ്കിലും

സാരം അല്ലയോ സുന്നരാംഗി! വെണ്ണനിലാവുകൊണ്ട് മനോഹാരിത വഴിഞ്ഞതാണുകുന്ന മനിരത്തിൽ ഒരുമിച്ച് വളരെ സുവത്തോടെ ഓരോ കളികളിൽ സന്നോഷത്തോടുകൂടി കഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന കാലത്ത് ഇത്തരത്തിലുള്ള കഷ്ടാവസ്ഥകളാക്കെ സംഭവിക്കുമെന്ന് നാം ലേശംപോലും വിചാരിച്ചിരുന്നോ?

ആപനേതവം ബത വരുവതിനായതാക്ഷീമണേ! മൽ-
പ്പാപനേതത്താൻ പ്രബലതരമാം ഹേതുവായോർത്തിട്ടുനേൻ
സംപന്നതയും സുമുഖിയശനത്തെയുമുജ്ജംഡിച്ചു പശ്ചാ-
തതാപനേത ഞാൻ പരമനുഭവിക്കുന്നു തന്മുലമിപ്പോൾ 58

ആയതാക്ഷീമണേ സുന്നരീരത്തുമേ. ഏവം ഇപ്പകാരം. മർപ്പാപനേതത്താൻ = എൻ്റെ പാപനേതത്തനെന്നയാണ്. പ്രബലതരം = ഏറ്റവും ശക്തിയുള്ള. ഹേതു കാരണം. സംപാദം = ഉറക്കം. അശനം കേഷണം. ഉള്ളഡിച്ച് = ഉപേക്ഷിച്ച്. താപനേത ദുഃഖനേത.

സാരം അല്ലയോ സുന്നരീരത്തുമേ ! ഇന്നവിധത്തിലുള്ള ആപനതു വന്നുചേർന്നതിന് എൻ്റെ പാപഗ്രഹകതിയെത്തനെന്നയാണ് ശക്തമായ

കാരണമായി ഞാൻ കരുതുന്നത്. അതുനിമിത്തം ഉണ്ടാവും ഉറകവും കൈവെടിഞ്ഞ് ഞാനിപ്പോൾ പശ്വാത്താപം അനുഭവിക്കുന്നു.

ഗാഡലേപമപ്രശ്നാജ്ഞകരുണം രൂഷവാസല്പുമെന്നോ-
ടുഡനേമമസുടബഹുമതിൽ സദാ വാണിടുന്നോൾ
മുഖത്താൽ പല പിഴകൾ ഞാൻ ചെയ്തുപോയുള്ളതെല്ലാം
പ്രാശസ്നീകൾക്കണിതിലെക്കും! നീ പൊറുത്തിടവേണം. 59

ഗാഡലേപമപ്രശ്നാജ്ഞകരുണം = ഗാഡമായ പ്രേമത്തോടും പ്രശ്നാജ്ഞമായ കരുണയോടുകൂടി. ഗാഡം = ശക്തിയായ. പ്രശ്നാജ്ഞം = വർദ്ധിച്ച. രൂഷവാസല്പും രൂഷമായ വാസല്പും. രൂഷം ഉറച്ച. ഉഡനേമമസ്തുടബഹുമതിൽ ഉഡനേമമാവും സുടബുമായ ബഹുമതിയോടുകൂടി. ഉഡനേമമാവ് = നല്ല ഉറപ്പുള്ളത്. സദാ = എല്ലായ്പ്പോഴും. പ്രാശസ്നീകൾക്കണിതിലെക്കും = പ്രാശവനിതകൾക്ക് തൊടുകുറിയായ.

സാരം എന്നോട് ഗാഡമായ പ്രേമം, അതിയായ കരുണ, ഉറച്ച വാസല്പും, സ്ഥിരവും വ്യക്തവുമായ ബഹുമാനം എന്നിവയോടുകൂടി വേതി സദാ വർത്തിക്കുന്നോൾ ഞാൻ അറിവില്ലായമയാൽ ചെയ്തുപോയ തെറ്റുകളെല്ലാം അല്ലയോ പ്രാശവനിതാതിലെക്കും വേതി ക്ഷമിക്കുമാറാകണം.

നിഷ്കാരുണ്യം നരപരിവൃഷൻ തന്നി തേ സന്നിധ്യർമ്മം
നിഷ്കാസിച്ചിടതികർമ്മായച്ചയ്ത നിർബ്ബന്ധമെല്ലാം
നിഷ്കാലുപ്പേജ്യ ധൂതിരേയാടു തട്ടേതാരു നിന്നോടു തുല്യം
നിഷ്കാപട്ടം പതിഹിതകരീ നാരിയിപ്പാരില്ലേണോ? 60

തന്നി = സുന്നരി, അബല. നരപരിവൃഷൻ = നരാന്നരുടെ അധിപൻ, രാജാവ്. തേ = നിന്നോട്. സന്നിധ്യം = സന്നിധിയിൽനിന്ന്. മാം = എന്ന നിഷ്കാരുണ്യം അല്ലാംപോല്ലും ദയയില്ലാതെ. നിഷ്കാസിച്ചിട്ട് നിഷ്കാസനം ചെയ്തിട്ട്, അകലത്താക്കിയിട്ട്. നിഷ്കാലുപ്പേജ്യ കാലുപ്പേജ്യം ഇല്ലാത്തവളേ. കാലുപ്പേജ്യം കോപം. ധൂതി ദയര്യം. നിഷ്കാപട്ടം നിഷ്കപെടമായി. പതിഹിതകരീ ഭർത്താവിന്നേൻ ഇഷ്ടം അനുഷ്ഠിക്കുന്നവർ.

സാരം അല്ലയോ തന്നി, മഹാരാജാവ് വേതിയുടെ അടുക്കൽനിന്നും എന്ന ഒരു ദയയുമില്ലാതെ പുറത്താക്കിയശേഷം വേതിയോടു ചെയ്ത നിർബ്ബന്ധങ്ങളെല്ലാം നീരസം കലരാതെ തട്ടേതുനിന്ന് നിന്നോടു സമമായി നിർവ്വാജമായി ഭർത്തുഹിതം അനുഷ്ഠിക്കുന്ന വേരാരു സ്നീ ഇതു ലോകത്തുണ്ടോ?

നാമീവണ്ണം വ്യമയനുവിക്കുന്നതിനിന്നു ദൈവം
വാമീഭൂതം വരതന്നു! വരുത്തിച്ചതാമീ വിയോഗം
മെമേ സീതാപ്രദൃതിസതികൾക്കുള്ള സർക്കൈർത്തിയിപ്പോൾ
ഭൂമിനാമേ തവ സുലഭയായിട്ടുവാൻ ഹേതുവായി 61

വ്യമ = ദുഃഖം. വാമീഭൂതം = പ്രതികുലമായ. ദൈവം = ഭാഗധേയം.
വിയോഗം = വേർപാട്. മെമേസീതാപ്രദൃതിസതികൾ = ദമയന്തി, സീത
മുതലായ ഉത്തമ സ്നേഹികൾ. ഭൂമിനാമേ രാജഞ്ചീ. തവ നിനകൾ.
സുലഭമായിട്ടുവാൻ = ലഭിക്കാൻ. ഹേതുവായി കാരണമായി.

സാരം അല്ലയോ രാജഞ്ചീ നാം ഇവിധമുള്ള വിരഹം അനുവിക്കാ
നായി പ്രതികുലമായ വിധി വരുത്തിവെച്ച ഈ വിയോഗം ദമയന്തി
സീത മുതലായ പതിവ്രതാരത്നങ്ങൾക്കുള്ള സർക്കൈർത്തി ഭവതിക്കു
ലഭിക്കുവാൻ കാരണമായി.

പാതിവ്രത്യം പരമയി! പയ്യാജാക്ഷി, യീ നാട്ടിലേ സ്നേഹി
ജാതിക്കിലില്ലനോരു പഴിചിരാജാജാതമായുള്ളതിപ്പോൾ
നീതിക്കൊക്കും നിജനടപടിച്ചെയ്തിയാൽ നീക്കി നീ താൻ
വ്യാതിക്കേറും മതിമതി! മഹാരാജഞ്ചീ! പാത്രീപീക്കും 62

പയ്യാജാക്ഷി = പയ്യാജം (താമരപ്പുവ്) പോലെയുള്ള കണ്ണുകളോടു
കൂടിയവർ. സുന്ദരി. പരം പാതിവ്രത്യം നിഷ്കർഷയോടെയുള്ള
എക പത്രീവ്രതം. ചിരാജജാതം = വളരെക്കാലമായി ഉണ്ടായത്. വ്യാതി
= പ്രശസ്തി. മതിമതി = ബുദ്ധിമതി. പാത്രീപീക്കും = പാത്രമായിത്തീരും.

സാരം അല്ലയോ ബുദ്ധിശാലിനിയായ മഹാരാജഞ്ചീ, ഈ നാട്ടിലെ
സ്നേഹികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പാതിവ്രത്യം നിയതമല്ലെന്ന് വളരെക്കാലമായി
ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ദുഷ്ക്കൾക്കീർത്തി നീതിക്കു യോജിച്ചതായ നടപടിക്കു
ങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഇല്ലാതാക്കി ഭവതി പ്രശസ്തിക്കു പാത്രമായിത്തീരും.

ഭീത്യാ മുക്കം പരജനിതയാ പാരിടം പാലയന്തീ
നീത്യാ വിക്കോറിയ നിരുപമഗ്രീമതീ ശീമരാണി
പ്രീത്യാ നല്കും ബഹുമതി മഹാലോകരല്ലാം പുകഴ്ത്തും
രീത്യാ സാഖ്യിത്യസദ്യശയശോലാഭവതെത്യ ഭവതെത്യ 63

പരജനിതയാ ശത്രുകളിൽനിന്നുണ്ടായ. ഭീത്യാ ഭീതിക്കൊണ്ട്
മുക്കം = മോചിപ്പിക്കപ്പെട്ട. പാരിടം = ഭൂമി. നീത്യാ = നീതിയോടുകൂടി.
പാലയന്തീ പാലിക്കുന്നവളായ. നിരുപമഗ്രീമതി അസദ്യശമായ
പ്രതാപേശവര്യങ്ങളോടുകൂടിയ. ശീമരാണി വിക്കോറിയാരാജഞ്ചീ.
സാഖ്യിത്യസദ്യശയശോലാഭവതെത്യ സാഖ്യാ എന്ന് അസദ്യശമായ

യശസ്സു ലഭിച്ച. സാഖ്യി ഉത്തമ സ്നേഹി. അസദ്യശം = അതുല്യം. യശസ്സ് കീർത്തി. വൈത്തെയു വൈതികായികൊണ്ട് രീത്യാ രീതിയനുസരിച്ച്

സാരം ശത്രുയേം വിട്ടോഴിൽത്ത്, നീതിയനുസരിച്ച് രാജ്യരണം നടത്തിപ്പോരുന്ന പ്രതാപസന്ധനയായ വിക്രടാറിയാമഹാരാജൻി ഉത്തമധായ വനിത എന്ന് അസദ്യശമായ കീർത്തി ലഭിച്ച വൈതികൾ ലോകരഹ്യം ഫ്ലാഗ്ഗിക്കുമാർ പ്രീതിപുർവ്വം ബഹുമതി നല്കും.

എവം ചിന്തിച്ചുരുവിയമൊരാശാസ്മുണ്ടാക്കിയാലും
ഹോ വഞ്ചിക്ഷ്മാവലർിപുകുപ്പുത്തിനോരുത്തംസമുത്തേതി!
ഹാ വഞ്ചിച്ചിക്കൽമുകിൽ നിരക്കുന്ന കാലം ശുചാസ്യീ-
ഭാവഞ്ചിത്തേ ഭൂഷമരുള്ളിട്ടുന്നുണ്ടു മേ കൊണ്ടത്തേവേണി! 64

എവം = ഇപ്രകാരം. ചിന്തിച്ച് = വിചാരിച്ച്. ആശ്വാസം = സമാധാനം. വഞ്ചിക്ഷ്മാവലർിപുകുപ്പം = വഞ്ചിന്നേൻറെ വംശം. ഉത്തംസമുത്തേതി = ശിരസ്സിലണിയാനുള്ള രത്നമേ. കരിമുകിൽ = കാർമ്മേലം. കരിമുകിൽ നിരക്കുന്നകാലം വർഷക്കാലം. ശുചാസ്യീഭാവം ശുചകൊണ്ടുള്ള അസ്യീഭാവം. ശുച ദൃഢഭം. അസ്യീഭാവം അസ്യത. ചിന്തേ മനസ്സിൽ. ഭൂഷം = ഏറ്റവും.

സാരം അശ്വയോ വഞ്ചിമഹാരാജൻി ഇപ്രകാരമെല്ലാം ചിന്തിച്ച് ഒരു തരത്തിൽ സമാധാനപ്പെട്ടുവെന്നു വരിക്കില്ലും അവിടുത്തക്കുറിച്ചുള്ള ഓർമ്മ നിരന്തരം ഉദ്ഘവിപ്പിക്കുന്ന കാർമ്മേലത്താൽ മുടപ്പെട്ട ഇന്ന വർഷക്കാലം നിഷ്കരുണം എന്നേൻ ഹൃദയത്തിൽ അതീവ ശ്രോകാസ്യത ജനിപ്പിക്കുന്നു.

ഓർത്തീടുനേനുകലിനെയുമക്കേശപാശത്തിനേയും
പാർത്തീടുവോൾ പട്ടതടിതമിക്കാളമോലാളിയേയും
ചേർത്തീടുന്നു രണ്ടാണികകയേച്ചേതസി, സ്നീതയാക്കി-
തതിർത്തീടുന്നു വിരഹരുജ്ജയകഷ്ടക്കീ വുഷ്ടകികാലം 65

ഓർത്തീടുനേൻ = ഓർക്കുന്നു. കേശപാശം = തലമുടി. പാർത്തീടു വോൾ = ആലോച്ചിക്കുവോൾ. പട്ടതടിതം = കടുത്തമിന്നലിനെ. കാള മേലാളി കാളമേലണ്ണള്ളട കൂട്ടം. വുഷ്ടകികാലം മഴക്കാലം. രണ്ടാണിക = വിരഹം കാരണമായുള്ള ഉത്കണ്ണം. ചേതസി = മനസ്സിൽ. സ്നീതി വർഖിച്ചത്. വിരഹരുജ വിരഹവേദന.

സാരം കടുത്ത മിന്നൽപ്പിണാരും കാർമ്മേലനിരയും കാണുന്ന അവസരത്തിൽ ആ ശരീരത്തെയും കേശപാശത്തിനേയും ഞാൻ

ഓർമ്മിക്കുന്നു. ഈ വർഷാകാലം മനസ്സിൽ ഉത്കണ്ഠം ഉണ്ടാക്കി പിരഹരുഃവത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. കഷ്ടം!

ഓമർപ്പിച്ചിച്ചേടിലത് മരുഭോളിതാ വർഷവിന്തു-
സോമസ്തിനാ പുതുമലർ പതുക്കൈ സുട്ടിപ്പിച്ചിട്ടുനോൾ
പ്രേമക്കോധക്ഷുഭിത്വവത്തി ബാഷ്പധാരാവിലാംഗി
ശ്രീമന്മാസിത്സുമുഖിയാകുന്നതോർമ്മിച്ചിട്ടുനോൾ

66

മരുഭോളിതാ മരുത്തിനാൽ ലോളിതയായ. മരുത്ത് വായു. ലോളിത = ചലിപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. വർഷവിന്തുസോമസ്തിനാ = വർഷകാലത്തെ ജലവിന്തുകളുടെ സോമത്തിനാൽ കുന്നാ. സോമം = കുട്ടം. കുന്നാ = നന്യകപ്പെട്ടത്. ഓമർപ്പിച്ചിച്ചേടിലത് = പിച്ചകച്ചേടിയുടെ മനോഹരമായ വളളി. പുതുമലർ പുതിയ പുവ്. സുട്ടിപ്പിക്കുക വിരിയിക്കുക. പ്രേമക്കോധക്ഷുഭിത്വവത്തി = പ്രേമക്കോധംകൊണ്ട് ക്ഷുഭിതയായ വേതി, പ്രേമക്കോധം പ്രണയകലഹം. ക്ഷുഭിത ക്ഷാഢിച്ചവൾ. ബാഷ്പധാരിലാംഗി = ബാഷ്പധാരകൊണ്ട് ആവിലമായ അംഗങ്ങളോടു കുടിയവൾ. ബാഷ്പധാര = കണ്ണുനീറ. ആവിലം = കല്യാഷം. അംഗങ്ങൾ = അവയവങ്ങൾ. ശ്രീമന്മാസിത്സുമുഖി = ശ്രീമത്തായ മനസ്സിതംകൊണ്ട് സുമുഖി. ശ്രീമത്ത് = മനോഹരം. മനസ്സിതം പുഞ്ചിരി. സുമുഖി സുന്ദരി.

സാരം കാറ്റുകൊണ്ട് ഇളകുന്ന പിച്ചകച്ചേടിവളളി ഈ വർഷകാലത്ത് വെള്ളത്തുള്ളികൾ വീണ്ടും നന്നത്ത് പുത്തൻപുക്കളെ വിരിയിക്കുന്നതു കാണുനോൾ പ്രണയകോപംകൊണ്ട് ക്ഷാഢിച്ചവള്ളും ബാഷ്പകല്ലുപയുമായ വേതി പുഞ്ചിരിതുകി സുന്ദരിയാകുന്നത് ഞാൻ ഓർമ്മിക്കുന്നു.

പ്രാണേശിത്രി! പ്രണയമസ്യം! വല്ല ജോലിക്കുമായ് ഞാൻ വാണേനെന്നാലോരു പകലകനാലപുരോപ്യഗാരേ
കേണേറ്റും നീ വലയുമതു ഞാൻ കേൾപ്പതുണ്ടന്തിനാ-
ലാണേ ചേതന്നുതിചകിതമാകുന്നതേനേക്കഷണേ! മേ.

67

പ്രാണേശിത്രി = പ്രാണനാമേ. പ്രണയമസ്യം = പ്രണയം കാരണം ആർദ്ദമായ ഹൃദയമുള്ളവളേ. വാണേനെന്നാൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയാൽ. അഗാരേ അപി = വീടിൽപ്പോലും. അല്ലാരേ = അല്പം അകന്ന്. കേണ് = കരണത്. വലയുമത് = കഷ്ടപ്പെടുന്നത്. ചേതന്നു = മനസ്സ്. അതിചകിതം = അത്യന്തം പതരുന്നത്. മേ എൻ്റെ.

സാരം: പ്രണയമസ്യായായ അല്ലയോ പ്രാണനാമേ ഞാൻ ഏതെങ്കിലും ജോലിക്കായി കൊട്ടാരത്തിൽ തന്നെ അല്പം അകലെ മാറി ഒരു

പക്കലണ്ണാൻ കഴിച്ചുകൂട്ടിയാൽപോല്ലും നീ വിഷമിച്ചു വിലപിക്കുന്നത് ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. വിശ്രേഷിച്ചും അതുകൊണ്ടാണ് അല്ലയോ സുന്ദരി, എൻ്റെ മുദ്രയം വല്ലാതെ പത്രിന്നത്.

ലീലാരണ്യ വിഹഗമുഗയാലോലനായേകദാ ഞാൻ
നീലാപാംഗേ! കമപി നിഹനിച്ചീടിനേൻ നീഡജത്തെ
മാലാർന്നാരാൻ മരുവുമതിനേക്കണ്ണു നീ താം ച നേതും
കാലാഗാരം സപദി കൃപയാ കാതരേ! ചൊല്ലിയില്ലോ? 68

ലീലാരണ്യ കേളിവന്നതിൽ. വിഹഗമുഗയാലോലനായ്
പക്ഷികളെ പേട്ടയാടുന്നതിൽ താത്പര്യമുള്ളവനായി, ഏകദാ
ഒരിക്കൽ. നീലാപാംഗേ കറുത്ത കടക്കണ്ണുള്ളവളേ. കം അപി
നീഡജത്തെ ഏതോ ഒരു അഞ്ചേപക്ഷിയെ. നിഹനിച്ചീടിനേൻ
കൊന്നു. മാലാർന്ന് = ദൃഢവന്നതാടുകൂടി. ആരാൽ = സമീപത്ത്. മരുവും
= ഇരിക്കുന്ന. ഇണ = പെൺപക്ഷി. താം ച = അവഭ്രകൂടി. കാലാഗാരം
കാലപുരി. നേതും = അയയ്ക്കാനായിക്കൊണ്ട്. സപദി പെട്ടന്.
കൃപയാ = ദയയോടുകൂടി.

സാരം: ഒരവസ്രഥതിൽ പക്ഷിപേട്ടയിലുള്ള താത്പര്യം നിമിത്തം
കേളിവന്നതിൽവച്ച് ഞാൻ ഒരാഞ്ചേപക്ഷിയെ വെടിവെച്ചു കൊല്ലുക
യുണ്ടായി. ആ സമയത്ത് ദൃഢവിച്ച് അരികത്തിരുന്ന ഇണപ്പുകഷിയെ
കണ്ണു് അതിനെന്നും ഉടനെ കാലപുരി പ്രാപിപ്പിക്കണമെന്ന് അല്ലയോ
സുന്ദരി കാതരയായ ഭവതി ദയാപുരസ്സും എന്നോടു പറഞ്ഞില്ലോ?

ഈ ലോകത്തിൽ സുവമസുവവും മിശ്രമായത്താനിരിക്കും
മാലോകർക്കും മതിമുഖി! വരാറില്ലയോ മാലനേകം?
ആലോചിച്ചീവിധമവിധവേ! ചിത്തമാശസ്ത്രമാകി
കാലോപേതം കദമ്മതിനിക്കാണികൂടിക്കഷമിക്ക 69

മിശ്രം ഇടകലർന്നത്. മാലോകർ വലിയവർ. മതിമുഖി
ചുന്നനേപ്പാലെയുള്ള മുവന്നതാടുകൂടിയവർ. മാല് = ദൃഢം. അവിധവേ
ഭർത്തുമതി. സുമംഗലി. ചിത്തം മനസ്സ്. ആശസ്ത്രം സമാധാന
പ്ല്ലിട്ട്. കദമ്മം ദൃഢം. കാലോപേതം കാലക്കേടുകൊണ്ടു വന്നു
ചേരുന്നത്. കാണി അല്ലോ.

സാരം അല്ലയോ സുന്ദരി ഈ ലോകത്തിൽ സുവവും ദൃഢവവും
ഇടകലർന്നതുതന്നെയിരിക്കും. മഹാന്മാരായവർക്കും ദൃഢവഞ്ചർ വന്നു
ചേരാറുണ്ടാല്ലോ. അല്ലയോ സുമംഗലി ! ഇതെല്ലാം ആലോചിച്ച്
മനസ്സുമാധാനത്തോടെ കാലക്കേടുകൊണ്ടു വന്നുചേരുന്ന ദൃഢവന്നത്
അല്ലകാലംകൂടി സഹിക്കുക.

യീരതെത്താലുന്നതിശയിൽ പുരുഷന്മാരുമന്ത-
സ്വാരത്താൽ നിന്ന്‌സദ്യശത കലർന്നേരെയിപ്പാരിലില്ല
നേരഭേദം, ഞാൻ നിരുപമഗുണം! നിന്നേൻ ദേഹത്തെയാണ്-
നേരതെതാർക്കുന്നതു ദൃശ്യതരാലംബന്മായംബുജാക്ഷി!

70

യീരതെത്താൽ അന്തിശയിൽ ദേഹത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ
ആരുംതന്നെ ജയിച്ചിട്ടില്ലാത്തവർ. പുരുഷന്മാർ പുരുഷന്മാർ.
അന്തസ്ഥാരം സത്തമഹിമ, മനസ്സുറപ്പ് നിന്ന്‌സദ്യശത നിന്നോടു
തുല്യത. പാരിൽ ഭൂമിയിൽ. നിരുപമഗുണ നിസ്സുല്ലണ്ണായ
ഗുണങ്ങളുള്ളവർ, ദൃശ്യതരാലംബം = ദൃശ്യതരമായ ആലംബം.
ദൃശ്യതരം ഏറ്റവും ശക്തമായ ആലംബം ആശയം.

സാരം ദേഹത്താലിനിയായ അല്ലയോ സുന്ദരി, മനസ്സുറപ്പിന്റെ
കാര്യത്തിൽ നിന്നോടു തുല്യരായി പുരുഷന്മാർപോലും ഇം
ലോകത്തിലെ പേരുണ്ടാവില്ല. അല്ലയോ മറ്റാരാളിൽ കാണാത്ത
ഗുണസമുഹങ്ങളോടു കൂടിയവളേ! ഇം അവസരത്തിൽ നിന്നേൻ
ദേഹത്തെ മാത്രമാണ് ഏറ്റവും ശക്തമായ ആശയമായി ഞാൻ
കരുതുന്നത്; ഇതു സത്യമാണ്.

ലോകത്രാണോദ്യതനവിതരം സേവയാലാവയോ-
രസ്തോകപ്രീതാശയനുദയദർക്കാണോം ശ്രീവിശാഖൻ
കോകവന്വത്തോടു സദ്യശമായ് സന്തപ്പിക്കും നമുകൾ-
ദ്രോകത്തെത്തതീർത്ഥരുളുമുടനേ മംഗളം ഭംഗമന്നേ

71

ലോകത്രാണോദ്യതൻ = ലോകത്രാണത്തിൽ ഉദ്യതൻ = ലോകത്രാണം
ജനങ്ങളെ പർപ്പാലിക്കൽ. ഉദ്യതൻ മുഴുകിയവൻ. അവിരതം
തുടർച്ചയായുള്ള. ആവയോ: നമ്മൾ രണ്ടുപേരുടേയും. അസ്ത്രാക
പ്രീതാശയൻ = അസ്ത്രാകമായ പ്രീതാശയത്തോടുകൂടിയവൻ. അസ്ത്രാകം
വർദ്ധിച്ചത്. പ്രീതാശയം സന്തുഷ്ടമന്നും. ഉദയദർക്കാണൻ
ഉദയദർക്കാണൻ ആപോലൈയുള്ള ആദ്ദേഹാടുകൂടിയവൻ. ഉദയദർക്കാണൻ
= ഉദയസുരുൻ. ആഡ = ശ്രോദ. ശ്രീവിശാഖൻ = സുഖവർമ്മണ്ണസ്വാമി,
വിശാഖം തിരുനാൾ മഹാരാജാവെന്നും. കോകവന്വം = ചക്രവാകമിമുനം.
സദ്യശമായ് തുല്യമായി. സന്തപ്പിക്കും ദൃശ്യിക്കുന്ന. ശ്രോകം =
ദൃശ്യം. ഭംഗം തടസ്സം. ഏന്നേ കുടാതെ.

സാരം ലോകരക്ഷയിൽ മുഴുകിയവനും ഇടവിടാതെയുള്ള ജേനം
കൊണ്ട് നമ്മിൽ ഏറ്റവും സന്നോധ്യമുള്ള മനസ്സുടുകൂടിയ വന്നും
ഉദയസുരുഗനപ്പോലെ ശ്രാംകിക്കുന്നവനുമായ സുഖവർമ്മണ്ണസ്വാമി
(ശ്രീ വിശാഖം തിരുനാൾ മഹാരാജാവെന്നും) ചക്രവാകമിമുന

തെതപ്പോലെ ദുഃഖിക്കുന്ന നമുക്ക് ഇപ്പോൾ സന്താപമെല്ലാം തീർത്തത് തടസ്സമാന്നും കൂടാതെ മംഗളം കൈവരുത്തും.

ഇത്രെവം മദ്ധചനമുരചെയ്താശസിപ്പിച്ചു സാധി

സത്യേ വർത്തിച്ചിട്ടുമബലമാർമ്മളിയാം വല്ലോം മേ

പ്രത്യേകം തത്കുശലവുമറിഞ്ഞത്തിനെയോടു ചൊല്ലി-

ക്കുതേയും നിത്യേ കൃതമുഖം! സമുദ്രപ്പി നീയിപ്പിപോലെ

72

ഇതി ഏവം = ഇപ്രകാരം. മദ്ധചനം = ഏൻറി സന്ദേശം. ഉരചെയ്ത് പറഞ്ഞ്. ആശസിപ്പിച്ചു = സമാധാനിപ്പിച്ചു. സാധിം = സാധിയായ. സത്യേവർത്തിച്ചിട്ടും അബലമാർമ്മളിയാം = സത്യനിഷ്ഠന്റെയും ക്ഷേമിൽ അത്യുത്തമധായ. വല്ലോം = വല്ലേയെ. മേ = ഏൻറി. തൽകുശലം = അവളുടെ ക്ഷേമം. നിത്യേ = നിയതമായ. കൃതേയും = സന്തം കൃത്യത്തിൽ. കൃതമുഖം അല്ലേയോ സമർത്ഥം. സമുദ്രപ്പി = മുഴുകുക.

സാരം സാധിയും സത്യസന്ധയുമായ ഏൻറി പ്രാണനാമയെ ഇന്നവിധം സന്ദേശം അറിയിച്ചു സമാധാനപ്പെടുത്തി ആ മഹതിയുടെ ക്ഷേമം ഓരോന്നും സ്വഷ്ടക്കമായി മനസ്സിലുംകണി തിരികെവന്ന് എന്നോടു പറഞ്ഞത്തിനുശേഷം നിന്റെ ഹിതംപോലെ പതിവായുള്ള കൃത്യങ്ങളിൽ അല്ലേയോ സമർത്ഥമാ നീ മുഴുകിക്കൊള്ളുക.

മുടാതെല്ലാം നിയതി മുറപോൾ ചെയ്തിട്ടുനോശ തടസ്സം തടകാതാവാമവിഹിതരാം ഭവതി നീലകണ്ഠം!

കൊട്ടാരത്തിൽ കൊട്ടിയപദമായോരു സർവ്വാധികാരം

കിട്ടാനുണ്ടാം തരമമ തവ ശ്രീവിശാവപ്രസാദര്ല്ലി

നിയതി പ്രകൃതിശക്തി, ഇശ്വരൻ. മുറപോൾ = വേണ്ടപോലെ. തന്നും തടകാതെ തടസ്സങ്ങൾ ഒന്നുമില്ലാതെ. ആവാം ഞങ്ങൾ രണ്ടുപേര്. ഭവതി = ഭവതികൾ, ഭാര്യാഭർത്താക്കരാർ. അവിഹിതരാം പിഞ്ചുത്തിൽനിന്ന് മോചനം നേടിയവരാകും. കൊട്ടിയപദം ഉന്നതമ്യാനം. തവ നിന്റെ, നിനകൾ, ശ്രീവിശാവപ്രസാദര്ല്ലി സുഖപ്പെമ്മണ്ണ സ്വാമിയുടെ പ്രസാദം നിമിത്തം.

സാരം പ്രകൃതിശക്തി ഒരു തടസ്സവും കൂടാതെ നീതിയനുസരിച്ച് കാര്യങ്ങളെല്ലാം -നിൻവഹിക്കുന്നതോടൊപ്പം ശ്രീ വിശ്രാവൻറി ദയാവായപ്പിനാൽ, ഭാര്യാഭർത്താക്കരാർ ഞങ്ങൾ വീണ്ടും ഒത്തു ചെരും. മാത്രവുമല്ല അല്ലേയോ നീലകണ്ഠം! നിനകൾ സുഖപ്പെമ്മണ്ണ കാരുണ്യംകൊണ്ട് സ്വാമിമന്ത്രിത്തിൽ സകലവിധ അധികാരങ്ങളും മുള്ള സ്ഥാനം ലഭ്യമാവാനുള്ള ഭാഗ്യവും കൈവരും.

സന്ദേശകാവ്യ പ്രസ്ഥാനം

മൺപ്രവാള പ്രസ്ഥാനത്തിൽ ചില സവിശേഷതകൾ മുലം മലയാള പദ്യ സാഹിത്യത്തിൽ ശ്രദ്ധയർഹമായ സ്ഥാനം നേടിയിട്ടുള്ള ഒന്നാണ് സന്ദേശകാവ്യം. ഗ്രന്ഥങ്ങൾ എല്ലാത്തിൽ കുറവും എന്നാൽ ഉള്ളവ ഏറെ മുന്നിൽ നിലക്കുന്നതും ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിലാണ്. കാല്പനികത മുറിനിൽക്കുന്നവയരെ സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾ. സന്ദേശകാവ്യകൃതത്തുകൾ കൂടുതൽ അനുഭവം കുടിയുണ്ടെങ്കിലേ കാവ്യം ഹ്യാത്മാകു. ഉള്ളു നീലിസന്ദേശം, കോകസന്ദേശം, മയുരസന്ദേശം തുടങ്ങി വളരെ കുറച്ചു സന്ദേശകാവ്യങ്ങളേ മലയാളത്തിലുള്ളു. സംസക്ഷതഭാഷയുമായുള്ള സംസർജ്ജത്തിന്റെ ഫലമായാണ് മലയാളത്തിൽ ഈ പ്രസ്ഥാനം രൂപം പൂണ്ടതെന്നു നിസ്സുംശയം പറയാം.

ആഭികവിയായ വാല്മീകിയാണ് സന്ദേശത്തിന്റെ തുടക്കം കുറിച്ച തെന്ന് പറയാം. വാനരരാജാവായ സുഗ്രീവനുമായി ഒരു ഉടന്പടിയി ലേർപ്പുട്ട ശ്രീരാമനും വേണ്ടി സൈതാനേഷണ്ടത്തിനു പുറപ്പുട്ട വാനരമാതിൽ നിന്ന് ഹനുമാനെ പ്രത്യേകം വിജിച്ച് രാമൻ സന്ദേശം നല്കി അയയ്ക്കുന്നുണ്ട്. ഹനുമാനാകട്ട സൈതയെ കണ്ട് ആ സന്ദേശവാക്യം ദേവിയെ ധരിപ്പിക്കുന്നതായും പുരാണത്തിൽ കാണാം. ഇതുവരെ സന്ദേശകാവ്യത്തിന്റെ ബീജം. പിൽക്കാലത്ത് മഹാകവി കാളിഭാസന് മേഘസന്ദേശം രചിക്കാൻ പ്രേരണ നല്കിയത് രാമാധാരത്തിലെ ഈ സന്ദേശകമയായിരിക്കണം.

ഭാരതത്തിന്റെ മറ്റൊരു ഭാഗങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് സന്ദേശകാവ്യങ്ങളും ദു ഉദയത്തിന് കീർത്തി സന്ധാദിച്ചിട്ടുള്ള രാജ്യമാണ് കേരളം. ശുക്രസന്ദേശകർത്താവായ ലക്ഷ്മീഭാസനും സുഖസന്ദേശകർത്താവായ നാരാധാരനും കോകില സന്ദേശകർത്താവായ ഉദ്ഗണ്യശാസ്ത്രികളും ഉള്ളു നീലി സന്ദേശകാരനും എല്ലാം കേരളത്തിന്റെ അഭിമാനഭാജനങ്ങൾ തന്നെ. ദേശചരിത്രമെഴുതുന്നതിൽ അത്ര താത്പര്യമില്ലാതിരുന്ന പഴയ കേരളീയർക്ക് സന്ദേശകാവ്യരചനയിൽ ആഭിമുഖ്യം ഉണ്ടായത് നമ്മും ദോഗ്രമെന്നു പറയാം. ഏറെ വിലപ്പേട്ടതും അജഞ്ചാത്മങ്ങളും നിഗുണങ്ങളുമായ പല ചതിത്ര സത്യങ്ങളും വെളിവാക്കാൻ ഈ സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മതപരമായും ചരിത്രപരമായും വ്യാപകായികമായും സാംസ്കാരികമായും ചില പ്രത്യേക കാലഘട്ടങ്ങളിൽ പ്രാഥാണ്യം വർഹിച്ചിരുന്ന സ്ഥലങ്ങളെപ്പറ്റി സമഗ്ര വിവരങ്ങൾക്കാണ് ഈ കാവ്യങ്ങൾക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

മലയാളത്തിൽ സന്ദേശകാവ്യപ്രസ്ഥാനത്തിൻ്റെ ആരംഭം കുറിച്ചത് ‘ഉള്ളുനീലിസന്ദേശം’മാണെന്നു തോന്ത്രിനു. കേരളസാഹിത്യത്തിൽ അതിനു മഹാനീയമായ ഒരു സ്ഥാനമാണുള്ളത്. ഈ സന്ദേശകാവ്യം എത്ര കാലത്ത് ആർ നിർമ്മിച്ചുവെന്നതിനു വ്യക്തമായ തെളിവുകളില്ല. കൊല്ലുവർഷം 549 ലബണ്യ സന്ദേശകാവ്യത്തിൻ്റെ ഉദ്ഘാടനത്തിൽ മഹാകവി ഉള്ളിൻ്റെ അഭിപ്രായം. എതായാലും മലയാളത്തിൽ മൺിപ്രവാള പ്രസ്ഥാനം വേണ്ട വിധം പരിഷക്കുത്തമാവാതെയും സംസ്കൃത പദാധിക്യമുള്ള കാവ്യങ്ങൾക്കാണ് സംതൃപ്തമായിരുന്ന പതിനൊലം നൂറാണിലാണ് ഉള്ളുനീലി സന്ദേശം ഉണ്ടായതെന്ന കാര്യത്തിൽ അഭിപ്രായവൃത്താസമുണ്ടെന്നു തോന്ത്രിന്റെ.

വിനീട് മലയാളത്തിൽ സന്ദേശകാവ്യം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നത് കേരള വർമ്മ പലിയ കോയിത്തന്നുരാൻറെ മയുരസന്ദേശമാണ്. ഈ കൃതി രചിക്ഷപ്പെട്ടത് 1894-ാമാണ്ഡാണെന്നും 1880-ാമാണ്ഡാണെന്നും ഭിന്നാഭിപ്രായമുണ്ട്. എതായാലും ഉള്ളുനീലിസന്ദേശത്തിനും മയുരസന്ദേശത്തിനും ഭാഷാപരമായി വളരെ വ്യത്യാസമുണ്ട്. എക്കെദേശം അഞ്ചു നൂറാണ്ഡുക്കാണ് മലയാളത്തിലെ പദ്യശാഖ എത്രതേരാളം പുരോഗമിച്ചു എന്നു നിശ്ചയിക്കുന്നതിന് ഈ രണ്ടു കൃതികൾ സഹായകങ്ങളാണ്. കോകസന്ദേശമെന്ന കൃതി ഉള്ളുനീലി സന്ദേശത്തിനു മുൻപ് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടവെന്നാരാഭിപ്രായം ഉള്ളിൽ പുരപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

നായികാനായകരാരുടെ വിരഹവ്യമയാണ് സന്ദേശകാവ്യരചനയ് കു ഹേതുവെന്ന സകലങ്ങളിലാണ് സന്ദേശകാവ്യങ്ങളുടെ തുടക്കം. വിരഹദൃശ്വമനുവേഖിക്കുന്ന നായകൻ വിദേശത്തുള്ള നായികയ്ക്ക് ഒരു സന്ദേശമയ്ക്കാൻ തീരുമാനിക്കുക, സമ്മതനായ ഒരു സന്ദേശവാഹകനെ കണ്ണാനുക, മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശം നല്കുക വഴിയിൽ ചരിത്രപരമായും സാമൂഹികമായും സാംസ്കാരികമായുമുള്ള സ്ഥലങ്ങളെ ഓർമ്മിക്കുക. നായികയുടെ സ്ഥലത്തത്തിച്ചേരുന്നതോടെ പുർവ്വഭാഗം അവസാനിപ്പിക്കുക. ഉത്തരഭാഗത്ത് നായികയുടെ വീട്, പരിസരം, സവിശേഷത, നായികാരുപം, സന്ദേശസമർപ്പണം എന്നിവ പർണ്ണിച്ചുകൊണ്ട് ഫലശൈത്യിയോടെ നായികാനായകരാരുടെ പുനഃസമാഗമ പ്രാർത്ഥനയോടെ അവസാനിപ്പിക്കുക ഇത്തരതെ സന്ദേശകാവ്യങ്ങളുടെ ചെന്നയിൽ കവികൾ പൊതുവെ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള സ്വന്ധനയാം. മലയാളത്തിലെ സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾക്ക് ചരിത്രപ്രാധാന്യം കൈവന്നതിൻ്റെ രഹസ്യം ഇതിൽ നിന്നു വ്യക്തമാണല്ലോ.

സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾ സാമൂഹികമായും എറെ വിലപ്പെട്ട വിവരങ്ങൾ

നല്കുന്നുണ്ട്. സന്ദേശപരമായ വ്യക്തി അമ്പവാ ജീവി സന്ദേശവും വഹിച്ചുകൊണ്ട് ഏതെല്ലാം സ്ഥലങ്ങളിലുംടയാൻ സഞ്ചരിക്കേണ്ടതെന്നു നിർദ്ദേശിക്കുന്ന സന്ദേശാധ്യമാണ് സന്ദേശകാവ്യങ്ങളുടെ പുർഖഭാഗത്തു കാണുന്നത്. ഒരു സവിശേഷ കാലഘട്ടത്തിൽ പൊതു പ്രാധാന്യമുണ്ടോ എന്നുണ്ട്. ഒരു ദേശങ്ങൾ, ദേവാലയങ്ങൾ, കച്ചവട സ്ഥലങ്ങൾ, വഴികൾ, ദേശത്തിലെ പ്രമാണിമാർ എന്നിവയെക്കുറിച്ചുള്ള പല വിവരങ്ങളും നമുകൾ ഈ ഭാഗത്തു നിന്നു മനസ്സിലാക്കാനാവും. ഏതു കാലത്തെ ആചാരങ്ങളെയാണുവ കുറിക്കുന്നതെന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ മാത്രമല്ല സന്ദേശകാവ്യത്തിന്റെ കാലഗണന തീർച്ചയാക്കാൻ കൂടി ഈ പ്രയോജനപ്പെടുന്നു. ഉള്ളൂനീലി സന്ദേശം, ശുകസന്ദേശം മുതലായ കൃതികളിൽ നിന്ന് പലതരം ആളുകളുടെയും വേഷം, ഭാഷ, ആചാരം, നടപടിക്രമം തുടങ്ങിയവയെപ്പറ്റി പല അറിവുകളും നമുക്കു കിട്ടിയിട്ടുണ്ട്. തിരുവന്നപ്പുരം തൊട്ട് കടുത്തുരിത്തിവരയുള്ള വഴി വർണ്ണിക്കുന്ന കുട്ടത്തിൽ ഉള്ളൂനീലിസന്ദേശകാരിൾ ചരിത്രപരമായും സാമൂഹികമായും പ്രാധാന്യമുള്ള ഒട്ടരെ കാര്യങ്ങൾ ആ കാവ്യത്തിലുംകൊള്ളിച്ചിട്ടുണ്ടന് കാണാൻ വിഷമമില്ല. പകേശ, എല്ലാവസ്തുകളും അത്യുക്തിയും പരിവേഷമനിണ്ടിരിക്കുന്നുവെന്നതിനാൽ അവ അതേപടി വിശ്വസിക്കുക പ്രധാനമാണ്.

ഭാഷാപരമായി പല അറിവുകളും നല്കിയിട്ടുള്ള ഉള്ളൂനീലിസന്ദേശം ഒരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ ഒരു സവിശേഷ കാലഘട്ടത്തിൽ തിരുവിതാംകൂറിലെ വ്യത്യസ്തമതകാരും വർധകാരുമായ ജനങ്ങൾ സംസാരിച്ചിരുന്ന വാമാഴി, അന്നു നിലവിലിരുന്ന വരമൊഴി എന്നിവയെക്കുറിച്ച് പല വസ്തുതകളും നമുകൾ കാണിച്ചു തരുന്നുണ്ട്. ദേശവും ശ്രാമവുമായ ഒട്ടരെ പദങ്ങൾ ആ സന്ദേശകാവ്യത്തിൽ കടന്നു കൂടിയിരിക്കുന്നതും ഭാഷാപരമായ വിവരങ്ങളിൽ ചിലതൊക്കെ നല്കാൻ സഹായകമായിട്ടുണ്ട്. സംസക്ഷ്യതരുപത്തിൽ മലയാള പദങ്ങളെ അവതരിപ്പിക്കുന്ന വിലക്ഷണ മണിപ്പവാളരിൽ നിലനിന്നിരുന്ന കാലത്താണ് ആ സന്ദേശകാവ്യത്തിന്റെ ആവിർഭാവമെന്ന് ഉള്ളിക്കത്തക്കവിധം ആകൃതിയിൽ പല സ്ഥലത്തും അത്തരം പ്രയോഗങ്ങൾ സ്ഥാനം പിടിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ വിധം ഭാഷാപരമായും പ്രാഥുവ്യമുള്ള ഒരു പ്രസ്ഥാനമാണ് സന്ദേശകാവ്യങ്ങളുടെ എന്നത് ശ്രദ്ധേയമതെ.

കമാനായികയുടെ ദേശം, വീട്, സങ്കേതസ്ഥലം എന്നിവ വർണ്ണിച്ചുകൊണ്ടും സന്ദേശവാക്യങ്ങളെ വെളിവാക്കിക്കൊണ്ടും ഫലശുത്രിശുഭ്രാഞ്ഞിവിശാസം എന്നിവയെ രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടും എഴുതപ്പെടുന്ന

ഉത്തരലോഗം എല്ലാ സന്ദേശകാവൃത്യങ്ങളിലും മികവാറും കാവ്യഭംഗി വെളിവാക്കുന്നതായാണ് കണ്ടിട്ടുള്ളത്. പൊതുവിൽ പുർവസന്ദേശ മെന്നും ഉത്തരസന്ദേശമെന്നും ഉള്ള വിജേനം ഒരു പ്രത്യേകാടിസ്ഥാനത്തിലുമായിരിക്കില്ലെങ്കിലും ഉത്തരലോഗം പുർവഭാഗത്തെ അപേക്ഷിച്ചു നോക്കുന്നോൾ കലാസുഗ്രഹമായിരിക്കും. ഉള്ളൂനീലിസന്ദേശത്തിൽ ഇക്കാര്യം വളരെ സ്പഷ്ടമായി കാണാം. ആ സന്ദേശകാവൃത്തിൻറെ ചുവടു പിടിച്ച് വിരചിക്കപ്പെട്ട മയുരസന്ദേശത്തിൻറെയും അവസ്ഥ അതിൽ നിന്നൊടും വ്യത്യസ്തമല്ല.

സാമാന്യേന നായികാനായകമാരുടെ വിരഹം മുലമുണ്ടാകുന്ന വിപ്രലംബവസ്ഥയാണ് സന്ദേശകാവൃത്യങ്ങളിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. വായനക്കാരനെ അനുത്താപ പരവരതനാക്കിത്തീർക്കാനുതകുന്ന വികാരത്തിൻറെ അടക്കിയാഴുകൾ ആദ്യവസാനം സന്ദേശകാവൃത്തിലുണ്ടാകും. സന്ദേശവാഹകൻറെ നേർകൾ അംദ്വനേയാണ് വായനക്കാരനായ സഹൃദയൻറെ അനുഭാവം നീഞ്ഞുന്നത്. വിപ്രലാഭവസ്ഥയിൽ നായികാനായകമാരുടെ വിവിധ വികാരങ്ങളെ ഭാവസ്ഥൂർത്തിയോടെ അവതരിപ്പിക്കുക ഹൃദയസ്പർശികളായ പുർവാനുഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള ഓർമ്മകൾ ആലോവനം ചെയ്യുക എന്നിങ്ങനെ രസഭായകമായ പലതും സന്ദേശകാവൃത്തിൽ അതിൻറെ കർത്താവ് ഉൾക്കൊള്ളിക്കും. ശബ്ദം ലക്കാരങ്ങളും അർത്ഥമാലക്കാരങ്ങളും പുതിയ സകലങ്ങളും ലാല്പ വർണ്ണനകളും സന്ദേശകാവൃത്യങ്ങൾക്ക് കലാസുഗ്രഹത നല്കുന്ന ഘടകങ്ങൾ തന്നെയാണ്.

പ്രസ്ഥാനസഹജങ്ങളായ സംഭാവ സവിശേഷതകൾ തികഞ്ഞ ഈ സന്ദേശകാവൃത്യവിഭാഗത്തിൽ അധികം എല്ലാം ഉണ്ടാവാതെയാവുകയും, ഇടക്കാലത്ത് ഈ പ്രസ്ഥാനം നിന്നു പോവുകയും ചെയ്യു. പ്രസ്ഥാനത്തിൻറെ നാശത്തിന് പ്രത്യേക കാരണങ്ങൾ അനേകിച്ചു പോകേണ്ട തില്ല. കുടുതൽ റാമാൻറിന് ചിന്ത കവികളിലുണ്ടായതോടെ, സന്ദേശകാവൃത്തത ആസ്പദിക്കാനും പ്രശംസിക്കാനും സഹൃദയർക്ക് മനസ്സില്ലാതെ വന്നതോടെ മറ്റു രസഭായകങ്ങളായ പ്രസ്ഥാനങ്ങളെ കലാകാരന്മാർ കണ്ണെത്തുകയും അവയുടെ പിന്നാലെ അനുവാചകൾ പോവുകയും ചെയ്യു എന്നു കരുതുന്നതാണ് യുക്തിക്കു ചേർന്നത്.

കേരളവർമ്മ വലിയ കോയിത്തന്മാവുരാൻറെ മയുരസന്ദേശത്തിനു ശേഷം മലയാളത്തിൽ പ്രശസ്തി നേടാൻ കഴിഞ്ഞ സന്ദേശകാവൃത്യങ്ങളാനും തന്നെ ഉണ്ടായതായി അറിയപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ആകൃതിയോട് കൂടി പിടിക്കാൻ സാമ്പ്രദായകയില്ല എന്നു തോന്തിയതാവാം പിന്നീടുള്ള

കവികൾ ആ വഴിക്കു പരിശമിക്കാതിരിക്കാൻ കാരണം. ഉള്ളൂനീലി സന്ദേശം മൺിപ്രവാളത്തിന്റെ പ്രാരംഭഘട്ടത്തെയും മയുരസന്ദേശം മൺിപ്രവാളത്തിന്റെ മനോഹരിത തികഞ്ഞ കാലഘട്ടത്തെയും പ്രതി നിധാനം ചെയ്യുന്നു എന്ന് പായുന്നതിൽ യുക്തിഭാഗമുണ്ടെന്ന് തോന്നുന്നില്ല. ചോ: കേരളവർമ്മ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രത്യേകതകൾ വർദ്ധിച്ച് മയുര സന്ദേശാന്തരിന് ആ പ്രസ്ഥാനത്തിലുള്ള സ്ഥാനം എന്നെന്നു നിർണ്ണയിക്കുക.

മയുകാല മലയാളകവികളായ ആശാൻ, വള്ളത്തോൻ, ഉള്ളൂർ എന്നി വർക്ക് മാർഗരശിയായിത്തീർന്നതും ബഹുമാനിക്കേതെങ്കിൽ പരിവർത്തനങ്ങൾ വരുത്തിയതും ആയ ഒന്നായെ കേരളവർമ്മ പ്രസ്ഥാനം. സത്യ സസ്യമായി പറഞ്ഞാൽ ഇത് മൺിപ്രവാളത്തിന്റെ ഒരു പരിഷക്കുത രൂപം തന്നെയെന്നു കാണാം. ചാവുകാരമാർ സീകരിച്ചുപോന്ന സംസക്കുതത്തിന്റെ അതിപ്രസരമുള്ള മൺിപ്രവാളത്തെ തുടച്ചുവാർത്ത മലയാളപദ്ധതികൾക്കും പ്രയോഗരീതികൾക്കും മുൻതുകം നല്കിക്കൊണ്ട് കാവുസൃഷ്ടി നടത്തുക എന്നതായിരുന്നു ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രത്യേകത. സംസക്കുതപ്രയോഗരീതികളും ആശയിക്കുന്നതിൽ ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന് ഒരെതിർപ്പുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ രൂപദംശിക്ക് കുറച്ചു മുൻതുകം നല്കണമെന്ന പക്ഷക്കാരനായിരുന്നു കേരളവർമ്മത്തിനുരാൻ.

ഇംഗ്ലീഷുലാഖാപരിജ്ഞാനം മലയാളാഖാപണിത്തമാരിൽ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയതിന്റെ ഫലമായി സാഹിത്യത്തിലെ എല്ലാ പ്രസ്ഥാനങ്ങളിലും ഇംഗ്ലീഷു സാഹിത്യ പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെ സവിശേഷതകൾ പ്രത്യേകശപ്പട്ടു തുടങ്ങുകയുണ്ടായി. ഇതിനു നേതൃത്വം നല്കിയതാവെട്ട് കേരളവർമ്മത്തിനുരാനായിരുന്നു. സംസക്കുതത്താട്ടുള്ള ആഭിമുഖ്യത്തിനും പക്ഷപാതത്തിനും ഒരു കുറവും വരുത്താതെ തന്നെ മലയാളാഖാപയ അണിയിച്ചൊരുക്കാൻ അദ്ദേഹം പലർക്കും നേതൃത്വം നല്കി. മഹാകാവ്യം, വണ്യകാവ്യം, നോവൽ, ഉപന്യാസം, വിമർശനം എന്നീ ശാഖകളിലും പുതുമ ദൃശ്യമാവുകയും ചെയ്തു. തന്നുരാൻ പ്രാസപ്രയോഗത്തിൽതന്നെ ഉറച്ചുനിന്നുവെകിലും ഭാവനിബന്ധനയിൽ കാര്യത്തിലും അദ്ദേഹം തികഞ്ഞ നിഷ്കർഷ പുലർത്തിപ്പോന്നു. നല്ലോരു സംസക്കുതപണ്ഡിതനായിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതകളിൽ സംസക്കുത പദബിഹുല്യം സർവസാധാരണമായിരുന്നുവെന്നതു ശരിതന്നെ. എന്നാൽ അതുകൊണ്ട് മലയാള ഭാഷാപദ്ധതികളിലുണ്ടോ ആ പദ്ധതികളുടെ ചെതന്യ ധന്യതയെ നിശ്ചയിക്കണമെന്നോ അദ്ദേഹത്തിനുദ്ദേശ്യംണായിരുന്നില്ല. ഉള്ളൂർ തുടങ്ങിയ

പല മഹാകാരും കോയിത്തവുരാൻറെ കാവൃസർബാഡൈ അംഗീകരിച്ചു. പ്രാസത്തിനുവേണ്ടി കാവൃഗുണങ്ങളെ ഭോഷാധിഷ്ഠിതമാക്കുന്നത് അദ്ദേഹം അശ്വേഷം ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. പ്രാസനിർബ്ബന്ധമുണ്ടായിരുന്ന അദ്ദേഹം അർത്ഥത്തെ ബലികഴിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രാസത്തെ അനുവ ദിച്ചിരുന്നില്ല. രൂപംഗംഗിയില്ലാതെ ഒരു കലയും ആകർഷകമാവില്ലോ; അതിന്റെ കലാപരത തന്നെ രൂപസൗക്യമായുത്തിലും കുടിയാണ് ഉൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. ഭാവസംപുഷ്ടിയില്ലാതെ രൂപഗുണം മാത്രമാ യിരുന്നാൽ അത്തരം കവിത അല്ലായുണ്ടായിരിക്കുമെന്നദ്ദേഹം വിശ സിച്ചു. ഭാവപൂർണ്ണത, വികാരപരത, ആശയപരാശ്രകല്പം, അർത്ഥാനു സരണത്തിനുതകിയ സമുച്ചിത ശബ്ദസന്നിവേശം എന്നിവയോ കൈത്തെന്നയാണ് കേരളവർണ്ണയുടെ കാവൃപരിഷ്കൃതിയിൽ മുന്നിട്ടു നിലകുന്ന ഘടകങ്ങൾ.

മയുരസന്ദേശത്തിൽ മുകളിൽ പറഞ്ഞ സവിശേഷതകളില്ലാം ന്യൂ നതയില്ലാതെ ഇണങ്ങിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നതു കാണാൻ അത്ര വലിയ പാണിയിത്യമൊന്നുമാവശ്യമില്ല. ദിതിയാക്ഷരപ്രാസം എഴുപ്പം പ്രയോ ശിക്കാമെക്കിൽ, അർത്ഥമുറാണത്തിന് വിഷമമുണ്ടാവില്ലെങ്കിൽ, കേൾ വിക്രൂ സുവമുണ്ടാക്കുമെക്കിൽ, വർണ്ണിക്കുന്ന ഭാവത്തിന് സ്വീർത്തി വരുത്താൻ ആ രീതി ഉപകരിക്കുമെക്കിൽ അതു കാവൃത്തിന് എല്ലാ വിധത്തിലും ഭൂഷണം തന്നെയെന്ന് പ്രത്യക്ഷത്തിൽ തെളിയിക്കുന്ന ഒരു കാവൃമത്ര പ്രസ്തുതം.

മയുര സന്ദേശത്തിലെ അംഗിയായ രസം വിപ്ലവംശ്യംഗാരമാണ്. ഈ രസത്തെ പോഷിപ്പിക്കാനല്ലാതെ ശ്രാഷ്ട്രപ്പിക്കാനുതകുന്ന അലങ്കാരനിർബ്ബന്ധമൊന്നും കേരളവർണ്ണ കൈകൈകാണ്ടിക്കില്ല എന്നു കാണാം. അർത്ഥത്തിന് ഒരു കൂണിഷ്ടതയുമില്ല. എന്നാൽ ഭൂഷാർത്ഥപ്രയോ ഗതതിന് അവസരം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യും. വാച്ചുമായ ആശയത്തിലു പരി വ്യംഗ്യനേതയും ധനിയേയും പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന കോമളശബ്ദങ്ങൾ ധാരാളം സന്ദർഭാനുസാരം പ്രയോഗിക്കാനുദ്ദേശിക്കുന്ന കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. വിരഹാർത്ഥനായ നായകൻ സന്ദേശമരനായ മയിലിൻറെ വശം കൊടുത്തയയ്ക്കുന്ന സന്ദേശവാക്യങ്ങളിൽ ഓരോനും വികാരനിർഭരമാ യിട്ടുണ്ട്. വായനക്കാരനിൽ സഹാനുഭൂതി ഉണ്ടത്തിപിടാനും നായകനോട് തിക്കണ്ണ അനുഭാവം പ്രകടിപ്പിക്കാനും യോഗ്യമായ പല പദ്യങ്ങളും തവ്യരാൻ ഇതിൽ അനാധാരം വിരചിച്ചിട്ടുണ്ട്.

‘പ്രാണേശിത്ര ! പ്രണയമസ്യണേ ! വല്ല ജോലിക്കുമായ് ഞാൻ വാണേനെന്നൊലോരു പകലകന്നല്ലഭുരേപ്പുഗാരേ കേണേറും നീ വലയുവതു ഞാൻ കേൾപ്പുതുണ്ടന്തിനോ— ലാണേ ചേത്രപ്പുതിചക്കിതമാകുന്നതേനേക്ഷണേ ! മേ.

എന്ന പദ്യത്തിൽ ദൃശ്യാനുരാഗബന്ധരായ യുവതീയുവാക്കൾക്ക് ഒപ്പ് മഖാധിക്കാനും വന്നാലുണ്ടാകാവുന്ന ഫൈബ്രോസ്റ്റയും തീവ്ര വേദനയേയും വേണ്ടവിധി പ്രകടമാക്കാൻ തന്നുതാനു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആ പദ്യത്തിൽ ഭാവപ്രകാശനത്തിന് കോട്ടം സംഖ്യാചിത്രിക്കില്ലാനു മാത്ര മല്ല അതിലെ ആകർഷകമായ പ്രാസംഗി കവിതയുടെ ആഹാരുശോഭ വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

വിപ്രലംഭ്യുംഗാരത്തെ യോഗ്യമായവിധി വളർത്തിക്കൊണ്ടു പോകാനും വികാരവിവരതെ വാചയിതാക്കളിൽത്തന്നെ ഉദിപ്പിക്കാനും സമർത്ഥമാണവധിയം കേരളവർഷ വലിയ കോയിത്തന്നുതാനു കഴിഞ്ഞു വെന്നതാണ് പരമാർത്ഥമം. ഉത്തരസന്ദേശത്തിലെ ഓരോ പദ്യവും വിപ്രലംഭാവസ്ഥയെ മേൽക്കുമേൽ ധനിപ്പിക്കാൻ ഉതകുന്നവയാണ്. നായികാനായക്കരാരുടെ പ്രേമപ്രകർഷത്തെ പ്രകടമാക്കുവാനും, അവർ പിരിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ അവർക്കുണ്ടാകുന്ന വിരഹദ്വാരം വെന്നും ഭാവാത്മകമായി അവതരിപ്പിക്കാനും വാചയിതാക്കളെ ആ ഭാവങ്ങളിനു വെച്ചിക്കാനും പറിയ പദ്യങ്ങളാണ് ആകർഷകമായ രീതിയിൽ ആലേവനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. •

നായികയുടെ വിരഹാവസ്ഥയെ സംബന്ധിച്ചും, ഗുണപത്രങ്ങൾക്കല്ലെത്തെ പറ്റിയും, സമാർഗ്ഗനിഷ്ഠരെപ്പറ്റിയും മറ്റും നായികാവർണ്ണനയുടെ രൂപത്തിൽ എഴുതപ്പെട്ട പദ്യങ്ങൾ ഉത്തരസന്ദേശത്തിൽ കാണാം.

‘ആർത്തതാ താർത്തേനൻമൊഴിയരികിലുള്ളിഷ്കയാം തോഴിയോടൻ വാർത്താം’ എന്നാരംഭിക്കുന്ന പദ്യം നായകന്നീ പ്രേമപ്രകർഷത്തെയും വിരഹദ്വാരം വേണ്ടവിധി പ്രകടമാക്കുന്നു. വീണ വായനയിൽ മുഴുകിയിരിക്കുന്ന നായികയെപ്പറ്റിയുള്ള നായകന്നീ ഓർമ്മിക്കല്ലും, നായികകീർത്തനാലാപത്തിലൂടെ വിരഹദ്വാരമെന്നും ആത്മാർത്ഥമായി പരിശമിക്കുന്നതിനെപ്പറ്റിയുള്ള സുചനയും വായനക്കാരിൽ ഹൃദയസംവാദമുള്ളവകുന്നവയാണ്. ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ ഭാവാവിഷ്കരണത്തിന് തികഞ്ഞ പ്രാധാന്യം നല്കിക്കൊണ്ടുതന്നെന്നയാണ് ഉത്തരസന്ദേശപദ്യങ്ങളിൽ മിക്കവയും പരിലസിക്കുന്നതെന്നു കാണാം.

പ്രാസംഗിയുടെ കാര്യത്തിൽ ഏതു കാവ്യത്തെയും അതിശയിക്കുക തന്നെ ചെയ്യുന്നുണ്ട് മയുരസന്ദേശം. ഇതിലെ ഓരോ പദ്യവും ദി

തീയാക്ഷരപാസനിബലമാണ്. എന്നാൽ അതോടൊപ്പം അനുപാസം, ആദ്യാക്ഷരപാസം എന്നിവയ്ക്കും ഈ കൃതിയിൽ പ്രാമാബ്ദം നല്കിയതായി കാണാൻ വിഷമമില്ല. ‘പള്ളിക്കുടം പലതുവല്ലതാം’, ‘കീർത്തനം തീർത്തനേകം’, ‘സൗന്ദര്യചാതുരൂപ്യുരൂപ്’ എന്നിങ്ങനെ ഒരേ പദ്യത്തിൽ തന്നെ ശബ്ദങ്ങളുടെ പ്രാസബലമായ സംവിധാനം നിശ്ചയാസം സാധിച്ചിരിക്കുന്നത് ശ്രദ്ധിക്കുക.

വർണ്ണനയുടെ കാര്യത്തിലും മറ്റു കവികളെ അപേക്ഷിച്ച് തന്യുരാൻ പലവിധി പരിഷ്കാരങ്ങളും മയുരസന്ദേശത്തിൽ വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. സാക്ലികമായ അംഗങ്ങളെ സീകരിച്ച് ഭാവനയിലും കൊരുതെതട്ടുത്ത കല്പിതാശയങ്ങൾ സന്നിവേശിപ്പിച്ച് ശബ്ദങ്കോലാഹലത്തോടുകൂടി പല വർണ്ണനകളും കെട്ടിച്ചുമച്ചുണ്ടാക്കുന്ന പല മൺിപ്രവാളകവികളേയും പശ്ചാൽക്കരിച്ചുകൊണ്ടാണ് കേരളവർമ്മ മയുരസന്ദേശത്തിൽ വർണ്ണനകൾ കൈകാര്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നതെന്നു കാണാൻ വിഷമമില്ല. പുർവ്വ വസന്ദേശം മിക്കവാറും വർണ്ണനാപ്രധാനങ്ങൾത്തെന്നും സന്നദ്ധം അനുഡ വഞ്ചർക്കും യാമാർത്തമ്പ്രജ്ഞശ്രക്കും പ്രാമാബ്ദം കല്പിച്ചിരിക്കുന്ന വർണ്ണനകളാണവ. പ്രകൃതിദൃശ്യങ്ങളായാലും സംഭവങ്ങളായാലും വാചയിതാവിൽ യാമാർത്തമ്പ്രജ്ഞശ്രക്കും മാത്രമാണ് വർണ്ണനയക്കെഴുവം സീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്. സന്ദേശഹരിൻ പോകേണ്ട വഴിയിലുള്ള കാഴ്ചകൾ ഓരോന്നും വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു വായിക്കുണ്ടോ അവയിലെലാനും അതിരുത്തോക്കിപരമാണെന്ന് തോന്തുകയില്ല. തിരുവനന്തപുരം പട്ടണത്തിൻ്റെ അക്കാലത്തെ ഗാംഡീര്യവും നായികയുടെ മാളികയും അതിലെ ശില്പസംവിധാനങ്ങളും എല്ലാത്തന്നെ സ്വാഭാവികതയിൽക്കൂടിയിരിക്കുന്നുവെന്നതിനാലാണ് ആ വർണ്ണനകൾ ഇന്നും സൗഖ്യങ്ങളായി നിലകൊള്ളുന്നത്.

മലയാളത്തിലെ സന്ദേശകാവ്യപ്രസ്ഥാനത്തിൻ്റെ നടുനായകമായി പരിലസിക്കുന്ന ഒരേ ഒരു കൃതി മയുരസന്ദേശമാണെന്നു പറയുന്നതിൽ യുക്തിഭേദമില്ല. ഒരു പക്ഷേ അനുഭവകമയാണ് ഈ കൃതിക്ക് ആധാരമെന്നുള്ളത് ഇതിൻ്റെ ആസ്ഥാനത്തയ്ക്ക് പ്രധാന കാരണമാവാം. എക്കിൽക്കൂടിയും മറ്റു ഘടകങ്ങളുടെ കുറുമറ്റ ചേർച്ച അതിവിഭാഗവനായ ഒരു കാവ്യകൃതിയിൽ കരവിരുതിൽനിന്നുണ്ടാതെ കൈവരുകയില്ല ല്ലോ. ആ കാരണത്താലാണ് മയുരസന്ദേശം ഒരു സവിശേഷകാലഘട്ടത്തിൻ്റെ പ്രതിബിംബമായ കാവ്യമായി പരിലസിക്കുന്നത്.

ചോ മയുരസന്ദേശത്തിൽനിന്നു തെളിഞ്ഞുവരുന്ന ചരിത്രപരമ്പരയും സാമ്പര്യികവുമായ പ്രധാന സംഗതികൾ എന്നാക്കയോണന്ന് വിച്ചിത്രം ചെയ്യുക.

സാഹിത്യത്തിന് സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾ നല്കുന്ന സമ്മാനം എത്ര തന്നെ വിലപ്പെട്ടതും പരിഗണനാർഹവുമാണോ അതുതന്നെ പ്രസ്താ വയോഗ്യമായിട്ടുള്ളതാണ് ചരിത്രപരവും സാമുഹികവുമായി അവ ന ല്കുന്ന അമുല്യമായ വിവരങ്ങൾ. ഒരുത്തരത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ അവി യപ്പേഡണ്ടുംവിധം ചരിത്രയാമാർത്ഥമ്പുങ്ങളും സാമുഹികപ്രതിഭാസങ്ങളും പ്രക്ഷൃതി പ്രത്യേകതകളും മറ്റാരു കാവ്യശാഖയിൽനിന്നും നമുകൾ കിട്ടുന്നതല്ല. കമ സാക്ഷ്മീകരാത്തനെയും സന്ദേശവാഹകൾ യാത്രചെയ്യുന്ന വഴിയും, വഴിയിൽ പ്രാധാന്യമുള്ള സ്ഥലങ്ങളും അങ്ങി ഞു കാണാൻ കഴിയുന്ന സാമുഹ്യസവിശേഷതകളും എൻ്റെപക്കും സത്യനിബലങ്ങളായേ ഏ. മയുരസന്ദേശത്തിലെ കമ സാക്ഷ്മീകരിക്കല്ലോ, യാമാർത്ഥമാണ് എന്നാതിനാൽ ഒരു പ്രത്യേക കാലാല്പദ്ധത്തിലെ ചില ചരിത്രസത്യങ്ങളും സാമുഹികസത്യങ്ങളും ആ കമയിൽ സന്നിവേശിപ്പിക്കാതിരിക്കാൻ സന്ദേശകർത്താവിന് കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ആ നിലയ്ക്ക് എന്നെല്ലാം ചരിത്രവസ്തുകളാണ് എന്തൊക്കെ സമുഹസഭാവങ്ങളാണ് ആ കാവ്യം നമുകൾ പ്രഭാന്ദചെയ്യുന്നതെന്ന് പരിശോധിക്കുന്നത് പ്രയോജനപ്രമായിരിക്കും.

തിരുവിതാംകൂറിൽ രാജഭരണം നിലവിലിരുന്ന കാലത്ത്, ബൈറ്റിഷ് ഭരണകൂടത്തിന്റെ പ്രതിഷുദ്ധീപ്പാർമ്മാരെന്ന നിലയിലായിരുന്നുകില്ലോ എല്ലാ അധികാരിവും രാജാവ് എന്ന ഒരേ വ്യക്തിയിൽ നികച്ചിപ്പുമായിരുന്ന കാലത്താണ് സന്ദേശകാവ്യം വിരചിതമായിരിക്കുന്നതെന്ന് സ്പഷ്ടമാണ്. കൊല്ലവർഷം 1880-ൽ നാടുനീണ്ടിയ ആയില്യംതിരുനാളിന്റെ ഭരണകാലത്ത് നടന്ന ഒരു സംബേദമാണ് കൊല്ലവർഷം 1894-ൽ വിരചിതമായതെന്ന് വിശദസിച്ചുപോരുന്ന പ്രസ്തുത കവിതയിലെ പ്രമേയം. ആയില്യംതിരുനാളിന്റെ ഭരണകാലത്ത് രാജ്യം ഏഷ്യരൂപവർണ്ണമായി രൂന്നുവെന്നും തന്നിമിത്രം ജനപ്രീതി നേടാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നും തെളിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഭരണകാലത്തിന്റെ ഉത്തരാർഥം സേച്ചാപ്രഭുത്വത്താലും സജനപക്ഷപാതത്താലും അതു മെച്ചപ്പെട്ടായിരുന്നില്ലെത്. ആയില്യംതിരുനാൾ ഒരു കർക്കശസഭാവക്കാരായിരുന്നു. ദയയില്ലാത്ത പ്രകൃതവും നീതിനിഷ്ഠയും പക്ഷപാതമ നന്ദിതിയും അദ്ദേഹത്തെ ബാധിച്ചതിനാൽ പല കൂഴപ്പങ്ങളും രാജ്യത്ത് സംഭവിക്കുകയുണ്ടായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുറമായ നിയമവ ഡഗം കേരളവർമ്മയുടെമേർപ്പ പതിച്ചതും അതിന്റെ ഫലമായി കേരള വർമ്മയ്ക്ക് വിദേശവാസം കീടിയതും. ഈ പഞ്ചാത്തലത്തിൽ വീക്ഷിക്കുവോശി ആയില്യംതിരുനാളിന്റെ ഭരണരീതിയെപ്പറ്റിയുള്ള ഒരേക്ക ദേശരൂപം ഈ കൃതിയിൽ അംബേഡ്കർിട്ടുണ്ടെന്നു പറയാം.

വിശാവം തിരുനാൾ ഇളയരാജാവ് കേരളവർമ്മയുടെ ഉറ്റ സൃഷ്ടത്തും അഭ്യുദയകാംക്ഷിയുമായിരുന്നുവെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉള്ളശിഞ്ച കാരുണ്യം ഈ ദംബതികളുടെ നേർക്കുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും ഇതിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാണ്. ‘ഉദയദർക്കാഡനാം ശ്രീവിശാവൻ നമു കലിഫോക്കെത്തത്തീർത്തരുള്ളമുടനേ മംഗളം ഭംഗമനേ’ എന്ന പ്രയോഗം ഇതിനു തെളിവാണ്.

വിദേശവാസം അനുവേദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കാലത്തല്ല തന്യുരാൻ ഈ കാവ്യം രചിച്ചതെന്നും തടങ്കൽ ജീവിതം അവസാനിച്ചശേഷം പ്രിയത മയുമായുള്ള കൂടിച്ചേരൽ കഴിഞ്ഞ ശേഷമാണ് ഈ കൃതി രചിച്ച തെന്നും പറയപ്പെടുന്നുണ്ട്. അക്കാലത്ത് കൊല്ലം പട്ടണത്തിൽ ധാരാളം സായിപ്പും പാർത്തിരുന്നതായും റിസിഡണ്ട് സായിപ്പിന്റെ താമസസ്ഥലവും മറ്റും വിവരിച്ചതിൽനിന്ന് ഗ്രഹിക്കാം. വ്യവസായപരമായി മുൻ പന്തിയിലിരുന്ന പ്രധാന നഗരമെന്ന നിലയിൽ കൊല്ലം പട്ടണം അക്കാലത്ത് പ്രസിദ്ധിയാർജ്ജിച്ചിരിക്കണം.

അരിപ്പാട്ടുനിന്നും തിരുവനന്തപുരത്തെക്കുള്ള യാത്രാമാർഗ്ഗം വിവരിക്കുമ്പോൾ ഭൂമിശാസ്കപരമായും ചരിത്രപരമായും ചില കാര്യങ്ങൾ വ്യക്തമാകുന്നുണ്ട്. ‘നാട്ടിൽക്കുടി കരുതി വഴിപോകേണം’ എന്നു പറയുന്നതിൽനിന്ന് പല വഴികളുള്ളതിൽ ഏറ്റവും സുഗമവും പ്രയാസമില്ലാത്തതുമായ വഴിയാണ് നായകൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കാം. ഇടനാട്ടിലും സഖവർക്കാനാണ് മയിലിനോട് നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്. ആശ്രിതത്തിനകൾ തീരെയില്ലാത്ത ഇടമായിരുന്നു അതെന്നും മനസ്സിലാക്കാം വുന്നതാണ്. അരിപ്പാട്ടുനിന്നും തെക്കോട്ട് നാട്ടിൻപുരത്തുകുടെ തന്നെ പോയാൽ കായംകുളത്തെത്തത്തുന്നതിനുമുൻപ് കാണുന്നത് വിശാലമായ നീർപ്പാടങ്ങളും അവധിക്കടുത്തുള്ള നാടുകളും മറ്റുമാണ്. അരിപ്പാട്ടുക്കേൾത്തതിൽനിന്നും പടിഞ്ഞാറോടു തിരിഞ്ഞതാൽ കായംകുളംവരെ തോടുകളുണ്ടായിരുന്നിരിക്കാം. അതിനു പുറമേ ഇൻപ്രൈക്കുഷിനില്ലെള്ളും. ആ തോടിലും അക്കാലത്ത് വഞ്ചി വഴിക്കുള്ള ഗതാഗതവും ധാരാളമുണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം. കമ്പനിവള്ളണബൈന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്ന വലിയ കേവുവള്ളങ്ങളിൽ യാത്രക്കാർ ധാരാളമായി സഖവർച്ചിരുന്നു.

വഞ്ചികൾ ധാരാളം സഖവർക്കുന്ന തോടുകളും വർണ്ണന കഴിഞ്ഞതാൽ പിന്നെ കായലിലും സഖവർക്കുന്ന ബോട്ടുകളും കാര്യം പരാമർശിക്കുന്നുണ്ട്. ബോട്ടിൽ യാത്ര ചെയ്തിരുന്നവർ ഒരുവിധം സമൂഹപരമായി ഉന്നതി പ്രാപിച്ചിരുന്നവരായിരിക്കണം. ‘നാട്ടിൽ കെല്ലുള്ള വർ’ എന്ന പ്രയോഗം ശ്രദ്ധിക്കുക. വിദേശികളായ സായിപ്പിന്മാരെ

കായലും കായൽക്കരകളും പ്രത്യേകം ആകർഷിച്ചിരിക്കണം. കായൽത്തീരത്തുകൂടിചെന്ന് സമതലപ്രദേശത്തിനെ തെങ്ങിൻതോപ്പും ഫൂവിന്തോട്ടുവും കടന്ന് നാലഞ്ചു മർലോങ്ങ് യാത്ര ചെയ്താൽ കൊല്ലം പട്ടണത്തിലെത്താമെന്ന് പറയുന്നു. ഇതിൽനിന്ന് അഷട്ടമുടിക്കായലിൻറെ കിഴക്കേക്കരവേഴ്ചി യാത്രചെയ്യാനാണ് കവി നിർദ്ദേശിച്ചതെന്നുവേണം അനുമാനിക്കാൻ. റസിഡിന്റെ സായിപ്പ് കൊല്ലത്തു വന്നിരുന്ന സമയത്തെയായിരിക്കണം കവി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന് ഹൃബവരുൻ കുറോടക്കുറിക്കാണാം എന്നീ പ്രയോഗങ്ങൾ സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു. റസിഡിന്റെ സായിപ്പ് സ്ഥിരതാമസം തിരുവനന്തപുരത്തായിരുന്നുകളിലും സമർപ്പിച്ചതിനു വേണ്ടി കൊല്ലം പട്ടണത്തിൽ വന്നതായിരിക്കണം. കൊല്ലം പട്ടണം ചരിത്രപരമായും വ്യവസായപരമായും വളരെ പുരോഗതി പ്രാപിച്ചിരുന്ന കാലമായിരുന്നു അതെന്ന് നിശ്ചയം. തിരുവനന്തപുരത്തിനു രാജധാനി സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന ഇടമെന്ന പ്രശ്നവും ചീഴ്ചാൽ ആ നഗരത്തെ അതിശയിക്കുന്നതുകൂടെ അഭിവ്യുദിയായിരുന്നു കൊല്ലം പട്ടണത്തിനുണ്ടായിരുന്നതെന്നു കരുതണം. പ്രീടിഷ്ടപട്ടാളം കൊല്ലം പട്ടണത്തിൽ താവളമടച്ചിരുന്നുവെന്നും ആ പട്ടാളക്കാർ തീരെ അപരിഷ്കൃതമായിട്ടാണ് മറുള്ളവരോട് പെരുമാറിയിരുന്നതെന്നും കവി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു.

കൊല്ലത്തുനിന്നും ജലമാർഗ്ഗത്തുടെ സഖവിച്ചാൽ പ്രസിദ്ധമായ വർക്കലയിൽ എത്താം. അക്കാലത്ത് വർക്കല ടണ്ണലിൻറെ പണി ദ്രുതഗതിയിൽ നടക്കുകയായിരുന്നെന്നും ഏറ്റവും മനോഹരമായ ഒരു ഭൂവിഭാഗമായിരുന്നു അവിടെമെന്നും വിവരണത്തിൽനിന്നും ഉള്ളിക്കാവുന്നതാണ്. എത്രയോ വർഷങ്ങൾക്കുമുൻപുതന്ന കേടുതുടങ്ങിയ ഒന്നാൽ വർക്കലയിലെ ഉള്ളട്ട്. പാറക്കട്ടുകൾക്കിടയിലും ഇരുനീരാഴുകൾ വർക്കലയെ നല്ല ഒരു സുവാസക്രമാക്കിയിരുന്നു. വർക്കലയിലെ ജനാർദ്ദനസ്വാമിക്കേഴ്ത്രം പ്രസിദ്ധമാണ്.

ചരിത്രപ്രാധാന്യമുള്ള സ്ഥലങ്ങളെ മാത്രം സുചിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള മാർഗ്ഗവിവരണാത്തിൽ പിന്നീട് കാണുന്നത് വേജിക്കായലും വേജിമലയുമാണ്. അവിടെയുള്ള കുന്നിൻറെ കിഴക്കുഭാഗത്ത് കരിപ്പാറ വേജിക്കായലിലേക്ക് ഉന്നിനിൽക്കുന്നതായി കാണാം. അതിൻറെ മുകളിലിരുന്നാൽ കാണുന്ന പ്രകൃതിദ്വാരം ആശ്വര്യകരമണ്ണ പറയേണ്ടു. ഇപ്പോൾ തെരെ വേജിയിലെ റയിൽവേസ്റ്റുഷ്ടു കിഴക്കുഭാഗത്തായാണ് വേജിക്കുന്ന സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. ഈ കുന്നിൻറെ കിഴക്കുവേശം ഭീകരമായ വനമായിരുന്നു.

വേളിയിൽനിന്നും പിന്ന തിരുവന്നപുരം നഗരത്തിലേക്ക് പ്രവേശിക്കാനാണ് മധ്യിലിനോട് നിർദ്ദേശിക്കുന്നത്. ഇതോടെ പുർഖഭാഗം അവസാനിക്കുന്നു. ഉത്തരഭാഗത്ത് രാജധാനിയുടെ ഒന്നന്ത്യത്തെയും സമ്പന്നരുടെ മാളികയുടേയും ശ്രീ പത്മനാഭസ്വാമിക്കേൾത്തു, കോട്ട തുടങ്ങിയവയെയും സവിന്നുരും വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. പൊതുവെ പരഞ്ഞാൽ അതിപ്രാബന്ധിക്കുന്നും തിരുവന്നപുരംവരെയുള്ള ധാരതയ്ക്കിടയ്ക്ക് ചരിത്രപരമ്പര ഭൂമിശാസ്ത്രപരവും സാമൂഹികവും മറ്റൊരു പ്രാധാന്യമുള്ള പ്രദേശങ്ങളെക്കുറിച്ചും വസ്തുതകളെ സംബന്ധിച്ചും സാമാന്യമായോരു വിവരങ്ങം കൊടുക്കാൻ ശ്രീ കേരളവർമ്മയക്കു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ചോ: കാവ്യത്തിന്കു ആഹാരപ്രശ്നാഭ നല്കുന്ന ശ്രദ്ധാഭ്യർഥിക്കുന്ന മയുരസന്ദേശം ശത്തിൽ എത്രതേതാളമുണ്ടോ എപ്പിന്തനം ചെയ്യുക.

പല സന്ദേശകാവ്യങ്ങളിലേയുമെന്നതുപോലെ മയുരസന്ദേശത്തിലേയും പ്രധാനമായ രസം ശൃംഗാരമാണ്. സഹ്യദയപ്രദയങ്ങളെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നാണ് ആ രസം. വിശിഷ്ട വിപ്രലംഘ്യംഗാരത്തിന്റെ വശ്യമക്കാർ ഒന്നു വേണ്ടതെന്നായാണ്. വിധിയുടെ കുറവിനോടത്തിന് വിധേയരാവുന്ന നായികാനായകമാർക്ക് വിരഹഭൂഖം ഉണ്ടാകുമ്പോൾ നായകൻ അനുകൂല അർഹിക്കുന്നവിധം സ്വന്തം വേദനയെ വാക്കുകളിൽ പകർത്തുന്നു. നായികയുടെ വിരഹജന്മമായ ഭൂഖം നായകൻ ഓർമ്മകളിലൂടെ സ്ഫൂര്ഷകമാക്കുന്നു. വാചയിതാകളുടെ അനുകൂല നേടിക്കൊണ്ട് അവരുടെ ഓർമ്മയിൽ വികാരങ്ങളുടെ വേലിയേറ്റമുണ്ടാകുന്നവരാണ് നായികാനായകമാർ. അത്തരമെന്നാരു വിഷാദപ്പായ ഉർക്കാളിളുന്നതാണ് വിപ്രലംഘ്യംഗാരം. ആ കാരണത്താലുണ്ട് ഇതര രസങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് അത് കുടുതൽ ഹ്യദയസ്പർശിയായി തീരുന്നത്. മയുരസന്ദേശത്തിലെ വിപ്രലംഘ്യംഗാരത്തിന് ആലംബമായി നിൽക്കുന്നത് നായികാനായകമാരുടെ ഭൂഖവും നിഷ്കളങ്കവുമായ പ്രേമമാണ്. ചുറ്റുമുള്ള പ്രകൃതിയും മറ്റു ജീവികളും അവരുടെ സംഭേദശൃംഗാരചേഷ്ടകളും അതിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഓർമ്മകളും വിപ്രലംഘാവസ്ഥയ്ക്ക് ഉദ്ദീപനങ്ങളായിത്തീരുന്നു. കമാനായകനായ കേരളവർമ്മവലിയ കോയിത്തസ്വരാഗന്റെ പത്രിയാണ് നായിക. വിവാഹം കഴിഞ്ഞ് എരിക്കാലമാവുന്നതിനു മുൻപാണ് വിധി അവരെ അകട്ടിയത്. അവരുടെ ശക്തമായ പ്രേമബന്ധമാണ് ഈ വിരഹാവസ്ഥയിലും അവരെ വിശ്വാസഭരിതരാക്കിത്തീർക്കുന്നത്. ആകാശത്ത് മഴക്കാർ കാണുമ്പോൾ പ്രേയസിയുടെ വിരഹഭൂഖം വർഖിക്കുമെന്നും തന്റെ സുവിശദ്ധത കേൾക്കുന്നത് അവർക്കാശാസം നല്കുമെന്ന് നായകൻ വിചാരി

കുന്നതായും അത് നായികയുടെ ദ്വശമായ പ്രേമത്തിലുള്ള വിശ്വാസത്തെ വെളിവാക്കിക്കൊണ്ട് വിപ്രലംഭ്യുംഗാരത്തെ പരിപുഷ്ടമാക്കുന്നതായും കാണാം.

വിപ്രലംഭ്യുംഗാരത്തെ വർദ്ധമാന മാനമാക്കാനുയോജ്യമായ ഭൂവലികാരങ്ങൾ ഉത്തരഭാരതത്തിലെ പദ്മണാജ്ഞിലാണ് കുടുതലായും കാണുക. ‘കന്തക്കള്ളാൾ മൺികളവിടെകളുള്ളമോടെ കടക്കശക്കന്നക്കോലാൽത്തരുണ്ടുവരുന്നത്തടിനെ ഭിന്നമാക്കുന്ന’ കാര്യങ്ങൾ വിവരിച്ച്, അവയെല്ലാം നായിക കാണാൻഡവരുന്നപക്ഷം അവളുടെ എല്ലാ യെറുവും വിട്ടകനേക്കുമെന്ന് ഭയന് പരവശനാകുന്ന നായകന്റെ അനുകമ്പാർഹമായ ചിത്രം തികച്ചും ഭാവപുഷ്കലമാണ്. വാരന്സീകളുടെ ശൃംഗാരസാമർത്ഥ്യങ്ങൾ വിവരിച്ചത് വിപ്രലംഭാവസ്ഥ തെളക്കത്താക്കാനുപകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രണയമിമുന്നങ്ങളുടെ ആവിധം ലീലകൾ വിവരിക്കുമ്പോൾ തനിക്കെന്നാണിനി അതിനുള്ള ഭാഗ്യം ലഭിക്കുക എന്നായിരിക്കും വിരഹിയായ നായകന്റെ ഉള്ളിലിരുപ്പ്. ഇതിലെ സന്ദേശവാക്കുങ്ങളാവട്ട തികച്ചും ശോകഭാവവേദ്യാതകങ്ങളാണ്. ആ ശോകഭാവമാവട്ട വിപ്രലംഭാവസ്ഥയെ ഹൃദയമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. പൊതുവെ രസഭാവചിത്രീകരണത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ കവി ഒട്ടും പിരുക്കു കാണിച്ചിട്ടില്ലെന്നു നിസ്ത്വാരയും പറയാം.

ശബ്ദഭംഗിയുടെ കാര്യത്തിൽ മയുരസന്ദേശകർത്താവിനെ അതിശയിക്കാൻ കഴിവുള്ളവർ അക്കാദമിയുണ്ടായിരുന്നോ എന്നുപോല്ലും സംഗ്രഹമാണ്. ഏതെല്ലാം പ്രാസംങ്ങളാണ് തന്യുരാൻ തന്റെ കാവൃത്തിൽ സന്നിവേഗിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന് പറയുക എളുപ്പമല്ല. എല്ലാ പദ്മണാജ്ഞിലും ദിതീയാക്ഷരപ്രാസം ദീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. കാവൃത്തിലുടനീളം അനുപ്രാസം തിളങ്ങുന്നുമുണ്ട്. ആദിപ്രാസം, ചേരകാനുപ്രാസം എന്നിവയും ഈ കാവൃത്തിൽ നിരായാസം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രാസത്തിനുവേണ്ടി വിഷമിക്കുകയും വാകുകൾ അനേകിച്ചിട്ടുനടക്കുകയും ചെയ്യുന്ന കവികൾക്ക് അർത്ഥമലാഭത്തിനു പകരം അർത്ഥമനാശമാണ് വന്നുചേരുക. എന്നാൽ കേരളവർമ്മയ്ക്ക് അത്തരമൊരു ഗതികേട്ട സംഭവിച്ചില്ല.

ഇതുപോലെതന്നെ അർത്ഥമാലകാരങ്ങളുടെ സന്നിവേഗാന്തത്തിലും വ്യംഗ്യപ്രയോഗത്തിലും തന്യുരാൻ ഏതു കവികളുടെയും പിന്നില്ലെന്നുപമ, ഉൽപ്പേക്ഷ, രൂപകം, അർത്ഥമാന്തരാന്ത്യാസം, സ്വഭാവോക്തി, സമാസോക്തി, ഗ്രേഷം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങൾ വളരെ സമർത്ഥമായവിധംതന്നെ അദ്ദേഹം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ‘പാരക്കുടം പരമവിട

യുന്നതം ചേർന്നുകൂട്ടിക്കാരംഭേദ്യുകവെരുവതിനായ് വന്നിരഞ്ജുനാവണ്ണം’ എന് ഉൽപ്പേക്ഷയും ‘കന്നൻക്കണ്ണാർ മൺികളവിടെ കളളമോടെകടാക്ഷകന്നേക്കൊലാൽത്തരുണരുടെയുർത്തടിനെബണ്ണിനമാകാം?’ എന് രുപകാലക്കാരവും ‘അമർപ്പിച്ചിച്ചെടിലത് സുമുഖിയാകുന്നതോർമ്മിച്ചിടുന്നേൻ’ എന് സുതിമാൻ എന അലക്കാരവും ‘സന്ദേഹംവേണ്ട പറന്നുപകാരത്തിനാകാത്തതെങ്കിൽ കിംഗേഹം കൊണ്ടാരു ഫലമിഹപാണിനാം ക്ഷാണിതന്നിൻ’ എന് അർത്ഥാന്തരന്നുണ്ടാസാലക്കാരവും അയതാലജിതമായി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. വ്യംഗ്യംഗിയുള്ള അലക്കാരങ്ങൾ ഈ കൃതിയിൽ വേണ്ടുവോള്ളുള്ളതായി കാണാം. ആകെക്കൂടി നോക്കിയാൽ ഒരു കാവ്യത്തിനുവേണ്ട എല്ലാ ശുണ്ണങ്ങളും ഒത്തുചേർന്നിട്ടുള്ള ഒരു കൃതിയാണ് മയുരസന്ദേശം എന്നു പറയാം.

പൂര്ണ സിനിമാ

കേരളവർഷ വലിയകോഡിത്തമ്പുരാൻ

